UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Katrin Martinů

Právní regulace činnosti bank

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27. 11. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 216 199 znaků včetně mezer.

Katrin Martinů

V Praze dne 27. listopadu 2018

Na tomto místě bych ráda vyjádřila poděkování všem přednášejícím na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, především JUDr. Petru Kotábovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, dále rodině za podporu během mého studia a kolegům a kolegyním z MPU, díky kterým jsem získala mnoho cenných zkušeností v oblasti bankovního práva.

Obsah

Úvod 1

1 Subjekty bankovní regulace 3

1.1 Banka a její pojmové znaky 3

1.2 Dohledové orgány a jejich úloha 7

1.2.1 Česká národní banka 7

1.2.2 Evropský orgán pro bankovnictví 8

2 Obecná východiska regulace činnosti bank 11

2.1 Prameny právní úpravy 11

2.2 Důvody a cíle regulace činnosti bank 12

2.3 Jednotlivé oblasti regulace 15

2.3.1 Vstup do bankovního sektoru a výstup z odvětví 15

2.3.2 Obecné pojednání o základních pravidlech činnosti bank 19

3 Povinnosti bank plynoucí z AML předpisů 21

3.1 Základní vymezení povinností 21

3.2 Právní předpisy vztahující se k AML oblasti 22

3.2.1 Přehled právních předpisů 22

3.2.2 AML zákon a jeho předmět 23

3.3 Povinnost identifikace klienta 25

3.3.1 Identifikační údaje klienta 26

3.3.2 Způsoby získávání identifikačních údajů klientů 28

3.3.3 Situace, ve kterých je prováděna identifikace a způsoby jejího provedení 32

3.3.4 Provádění identifikace tváří v tvář 35

3.3.5 Zprostředkovaná identifikace 36

3.3.6 Převzetí identifikace provedené jinou institucí 38

3.3.7 Identifikace na dálku 39

3.3.8 Elektronická identifikace 41

3.3.9 Komparace vybraných právních úprav online identifikace 42
3.3.10 Právní úprava online identifikace de lege ferenda 48
3.4 Povinnosti při detekci podezřelého obchodu 49
3.4.1 Podezřelý obchod 49
3.4.2 Postup při zjištění podezřelého obchodu 50
3.4.3 Porovnání statistických hodnot 52
4 Zásady a postupy odměňování zaměstnanců bank 55
4.1 Důvody a cíle zavedení regulace 55
4.2 Právní rámec zásad a postupů odměňování 57
4.2.1 Zdroje aktuální právní úpravy 57
4.2.2 Inkorporace postupů odměňování do české právní úpravy 60
4.3 Sumarizace požadavků na postupy odměňování v ČR 62
4.3.1 Vymezení ústředních pojmů 62
4.3.2 Struktura souboru zásad odměňování a jejich aplikace 63
4.3.3 Maximální poměr mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny 65
4.4 Použití principu proporcionality 68
4.5 Povinnost zveřejňovat informace 70
Závěr 74
Seznam použitých zkratek 82
Seznam použitých zdrojů 84
Abstrakt v českém jazyce 98
Abstrakt v anglickém jazyce 99

Úvod

V posledních letech je stále více zřetelný trend rostoucí regulace činnosti bank. V porovnání s jinými odvětvími ekonomiky je bankovní sektor regulován v mnohem větší míře, což se odráží nejen v požadavcích kladených na subjekty při procesu získávání bankovní licence či v podmínkách pro zakládání poboček zahraničních bank, ale i v regulaci vykonávání činností v rámci podnikání. Zásadním impulsem k rozšíření právní úpravy v posledních letech byla finanční krize. V návaznosti na zjištěné nedostatky došlo k rozšíření stávajících požadavků i k zavedení požadavků zcela nových v oblastech, které prozatím regulovány nebyly. V této souvislosti považuji téma této diplomové práce „Právní regulace činnosti bank“ za aktuální.

Toto téma je značně obsáhlé a s ohledem na komplexnost právní úpravy, která je obsažená nejen v českém právním řádu, ale i v předpisech nadnárodní povahy, nelze předkládanou problematiku v rámci diplomové práce zcela vyčerpat. Z tohoto důvodů není záměrem práce posoudit veškeré aspekty regulovaných činností bank. Důraz bude kladen na oblasti nové a z hlediska legislativních změn aktuální. Cílem této práce je zanalyzovat vybrané regulované oblasti týkající se činnosti bank a posoudit vhodnost a dostatečnost či nadbytečnost právní úpravy daných oblastí z hlediska rozsahu a hloubky regulace. V tomto kontextu se pokusím o předložení návrhů de lege ferenda.

Z hlediska struktury bude text práce členěn do čtyř částí a každá část bude dále rozdělena na jednotlivé kapitoly a body. K dosažení stanovených cílů budou použity zejména metody deskripce, analýzy a komparace. Práce bude završena závěrem, ve kterém budou shrnuta jednotlivá zjištění podepřená argumenty, které zazní v předchozích částech a případně budou rozvedeny aspekty, na jejichž řešení již v rámci diplomové práce nebyl dostatečný prostor.

První část práce bude věnována subjektům bankovní regulace. V rámci této části bude vymezen pojem banka včetně posouzení fenoménu online bank. Dále budou představeny orgány dohledu, tedy Česká národní banka a Evropský orgán pro bankovnictví, společně s vymezením jejich funkcí.

V následující části bude dán prostor obecným východiskům regulace činnosti bank, což považuji za nezbytné k obecnému uvedení do problematiky. Na tomto místě bude popsána systematika zdrojů právní úpravy této oblasti, dále budou uvedeny cíle a důvody, které hovoří pro a proti regulaci a posouzení potřeby regulace v současně aplikovaném rozsahu. Obecně bude také pojednáno o regulovaných oblastech dotýkajících se činnosti bank včetně způsobů

vstupu do bankovního sektoru a výstupu z odvětví, blíže budou analyzovány možnosti získání bankovní licence.

Třetí část bude společně se čtvrtou částí stěžejní. Bude obsahovat rozbor vybraných povinností bank plynoucích z právních předpisů upravujících opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Po krátkém nastínění této problematiky a vymezení základních pojmů se budu hlouběji zabývat dvěma vybranými oblastmi. První ze zkoumaných oblastí bude povinnost identifikace klienta. Po analýze současné právní úpravy bude přikročeno ke zhodnocení, zda je rozsah právní úpravy dostatečný s ohledem na vývoj moderních technologií. V této souvislosti považuji za vhodné provést komparaci právních úprav některých států Evropské unie a její výsledek porovnat se stavem právní úpravy v České republice. Dojdu-li k závěru, že česká právní úprava není z tohoto pohledu dostatečná, navrhnu úpravu de lege ferenda. Druhou zkoumanou oblastí budou povinnosti při detekci podezřelého obchodu. Po definování podezřelého obchodu bude popsán postup při jeho zjištění, zvláštní pozornost bude věnována institutu odkladu splnění příkazu klienta. Nakonec bude zhodnocena efektivita oznamování podezřelých obchodů poměřovaná ve vztahu k počtu podaných trestních oznámení.

Čtvrtá část se bude zabývat zásadami a postupy odměňování pracovníků bank. Nejprve budou vymezeny důvody zavedení právní úpravy této relativně nově regulované oblasti a popsán její právní rámec. Poté bude přikročeno k vymezení souhrnu jednotlivých zásad, z nichž větší prostor bude věnován zásadě zavedené poslední revizí směrnice obsahující požadavky na systém odměňování, zásadě maximálního poměru mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny. Poslední dílčí záležitostí, kterou se budu v práci zabývat, je povinnost zveřejňovat informace ohledně postupů odměňování. Pokusím se vyhodnotit, zda je zakotvení této nové právní úpravy vhodné a zhodnotit potřebu jejího zavedení z pohledu České republiky.

Obecně je k této problematice dostatečné množství publikací, monografií i internetových zdrojů. S ohledem na výběr zkoumaných oblastí budou stěžejním zdrojem právní předpisy a dokumenty a výkladová stanoviska vydaná institucemi na úrovni mezinárodní, evropské i národní. Zejména k oblasti odměňování neexistuje v českém prostředí žádná ucelená publikace, bude tedy nezbytné získávat informace z primárního zdroje a zahraniční literatury.

1 Subjekty bankovní regulace

1.1 Banka a její pojmové znaky

V oblasti bankovního práva představuje banka ústřední pojem, který je vhodné před zkoumáním regulace jednotlivých oblastí nejprve vymezit. Vzhledem k odlišnému přístupu k tomuto pojmu v různých členských státech Evropské unie budou kromě české definice nastíněna i tato pojetí. Bankovní právo je v mnohých ohledech právem harmonizovaným na úrovni EU, z tohoto důvodu bude předloženo i vymezení pojmu „úvěrová instituce“, které používá evropské právo.

V českém prostředí obsahuje legální definici pojmu „banka“ zákon č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen „ZoB“), v jehož ustanovení § 1 odst. 1 je stanoveno, že bankou se rozumí akciová společnost se sídlem v České republice, která od veřejnosti přijímá vklady, poskytuje úvěry a k výkonu těchto činností má bankovní licenci. Tuto definici lze označit jako formální, protože stanovuje podmínky, které musí daný subjekt splňovat, resp. musí být připraven je splňovat, aby se stal bankou, důraz je přitom kladen na získání bankovní licence.

V různých členských státech EU se pojetí definice banky liší, některé státy použily stejně jako ČR formální definici, jiné daly přednost definici materiální, která nespojuje vymezení banky se získáním oprávnění poskytovat bankovní služby. Např. ve Spolkové republice Německo je definována nikoliv banka, ale úvěrová instituce, a to jako společnost, která uzavírá bankovní obchody živnostenským způsobem nebo je uskutečňuje v takové míře, která vyžaduje obchodně organizovanou činnost.[1] Z definice vyplývá, že bankovní regulaci se podřídí nejen instituce, které spadají pod bankovní dohled, ale i osoby, které k poskytování služeb povolení nemají.

Ve Velké Británii, jejíž právo[2] je v porovnání s právem kontinentálním postaveno na zcela odlišných základech, je vymezení pojmu banka v kompetenci soudů, které se opírají o rozsáhlou judikatorní praxi. Právní řád Velké Británie neobsahuje definici banky v kodifikované podobě, naopak je soudům umožněno posoudit faktickou povahu subjektu a přihlédnout k charakteru jím vykonávané činnosti.[3]

Z pohledu evropského práva není pojem banka definován ani používán. Je zahrnut v pojmu úvěrová instituce, kterou definuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU)

[1] § 1 odst. 1 Gesetz über das Kreditwesen (Kreditwesengesetz).
[2] Právo Velké Británie vychází z angloamericého systému práva (common law), který je založen na systému soudních precedetů, jedná se o tzv. judge-made law.
[3] ELLINGER, E. P., LOMNICKA, E., HARE, C. *Modern Banking Law*. 5. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2009. 1056 s. . ISBN 978-0-19-923209-3, s. 79.

č. 575/2013 ze dne 26. června 2013. Pro vymezené nařízení se užívá zkratka CRR, která vyplývá z anglického názvu Capital Requirements Regulation (dále jen „CRR“). Definice úvěrové instituce je obsažena v čl. 4 odst. 1 bodu 1) CRR, podle kterého je za úvěrovou instituci považován každý podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.[4] Z pohledu české právní úpravy je třeba pod pojem úvěrová instituce kromě bank podle ZoB zahrnout i spořitelní a úvěrní družstva podle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech (dále jen „ZSÚD“).

Kromě jmenovaných definic stanovených právními předpisy se lze v odborné literatuře setkat s dalšími formulacemi pojmu banka. Podle Revendy[5] se jedná o specifický subjekt, který poskytuje finanční služby a v rámci své obchodní činnosti zprostředkovává pohyb finančních prostředků mezi nejrůznějšími subjekty, k čemuž dochází zejména přijímáním vkladů a následným poskytováním úvěrů, které je prováděno na vlastní účet banky. Obdobné vymezení říká, že banka jakožto finanční zprostředkovatel soustřeďuje dočasně volné peněžní prostředky, které posléze poskytuje formou půjček dalším osobám.[6] V těchto definicích se nevyskytuje požadavek právní formy, místa sídla ani potřeba získání bankovní licence, vycházejí výhradně z ekonomického hlediska, ve kterém je podstatná funkce banky, nikoliv formální podmínky z pohledu práva.

Vrátíme-li se do českého prostředí, lze vymezit následující pojmové znaky banky korespondující s definicí plynoucí z § 1 odst. 1 ZoB.

Za prvé se musí jednat o právnickou osobu ve formě akciové společnosti. ZoB již neobsahuje požadavek založení banky ve formě akciové společnosti, a tedy aby byla splněna definice banky, musí být forma akciové společnosti zachována po celou dobu své existence, zároveň je tím za splnění dalších podmínek umožněno získání bankovní licence i spořitelnímu družstvu[7]. V souvislosti s požadavkem právní formy je třeba přihlédnout i k nařízení Rady (ES) č. 2157/2001, jehož čl. 10 stanovuje, že k evropské společnosti se v členských státech přistupuje stejně, jakoby se jednalo o akciovou společnost založenou podle práva členského

[4] CRR neomezuje existenci úvěrové instituce na konkrétní právní formu, evropské předpisy přebírající definici úvěrové instituce předpokládají i jiné právní formy než je akciová společnost (např. čl. 14 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU).
[5] REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 6. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2015. 423 s. ISBN 978-80-7261-279-6, s. 86.
[6] MEJSTŘÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, P. *Bankovnictví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7, s. 64.
[7] LIŠKA, P., DŘEVÍNEK, K., ELEK, Š., KOTÁB, P., RÝDL, T. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3, s. 8.

státu, ve kterém má sídlo. Z tohoto ustanovení je možné dovodit, že banka může mimo právní formy akciové společnosti existovat i ve formě evropské společnosti.

Druhým definičním znakem je umístění sídla banky na území České republiky. Podle úpravy obsažené v § 136 a 137 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ"), se sídlo zapisuje do obchodního rejstříku s tím, že se každý může dovolat skutečného sídla banky, a zároveň, že proti osobě, která se dovolává sídla zapsaného, nemůže banka namítat, že její skutečné sídlo se nachází jinde. Domnívám se, že tento definiční znak se vztahuje nejen na sídlo formálně zapsané v obchodním rejstříku (dále jen „OR"), ale i na sídlo faktické a pokud by se skutečné sídlo, odkud je fakticky banka řízena, nacházelo na území jiného státu, mohlo by na to být v souladu s tímto definičním znakem pohlíženo jako na porušení povinností, a tedy Česká národní banka (dále jen „ČNB") jakožto dohledový orgán by mohla žádat napravení takového nedostatku.

Třetí charakteristika je provozování činnosti spočívající v přijímání vkladů od veřejnosti[8] a poskytování úvěrů[9] za účelem tvorby zisku. Přijímání vkladů od veřejnosti lze označit jako bankovní monopol, protože v návaznosti na evropskou legislativu je pouze bankám povoleno tuto činnost vykonávat. Podle § 2 odst. 1 ZoB nesmí žádný subjekt bez licence od veřejnosti přijímat vklady s výjimkami stanovenými zvláštním zákonem. Mezi tyto zákony lze řadit zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.[10] Jedná se o implementaci požadavku plynoucího z čl. 9 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, který členským státům nařizuje zakázat osobám odlišným od úvěrových institucí přijímat vklady od veřejnosti. Ačkoliv evropské právo mezi bankami a spořitelními a úvěrními družstvy nečiní rozdíl, což ve svém důsledku znamená, že shodně podléhají úpravě stanovené evropským právem, je třeba tyto subjekty od sebe odlišovat, protože české právo je rozlišuje a nestanovuje pro jejich vznik a činnost jednotné podmínky[11]. V definici jsou zmiňovány pouze tyto dvě hlavní činnosti, které je banka nejen oprávněna, ale přímo povinna vykonávat. Tyto činnosti ve svém souhrnu odlišují banky od jiných institucí. Banky obvykle nabízí i další služby, k jejichž poskytování jsou na základě bankovní licence

[8] Vkladem se podle § 1 odst. 2 písm. a) rozumí svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu.
[9] Úvěrem se podle § 1 odst. 2 písm. b) rozumí v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky.
[10] PIHERA, V., SMUTNÝ, A., SÝKORA, P. *Zákon o bankách*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 517 s. ISBN 978-80-7400-389-9, s. 35.
[11] Právní předpisy činí rozdíly zejména v přístupu k provozování činnosti banky, resp. družstevní záložny (je stanovena odlišná právní forma a výše základního kapitálu). Pokud hovoříme o různých podmínkách činnosti, je hlavním rozdílem okruh klientů, v jejichž prospěch mohou být služby vykonávány (v případě družstevní záložny se musí daná osoba nejprve stát členem družstva, aby jí mohly být poskytovány družstevní záložnou služby). V podmínkách stanovených především přímo účinnými předpisy EU, tedy formou nařízení, jsou na oba subjekty kladeny stejné nároky, neboť evropské právo je nerozlišuje.

oprávněny. Bankám je tak umožněno v rámci svého podnikání vykonávat činnosti, díky kterým mohou klientům nabízet komplexnější služby.

Posledním znakem je existence oprávnění k bankovnímu podnikání, tedy získání bankovní licence k výkonu činností. Bankovní licenci uděluje ČNB, která je zároveň institucí oprávněnou k jejímu odnětí v případech stanovených právními předpisy. Vzhledem k tomu, že získání bankovní licence je zásadním předpokladem k provozování hlavních bankovních činností, je logické, že v okamžiku jejího získání banka ještě nemůže splňovat všechny definiční znaky. Při podání žádosti o bankovní licenci by ale měl být daný subjekt na výkon bankovní činnosti připraven. Podrobněji se problematikou udělování bankovní licence bude zabývat bod 2.3.1 této práce.

Mimo tyto charakteristiky ZoB obsahuje další ustanovení specifikující banky. Např. chrání označení banka či spořitelna a stanovuje podmínky, za kterých je možno toto označení použít. Jedná se o konkretizaci základního principu firemního práva, tedy zákazu zaměnitelnosti a klamavosti obchodní firmy v kontextu s bankami. Právní předpisy neumožňují podnikatelům používat ve své firmě označení banka či spořitelna, aniž by k provozování bankovní činnosti disponovali veřejnoprávním oprávněním. Zákaz není omezen jen na české výrazy „banka“ a „spořitelna“, uplatní se i u jejich překladů a u slov od nich odvozených. Z tohoto pravidla však existují výjimky, kdy označení „banka“ v názvu subjektu být může. První okruh představují případy, kdy z předmětu podnikání jasně plyne, že předmětem činnosti není poskytování bankovních služeb (např. krevní banka). Druhý soubor výjimek je tvořen subjekty, jejichž označení je dáno mezinárodní smlouvou či zákonem (např. Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj).[12] Na druhou stranu zákon stanovuje povinnost instituce po získání bankovní licence ve svém názvu pojem „banka“, případně jiné modifikace (např. spořitelna či bankovní dům) užívat.

Pokud banka splňuje veškeré regulatorní požadavky, jak pro samotný vznik, tak pro následné fungování, závisí čistě na jejím obchodním rozhodnutí, jakou strategii podnikání zvolí. V současné době je stále více moderních bank, které lze označit jako online banky. Tyto banky se díky novým technologiím se svými klienty nepotřebují setkat, nevytvářejí pobočky a komunikují s nimi výhradně online. V současnosti v ČR působí tradiční banky s vybudovanou sítí poboček, lze ale využívat i služeb zahraničních online bank, které v ČR poskytují služby přeshraničně. Příkladem je N 26 Bank GmbH, která na českém trhu působí více než rok. Byla založena čistě jako mobilní banka, která se nezabývala budováním husté

[12] KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 224.

sítě poboček a dala přednost zjednodušení a modernizaci, díky které si vystačí pouze s mobilní aplikací. Od získání bankovní licence v roce 2016 získala již přes jeden a půl milionu klientů, působí v 17 státech EU s plánem expandovat do USA a má velký potenciál dalšího růstu.[13] Vzhledem k rozvoji nových technologií lze očekávat nárůst těchto online bank, ačkoliv by podle mého názoru bylo mylné si představovat, že by tyto banky mohly plnohodnotně nahradit banky tradiční. Online banky cílí na mladší generaci klientů, kteří důvěřují technologiím a je pro ně jednoduché jejich využívání a přínosné ušetření času s tím spojené. Na druhou stranu i mezi mladými klienty je určitý podíl těch, kteří dají přednost jiným hodnotám a možnost komunikace s bankéřem na pobočce považují za komfortní.

1.2 Dohledové orgány a jejich úloha

1.2.1 Česká národní banka

Česká národní banka je centrální bankou České republiky a zastává úlohu dohledového orgánu nad finančním sektorem. Základní vymezení ČNB je zakotveno v čl. 98 Ústavy České republiky a její postavení je dále konkretizováno v zákoně č. 6/1993Sb., o České národní bance. Jedná se o samostatnou právnickou osobu veřejného práva se sílem v Praze. Hospodaří podle vlastního rozpočtu, který schvaluje Bankovní rada, což jí zajišťuje relativně vysokou míru nezávislosti.

Jedná se o instituci, které v ČR náleží především[14]:

- provádění měnové politiky, prostřednictvím které reguluje množství peněz v oběhu s cílem udržovat cenovou stabilitu;
- péče o celkovou finanční stabilitu;
- emisní monopol na hotovostní peníze;
- devizová činnost a
- regulace a dohled nad celým finančním trhem.

Regulace a následný dohled[15] je vedle výše uvedených činností jednou z nejpodstatnějších funkcí ČNB. ČNB koncipuje a prosazuje některá pravidla činnosti bank, zároveň dohlíží na jejich řádné uplatňování a dodržování. V případě, že v rámci kontroly

[13] WEBER A. Against all odds: the trials of getting our banking license. In: *N26 GmbH* [online]. 18. 7. 2018 [cit. 2018-11-18]. https://n26.com/en-eu/blog/2-years-banking-license-n26

[14] Srov. též REVENDA, Z. *Centrální bankovnictví*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1, s. 32.

[15] Bližší informace k zásadám, organizaci i politice dohledu vůči jednotlivým sektorům jsou stanoveny Českou národní bankou v dokumentu „Dlouhodobá koncepce dohledu“. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/dlohodoba_koncepce_dohledu/dlohodoba_koncepce_dohledu.pdf

činnosti banky ČNB zjistí nedostatky, je oprávněna daný subjekt sankcionovat a vyvodit z nedostatečného plnění pravidel důsledky. Prostřednictvím této činnosti ČNB ovlivňuje bezpečnost, stabilitu, důvěryhodnost i efektivitu fungování bankovního systému v ČR.

S ohledem na snahu o dosažení co nejúčinnějšího zajištění fungování finančního systému ČNB spolupracuje s ostatními dohledovými orgány a zároveň se účastní mezinárodních i evropských jednání. V rámci EU se ČNB podílí na plnění cílů Evropského systému centrálních bank, jehož je součástí.[16] Zároveň společně s dalšími institucemi a dohledovými orgány členských států je i součástí Evropského systému finančního dohledu, jehož hlavním úkolem je zajistit důsledný a vhodný dohled v rámci celé EU.[17]

1.2.2 Evropský orgán pro bankovnictví

Evropský orgán pro bankovnictví se zkráceně nazývá EBA (z anglického názvu European Banking Authority). K jeho zřízení došlo na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010. Se vznikem tohoto nového dohledového orgánu nad bankami na evropské úrovni došlo nejen k převzetí stávajících úkolů Evropského výboru orgánů bankovního dohledu[18], orgán EBA zároveň získal další pravomoci plynoucí z výše zmíněného nařízení.

Zatímco ČNB je institucí odpovědnou za dohled nad individuálními finančními organizacemi, úlohou orgánu EBA je pracovat na zlepšení fungování vnitřního trhu prostřednictvím harmonizované regulace a dohledu napříč celou Evropskou unií. Z pohledu EU je zřetelná snaha o vytvoření společného evropského souboru pravidel v oblasti bankovnictví, což by mělo vést k zajištění rovných podmínek poskytování finančních služeb bankami a zároveň k dostatečné ochraně investorů i spotřebitelů. Za tímto účelem EBA přijímá tzv. obecné pokyny a závazné technické normy. S orgánem EBA samozřejmě spolupracuje ČNB společně s dohledovými orgány jednotlivých členských států s cílem sbližování dohledových postupů.[19]

---

[16] Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. In: *European Central Bank* [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/cs_statute_2.pdf

[17] The European system of financial supervision. In: *European Commission* [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/european-system-financial-supervision_en

[18] Pro Evropský výbor orgánů bankovního dohledu se užívá zkratka CEBS, která plyne z anglického Committee of European Banking Supervisors. Tento výbor byl s účinností od 1. 1. 2011 transformován na nový evropský orgán zabývající se regulací bank, a to na Evropský orgán pro bankovnictví.

[19] The European Banking Authority at a glance. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1401372/EBA+AT+A+GLANCE.pdf/e8686db2-6390-4c52-ad06-bc8d24b7aeb5

Orgán EBA představuje součást Evropského systému finančního dohledu (dále jen „ESFS"), v rámci kterého figurují další subjekty, jejichž společným cílem je zajištění řádného uplatňování pravidel dotýkajících se jednotlivých finančních odvětví i ochrana spotřebitelů využívajících finančních služeb. Vznik ESFS je jedním z důsledků snahy o řešení nedostatků v dohledové činnosti nad finančním trhem. K integrovanému systému dohledu bylo zapotřebí přistoupit zejména v důsledku rostoucí integrace evropských finančních trhů, na nichž působí velký podíl institucí přeshraničně.[20]

Pro úplnost je třeba zabývat se povahou obecných pokynů[21], a tedy i otázkou, zda je možné vnímat tyto dokumenty jako normativní akty, a to z důvodu, že se nejedná o pramen práva ve formálním smyslu. Podle ustanovení čl. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, pro kterou se užívá zkratka CRD IV, která je odvozena z anglického názvu Capital Requirements Directive (dále jen „CRD IV"), jsou členské státy povinny zajistit, aby bylo ze strany dohledových orgánů i finančních institucí, kterým jsou tyto obecné pokyny adresovány, vynaloženo veškeré úsilí k respektování a dodržování obecných pokynů orgánu EBA, a to v souladu s čl. 16 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010, který blíže upravuje povahu obecných pokynů a doporučení.

Cílem vydávání obecných pokynů a doporučení orgánem EBA je nastolení jednotných, konzistentních a efektivních postupů dohledu v rámci ESFS a zároveň zabezpečení jednotného uplatňování pravidel v rámci EU. Vzniku obecných pokynů předchází postup, na jehož počátku EBA vypracuje návrh, který následně obvykle zveřejní k veřejné konzultaci. Konzultace probíhá před jejich přijetím, aby mohly všechny zúčastněné strany předložit své připomínky. Vypracování konceptu pokynů je založeno na diskuzi v rámci pracovních skupin, které zahrnují i vnitrostátní orgány.

Pro povinnost dodržování pokynů národními dohledovými orgány se uplatní zásada „comply or explain", která ponechává na vnitrostátních orgánech dohledu, zda se vyjádří pro dodržování pokynů vydaných orgánem EBA či zda orgánu EBA sdělí, že se jimi řídit nebudou, přičemž jsou povinny předložit i důvody, které vysvětlují, proč pokyny uplatňovány nebudou. Jak plyne z čl. 16 odst. 3 výše zmíněného nařízení, národní dohledové orgány jsou

[20] Recitál č. 1, 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovnictví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32010R1093

[21] Pro obecné pokyny je možné užívat i anglický ekvivalent guidelines, zkráceně GL.

povinny tuto informaci předat orgánu EBA do dvou měsíců od vydání pokynů prostřednictvím elektronicky zaslaného vyplněného formuláře. EBA následně zveřejní orgány, které jej informují o svém záměru pokyny nedodržovat. Pro případ, že se dotčený orgán vyjádří ve smyslu, že se danými pokyny řídit nehodlá, má také orgán EBA možnost uveřejnit důvody, pro které odmítá dodržování pokynů. Tento princip se uplatní i v případě finančních institucí, kterým jsou pokyny adresovány, ale to pouze v případě, že jim pokyny přímo ukládají povinnost sdělit orgánu EBA informaci ohledně záměru řídit se pokyny[22].

Z výše uvedených odstavců plyne, že pokyny dle čl. 16 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 nemají normativní povahu, jedná se o právně nezávazné akty. Nicméně vzhledem k požadavku vyvinutí pokud možno co největšího úsilí vnitrostátních dohledových orgánů k promítnutí pokynů v rámci výkonu svých pravomocí dochází často k převzetí myšlenek do aktů vydávaných národními orgány dohledu. V takových případech může dojít ke vzniku závaznosti daných ustanovení prostřednictvím těchto již závazných normativních aktů.

[22] Compliance with EBA regulatory products. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/about-us/legal-framework/compliance-with-eba-regulatory-products

2 Obecná východiska regulace činnosti bank

2.1 Prameny právní úpravy

Činnost bank v České republice podléhá regulaci na úrovni mezinárodní, evropské i národní.

V úvodu k mezinárodní regulaci činnosti bank je vhodné uvést, že celosvětově závazná úprava neexistuje[23]. Z globálního hlediska jsou základem zejména doporučení a standardy nezávazného charakteru zpracovávané Basilejským výborem pro bankovní dohled (Basel Commitee on Banking Supervision se zkratkou BCBS), který působí při Bance pro mezinárodní platby.[24] Aktuální mezinárodní regulační rámec vypracovaný Basilejským výborem pro bankovní dohled je nazýván Basel III[25]. Jedná se o soubor opatření, kterým BCBS reagoval na poslední globální finanční krizi. Tato opatření cílí na posílení regulace, dohledu a řízení rizik bank. Dále jsou významná i doporučení vydávaná Výborem pro finanční stabilitu (Financial Stability Board se zkratkou FSB), jehož organizační zázemí je zajišťováno také Bankou pro mezinárodní platby.[26] S ohledem na nezávaznou formu dokumentů vydávaných těmito odbornými institucemi je nezbytná jejich transpozice do národních právních řádů ať už prostřednictvím právní úpravy národní, či nadnárodní.[27]

Vzhledem k rozsáhlé harmonizaci regulace činnosti subjektů v bankovním sektoru je bankovní právo úzce spjato s právem Evropské unie. Potřeba harmonizace souvisí se základními principy evropské legislativy- s volným pohybem služeb a kapitálu, které zaručují možnost nabízení a přijímání finančních služeb napříč celou Evropskou unií.[28] Zdroji právní úpravy na úrovni EU jsou zejména regulatorní návrhy předkládané ve formě směrnic a nařízení. Nařízení představuje normativní akt EU s přímým účinkem, je bezprostředně aplikovatelný ve všech členských státech a je obecně závazný. Do právních řádů členských států se tedy neprovádí, implementace je až na výjimky zakázána. Je však nutná adaptace, tedy případná úprava a změna stávajících tuzemských právních předpisů v takovém rozsahu,

[23] KABELÍK, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014. 219 s. ISBN 978-80-260-7334-5, s. 48.
[24] About the Commitee's work. In: *Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: https://www.bis.org/bcbs/bcbs_work.htm
[25] Basel III: international regulatory framework for banks In: *Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm
[26] What we do. In: *Financial Stability Board* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: http://www.fsb.org/what-we-do/
[27] KABELÍK, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014. 219 s. ISBN 978-80-260-7334-5, s. 40.
[28] KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 223.

aby nebyla žádná ustanovení v rozporu s přímo účinným nařízením. Na rozdíl od nařízení směrnice jakožto normativní akt EU zavazuje členské státy, pouze pokud jde o dosažení cíle, který směrnice stanoví s tím, že forma a prostředky, kterými bude výsledku dosaženo, zůstávají na uvážení členských států. Vzhledem k této specifické povaze směrnice je nutná její transpozice do právních řádů členských států.

Předpisů přijatých na půdě EU existuje velké množství, z kterého je vhodné uvést tzv. balíček CRD IV/CRR, prostřednictvím kterého jsou transponována ustanovení plynoucí z Basel III do práva Evropské unie. Součástí balíčku je již výše zmíněné nařízení CRR a směrnice CRD IV. Tyto dva předpisy společně vytvářejí právní rámec dohledu, stanovují obezřetnostní pravidla i pravidla přístupu k činnostem úvěrových institucí. V předchozích balíčcích nařízení obsaženo nebylo, tedy balíčky byly složeny pouze ze směrnic, které členské státy implementovaly rozdílně, což mělo za následek vznik roztříštěných úprav v rámci EU. Prostřednictvím implementace zároveň mohou být uloženy náročnější požadavky, než které odpovídají cílům stanoveným ve směrnici, neboť ta přísnější úpravu nezakazuje. Z tohoto důvodu považuji přítomnost přímo účinného CRR za významnou. Lze shrnout, že CRR vytváří základ jednotného souboru harmonizovaných obezřetnostních pravidel, které musí respektovat veškeré banky působící v EU.[29] Díky zajištění jednotné aplikace požadavků plynoucích z Basel III dochází ke zvyšování integrity vnitřního trhu.

Na úrovni národní je činnost bank upravena zejména zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, na který navazují vyhlášky vydávané Českou národní bankou. Jak je uvedeno výše, Česká národní banka je orgánem sjednoceného dohledu nad všemi subjekty, které působí na finančním trhu, je tedy důležité zde uvést i zákon č. 6/1993Sb., o České národní bance, na základě kterého je dohled nad bankami České národní bance svěřen.

2.2 Důvody a cíle regulace činnosti bank

Bankovnictví je řazeno mezi nejregulovanější odvětví v tržních ekonomikách, k čemuž dochází z mnoha důvodů.[30] Základním cílem regulace bankovnictví je ochrana stability finančního systému jako celku. Od tohoto cíle lze odvozovat cíle sekundární, tedy snahu o předcházení krachu významných bank a ochranu jednotlivých vkladatelů.

[29] Viz MEMO, Capital Requirements - CRD IV/CRR - Frequently Asked Questions. In: *European Commission* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-690_en.htm

[30] Viz např. REVENDA, Z. *Centrální bankovnictví*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1, s. 459 nebo MEJSTŘÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, P. *Bankovnictví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7, s. 214.

Otázkou je, zda vůbec existuje potřeba regulace, případně v jakém rozsahu je nutné oblast bankovnictví právně upravovat. Na potřebu a rozsah bankovní regulace existují různé názory, některé z nich podporují rozsáhlou bankovní regulaci, jiné hovoří proti. Jedním z argumentů ospravedlňujících detailní regulaci bankovnictví je zajištění bezproblémového fungování finančního systému. Zároveň je nezbytné, aby spotřebitelé bankovnímu systému důvěřovali a byli tak ochotni v bankách ukládat své volné finanční prostředky. Za tímto účelem je regulace a poskytnutí záruk zásadní.

Dalším podstatným důvodem je existující asymetrie informací. Banka disponuje nejen informacemi, ale i většími odbornými zkušenostmi a znalostmi, zatímco osoba, které jsou bankovní služby poskytovány, má mnohdy pouze informace získané od banky. Tuto nerovnost vyvažuje zákonodárce prostřednictvím kogentních norem, které obsahují práva stanovená ve prospěch klienta, a dále prostřednictvím široké smluvní i předsmluvní informační povinnosti, kterou je banka zavázána splnit vůči klientovi.

Stoupenci názoru, který odmítá takto široce pojatou regulaci, argumentují zejména ekonomickou teorií neviditelné ruky trhu, s čímž souvisí i omezení konkurence.[31]

Důležitým kritériem je také vysoká nákladnost související s dodržováním všech regulatorních pravidel. Pravidla samotného vstupu do odvětví včetně požadavku na vysoký základní kapitál[32] je poměrně složité naplnit. Je třeba vzít v úvahu fakt, že stále narůstající regulace zvyšuje tzv. compliance costs neboli náklady na dodržování regulace.[33] Do celkových nákladů je nutné zahrnout kromě nákladů vzniklých v důsledku naplňování kapitálových a dalších požadavků také náklady potřebné k zabezpečení informační povinnosti vůči dohledovým orgánům a administrativní náklady včetně prostředků potřebných pro provoz oddělení compliance, které zajišťuje soulad činnosti banky se stávající regulací. Zvyšování nákladů se může v konečném důsledku projevit na finální ceně produktů, kterou zaplatí klient.[34]

Podle mého názoru je zřejmé, že regulace bankovního sektoru je nezbytná, je však třeba vnímat, do jaké míry je vhodná a efektivní. Regulatorní požadavky by měly dopadat na všechny banky, aby nedocházelo k omezování konkurenceschopnosti a ke znevýhodňování

[31] Srov. např. DOWD, K. The Case for Financial Laissez-Faire. In: *JSTOR* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2235576?seq=1#page_scan_tab_contents nebo REVENDA, Z. *Centrální bankovnictví*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1, s. 459.

[32] Aktuální požadavek na základní kapitál představuje částku ve výši 500 mil. Kč.

[33] MEJSTŘÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, P. *Bankovnictví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7, s. 120.

[34] KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 233.

některých subjektů na daném trhu. Takto by mělo být přistupováno ke všem základním požadavkům (zejména obezřetnostním). Na druhou stranu se domnívám, že některé povinnosti by neměly být uplatňovány u všech subjektů ve stejné míře a měly by být ovládány principem proporcionality. Princip proporcionality lze ovšem použít pouze u takových požadavků, u kterých by byl tento přístup odůvodnitelný např. velikostí či složitostí organizační struktury, a v žádném případě by důsledkem použití této zásady nemělo být přispění k nepřiměřenému podstupování rizik. Příkladem vhodného použití principu proporcionality jsou požadavky na systém odměňování pracovníků bank a požadavky na stanovení a realizaci politiky podporující diverzitu v rámci vedoucích orgánů bank.

Kromě výše uvedených obecných důvodů regulace je v této souvislosti třeba zmínit i důvod prudce narůstající regulace, kterou je možné vnímat v posledních letech. Tímto důvodem je poslední globální finanční krize, která propukla v roce 2008. Během této krize bylo poukázáno na některé oblasti, které mohly mít na její rozsah vliv a dříve právně upraveny nebyly, případně byly, ale v nedostatečné míře. Posléze došlo k přijetí velkého množství předpisů, jejichž cílem bylo tyto problematické otázky do právní úpravy zařadit. O otázce, zda byla takto rozsáhlá regulace potřebná z pohledu českého státu, je možné polemizovat. Bankovní sektor v ČR je považován v porovnání s dalšími členskými státy EU za velice stabilní, což potvrzují i výsledky zátěžových testů[35] prováděných ČNB, které ukázaly, že i přes velice nepříznivý ekonomický vývoj by český bankovní sektor vykazoval stále vysokou míru stability. Tezi ohledně stability českého bankovního systému podporuje i níže uvedený výčet bank, kterým byla v historii dohledu ČNB nad bankovním sektorem odebrána bankovní licence resp. povolení k činnosti. Z tabulky vyplývá, že v průběhu posledních 15 let došlo k sankčnímu odnětí bankovní licence pouze v jediném případě, a to ERB bank, a.s., ve které ČNB shledala vážné nedostatky v rámci řídícího a kontrolního systému.[36]

Odnětí licence	Banka
31. 8. 1995	Kreditní a průmyslová banka, a.s.
15. 12. 1995	AB Banka, a.s., v likvidaci
15. 12. 1995	Česká banka, a.s. Praha, v likvidaci
13. 5. 1996	První slezská banka a.s., v likvidaci
8. 8. 1996	Kreditní banka Plzeň, a.s. v likvidaci
31. 3. 1997	Baska, a.s., v likvidaci
17. 4. 1997	Realitbanka, a.s.
31. 5. 1997	EKOAGROBANKA, a.s., v likvidaci

[35] ČNB – Zpráva o finanční stabilitě 2017/2018. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2017-2018/index.html#1

[36] ČNB odnímá licenci ERB bank. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2016/20161024_erb_bank_licence.html

30. 6. 1997	Evrobanka, a.s., v likvidaci
6. 5. 1998	COOP BANKA, a.s. v likvidaci
10. 7. 1998	Velkomoravská banka, a.s.
2. 9. 1998	Agrobanka Praha, a.s. v likvidaci
2. 11. 1998	Pragobanka, a.s. v likvidaci
10. 2. 1999	UNIVERSAL BANKA, a.s.
9. 11. 1999	Moravia banka, a.s. v likvidaci
2. 5. 2003	Union banka, a.s. v likvidaci
4. 7. 2003	Plzeňská banka, a.s. v likvidaci
K odnětí povolení došlo v důsledku vlastního rozhodnutí banky nevykonávat bankovní činnost.	Banka Bohemia, a.s. v likvidaci
24. 10. 2016	ERB bank, a.s., v likvidaci

Tabulka č. 1: Banky, kterým byla odejmuta licence[37]

Z pohledu ČR by tedy některé aspekty dotčené regulace mohly být vnímány jako nadbytečné, protože české banky se v průběhu krize vyznačovaly svou stabilitou a na rozsah krize tedy neměly větší vliv. V tomto smyslu lze uvažovat nad tím, zda klady této rozsáhlé regulace budou převažovat nad zápory.

2.3 Jednotlivé oblasti regulace

2.3.1 Vstup do bankovního sektoru a výstup z odvětví

Aby byla banka oprávněna vykonávat bankovní činnost, musí disponovat příslušným oprávněním. Bankovní licenci je možno získat na základě správního řízení zahájeném podáním žádosti o bankovní licenci adresované České národní bance, která v rámci řízení vystupuje jako správní orgán. K žádosti je nutné připojit veškeré dokumenty prokazující splnění všech zákonných podmínek. ZoB stanovuje, že žádost může podat kromě akciové společnosti a pobočky zahraniční banky se sídlem mimo území EU[38] i spořitelní a úvěrní družstvo za předpokladu, že k žádosti o bankovní licenci připojí i žádost o souhlas se změnou právní formy spořitelního a úvěrního družstva na akciovou společnost. Této možnosti již některé větší družstevní záložny využily. První a prozatím jedinou družstevní záložnou, které se tohoto cíle podařilo dosáhnout, byla Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo, která se stala bankou k 1. 1. 2017.[39] V procesu transformace na banku se nyní nachází i Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo, pro které je z důvodu legislativních změn získání bankovní licence jediným možným východiskem. Samozřejmě by mělo být připraveno i na variantu, kdy by bankovní licenci nezískalo. V takovém případě by ale v návaznosti na změny

[37] Jak jsou na tom banky? – otázky a odpovědi. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/jak_jsou_na_tom_banky.html#otazka9

[38] Tato možnost je sice v ZoB v § 5 zakotvena, nicméně v současné chvíli oprávnění podnikat jako banka na základě tohoto ustanovení prakticky nefunguje a žádný subjekt využívající této možnosti se na našem trhu nevyskytuje. V praxi se pro zahraniční banky jeví jako vhodnější a méně složité odkoupení již existující české banky.

[39] Banka CREDITAS vstoupila na trh s řadou novinek. In: *Banka CREDITAS a.s.* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://www.creditas.cz/aktualita?articleId=47659

v legislativě muselo výrazně snížit aktiva, aby dodržela zákonné podmínky určené pro družstevní záložny, protože v opačném případě by se vystavovalo nebezpečí uložení sankčních opatření ze strany ČNB. Zákon č. 333/2014 Sb., kterým došlo ke změně ZSÚD, totiž stanovil horní limit bilanční sumy, který nesmí být družstevní záložnou překročen. Tato novelizace tedy větším záložnám překračujícím limit bilanční sumy prakticky umožňuje pouze dvojí řešení. Buď se přemění na banku, nebo sníží aktiva, aby svou velikostí splňovala podmínky stanovené pro družstevní záložny. Pokud by se takové družstevní záložně nepodařilo splnit všechny regulatorní požadavky a bankovní licence by jí udělena nebyla, musela by v další činnosti pokračovat bez reálné možnosti růstu, což je samozřejmě z podnikatelského hlediska nežádoucí. V současné chvíli Moravský Peněžní Ústav tento limit překračuje více než dvojnásobně[40], má tedy ambici stát se menší, ryze českou bankou.

Je třeba zdůraznit, že z žádného právního předpisu nevyplývá právní nárok na udělení licence.[41] Rozhodnutí o vyhovění případně zamítnutí žádosti je plně v kompetenci ČNB. Pokud tedy žádající subjekt předloží dokumenty potvrzující splnění všech zákonných podmínek a ČNB žádost vyhodnotí jako bezchybnou, stále může dojít k zamítnutí žádosti. Na druhou stranu proces přezkoumávání žádosti o bankovní licenci probíhá v rámci správního řízení, ve kterém by měl být uplatněn princip legitimního očekávání, a tedy ČNB by měla v obdobných případech rozhodovat obdobně v zájmu předvídatelnosti a právní jistoty. Zamítnutí žádosti ze strany ČNB by mohlo být myslitelné v případech, kdy by odůvodnila nevhodnost vstupu nové banky v zájmu celého bankovního odvětví. Vzhledem k zásadě legitimního očekávání by zaujetí takového stanoviska muselo být nepochybně řádně odůvodněno.

Na základě právní úpravy plynoucí ze ZoB, který obsahuje speciální ustanovení vůči zákonu č. 500/2004 Sb., správnímu řádu (dále jen „SŘ“), je ČNB povinna o žádosti rozhodnout ve lhůtě šesti měsíců od data podání žádosti. Během této lhůty může být žadatel vyzván k doplnění žádosti, čímž se lhůta k vydání rozhodnutí prodlužuje o dalších 6 měsíců. K tomuto kroku může ČNB přistoupit v případech, kdy je podaná žádost neúplná, má vady či obsahuje nedostatky, které ČNB v odůvodnění objasní. Lhůty pro správní rozhodnutí byly zavedeny v návaznosti na požadavek čl. 3 tzv. I. bankovní směrnice[42] v roce 2002. Nyní je

[40] Informace plyne z: MPU. Výroční zpráva (1. 1. 2016 - 31. 10. 2017). In: *Obchodní rejstřík.justice.cz* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://or.justice.cz/ias/content/download?id=628ef8741d624af99e2e5b0109cbba99

[41] Shodně srov. např. KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 231.

[42] Směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1977 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu.

tento požadavek vyjádřen v čl. 15 CRD IV, který uvádí, že rozhodnutí o vydání povolení nebo o odmítnutí jej vydat musí být přijato do 12 měsíců od doručení žádosti.

Pokud by ovšem výsledek kontroly nedopadl ve všech oblastech příznivě a žádající subjekt by vyhodnotil, že některé kroky potřebné k úspěšnému posouzení žádosti nebude schopen v zákonem dané lhůtě realizovat, bylo by nejvhodnějším řešením požádat o prodloužení či přerušení řízení do doby, než dojde k nápravě všech vytýkaných bodů. ZoB žádnou z těchto variant řešení nenabízí, jediné použitelné je ustanovení § 64 odst. 2 správního řádu o přerušení řízení, které správnímu orgánu ukládá povinnost přerušit řízení za předpokladu, že se jedná o řízení zahajované na žádost a žadatel o to požádá. Toto ustanovení by mohlo být aplikováno ve vazbě na ustanovení § 1 odst. 2 SŘ, které obecně zakotvuje subsidiaritu správního řádu, a na ustanovení § 41 odst. 2 ZoB, které výslovně stanovuje, že na řízení o žádostech podle tohoto zákona se vztahují předpisy o správním řízení (tedy správní řád), ledaže tento zákon stanoví jinak. ZoB některé případy, kdy se SŘ nepoužije, vymezuje v ustanoveních § 12x a § 22 odst. 3, ale použití ustanovení o přerušení řízení nevylučuje. Ustanovení § 65 stanovuje, že po dobu přerušení řízení neběží lhůty týkající se provádění úkonů v řízení, což znamená, že lhůta 6 resp. 12 měsíců by přestala běžet společně s právními účinky usnesení o přerušení řízení.

V praxi jsem se setkala ze strany ČNB s odlišným postupem, kdy přerušení řízení podle SŘ neumožňuje. Pokud ČNB dovozuje nepřekročitelnou hranici 12 měsíců od podání žádosti z CRD IV, na základě které implicitně vylučuje přerušení řízení podle SŘ v případech, kdy by došlo k překročení této hranice, domnívám se, že tato argumentace není správná. V případě, že je směrnice transponovaná do českého právního řádu, což v tomto případě je, mělo by se vycházet ze znění českých právních předpisů, tedy ze ZoB, ze kterého plyne povinnost rozhodnout do 6 resp. 12 měsíců. Vzhledem k tomu, že ZoB neupravuje možnost přerušení řízení odlišně v porovnání s obecnou úpravou obsaženou v SŘ, ani tuto obecnou úpravu nevylučuje, je podle mého názoru nutné použít ustanovení týkající se přerušení ze správního řádu na základě výše zmíněné argumentace. Postup ČNB se neshoduje s mým výkladem ani s mým vnímáním této problematiky a domnívám se, že v souladu s aktuální legislativou by v odůvodněných případech, kdy se nebude jednat o zjevné zneužití práva, měla ČNB umožnit těmto subjektům řízení přerušit a doplnit žádost tak, aby měla všechny atributy, které by vedly k úspěšnému získání licence. Jsem toho názoru, že dovozovat neměnnou roční lhůtu z CRD IV nelze a pro obhájení postupu ČNB by muselo být vyloučení použití SŘ pro případ přerušení řízení uvedeno výslovně v ZoB.

Příprava žádosti, ale i uvedení všech vnitřních procesů a postupů do souladu s nároky kladenými na banku je proces velice komplexní a náročný z hlediska časového i finančního. Nemyslím si tedy, že by bylo nutné zatěžovat žadatele čistě formálními kroky spočívajícími ve zpětvzetí žádosti a následném podání žádosti nové. Jsem toho názoru, že nejvhodnějším řešením by bylo zakotvení možnosti přerušení řízení přímo do znění směrnice, aby nebylo pochyb o možném využití takového postupu, a ponechání na členských státech, zda stanoví podrobnosti ohledně délky přerušení či tuto možnost vyloučí.

Vzhledem k aktuálně prosazovanému postupu ze strany ČNB je tedy v případě blížícího se konce lhůty možné z pohledu žadatele vzít žádost zpět, čímž dojde k zastavení řízení, pracovat na splnění všech regulatorních požadavků a následně po provedení potřebných změn podat žádost novou. Podle mého názoru se v této situaci jedná o vhodnější řešení, než kdyby bylo v řízení pokračováno a v důsledku nedostatečného napravení vytýkaných problémů by ČNB žádost zamítla. Zamítnutí žádosti o bankovní licenci by mohlo zapříčinit snížení důvěryhodnosti žadatele a mohlo by mít negativní důsledky i z hlediska reputace.

Na území ČR je umožněno poskytovat bankovní služby i dalším subjektům. Podnikat jako banka je podle § 5a ZoB oprávněna banka se sídlem v jiném členském státě EU, která poskytuje služby v ČR, ať již se zřízením pobočky v ČR nebo v případě jednorázové činnosti i bez zřízení pobočky[43], a to na základě tzv. jednotné bankovní licence. Banka, která již získala oprávnění provozovat bankovní činnosti podle právní úpravy svého domovského státu, již nemusí usilovat o získání oprávnění v dalších státech EU a státech Evropského hospodářského prostoru. Samozřejmě je nutné dodržet stanovené postupy, které upravuje právo EU[44] a do českého řádu jsou transponovány zákonem o bankách v ustanovení § 5 c) a násl. Pokud bude banka vykonávat činnost bez založení pobočky, je nutné splnit proces notifikace, tedy oznámit záměr poskytovat služby přeshraničně domovskému orgánu dohledu, který následně informuje ČNB. Bude-li chtít banka zřídit v jiném členském státě pobočku, musí podstoupit proces pasportizace.[45]

Dojde-li ke zřízení pobočky v jiném členském státě EU, která funguje na základě jednotné bankovní licence, podléhá činnost této pobočky kontrole domovského orgánu dohledu. Hostitelský dohledový orgán jej může upozornit na nedostatky, do činnosti subjektů

[43] Aby se jednalo o jednorázovou činnost, musí být provozování činnosti nahodilé a nesmí mít charakter trvalé hospodářské činnosti. Pokud tato podmínka není splněna, je nutné zřízení pobočky. Při posuzování charakteru činnosti je třeba zohlednit dobu, po kterou jsou služby poskytovány, četnost jednotlivých případů, pravidelnost a vzájemnou souvislost poskytování služeb. Je tedy důležité, nakolik budou tyto znaky naplněny, nikoliv fakt, zda je či není pobočka zřízena.

[44] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU.

[45] Jednotná bankovní licence. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovnik/j.html

ale až na výjimky plynoucí z úzkého okruhu předpisů hostitelského státu nezasahuje. Tímto způsobem je zamezeno nežádoucímu zdvojenému dohledu, který by mohl dopadat na více institucí.

ZoB upravuje ještě jednu alternativu, a to pro pobočky zahraničních bank ze států mimo EU, kdy je možné legálně provozovat bankovní činnost prostřednictvím licence získané ve svém domovském státě, pokud byla zároveň uzavřena mezinárodní smlouva, která staví bankovní licenci z tohoto státu naroveň jednotné bankovní licenci. Vzhledem k tomu, že žádná taková mezinárodní smlouva uzavřena nebyla, tedy žádná pobočka banky z nečlenského státu EU neužívá stejných výhod jako banka s jednotnou bankovní licencí, zůstává tato možnost nenaplněna a v praxi nevyužita.[46]

ČNB je institucí oprávněnou nejen k udělení, ale i k odebrání udělené bankovní licence[47] s tím, že ZoB rozlišuje situace, ve kterých je ČNB povinna rozhodnout o odnětí licence a situace, ve kterých je rozhodnutí ponecháno na jejím uvážení. Obligatorně licenci odejme zejména v případech, kdy zjistí přetrvávající zásadní nedostatky v činnosti banky.

Mimo odnětí bankovní licence ZoB vymezuje další důvody zániku bankovní licence[48], k čemuž dochází na základě zákona bez vydání jakéhokoliv rozhodnutí.

2.3.2 Obecné pojednání o základních pravidlech činnosti bank

Na banky se v průběhu jejich existence vztahuje celá řada právních předpisů, které regulují jednotlivé oblasti činnosti bank. Právní regulace obsahuje množství povinností, které jsou na banku kladeny, a které je nutné, aby povinné subjekty naplňovaly, průběžně kontrolovaly a na případné změny reagovaly. Tyto nároky byly v návaznosti na dopady finanční krize z roku 2008 poměrně značně rozšířeny, zároveň došlo ke zpřísnění stávajících. Mezi tyto požadavky jsou mimo jiné tradičně řazeny následující[49]:

- kapitálová přiměřenost;
- angažovanost;
- pravidla likvidity;
- povinné minimální rezervy;

[46] Srov. též KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 230.
[47] §34 ZoB.
[48] §7a ZoB.
[49] Tyto základní pravidla činnosti bank jsou uvedeny např. v publikacích: JUROŠKOVÁ, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012. 174 s. ISBN 978-80-87284-26-1, KARFÍKOVÁ, M. a kol. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0 nebo BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. a kol. Finanční právo. 6. upravené vydání, Praha: C. H. Beck, 2012. 519 s. ISBN 978- 80-7400-440-7.

- povinné sdělování informací:
    - směrem k ČNB,
    - směrem ke klientům;
- povinné pojištění vkladů;
- řídící a kontrolní systém:
    - řádná správa banky,
    - řízení rizik,
    - vnitřní kontrola;
- pravidla regulace struktury akcionářů a nabývání kvalifikované účasti na bance.

Kromě výše uvedeného výčtu existuje kvantum dalších pravidel a požadavků, které jsou na banku při její činnosti kladeny. Příkladem můžou být relativně obecně vyjádřené požadavky, jejichž příkladem můžou být požadavky plynoucí z povinnosti dodržování bankovního tajemství či ochrany osobních údajů. Některé povinnosti jsou vymezeny zákonodárcem poměrně konkrétně, např. některé povinnosti související se smluvní dokumentací, jako je rozsah a způsob provedení povinnosti podat klientovi předsmluvní informace v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo povinnost připojovat ke smlouvě všeobecné obchodní podmínky nebo s nimi jiným způsobem klienta prokazatelně seznámit atd.

Vzhledem k velkému množství regulovaných činností a objemu právních předpisů jednotlivé oblasti upravujících v porovnání s omezeným rozsahem této práce, se bude tato práce dále zaměřovat pouze na regulaci vybraných, z mého pohledu aktuálních, otázek. V následujících částech budou rozebrány některé povinnosti, ke kterým jsou banky povinny na základě předpisů upravujících opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, druhou zkoumanou oblastí budou povinnosti kladené na systém odměňování v oblasti řídících a kontrolních systémů.

3 Povinnosti bank plynoucí z AML předpisů

3.1 Základní vymezení povinností

V odborné literatuře se lze setkat s několika termíny vyjadřujícími legalizaci výnosů z trestné činnosti. V zahraničních úpravách převládají ekvivalenty překladu „praní peněz". Příkladem může být německý ekvivalent „Geldwäsche"[50] či anglický „Money Laundering"[51]. Používán je i výraz „praní špinavých peněz", který je ale podle vyjádření Finančního analytického úřadu[52] nepřesný, protože nepokrývá výnosy z trestné činnosti v celé své šíři, protože pod termín peníze nelze subsumovat akcie, šeky atp. Český zákonodárce zvolil na rozdíl od zahraničních kolegů termín „legalizace výnosů z trestné činnosti", který používá zejména v zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML zákon"). Používání tohoto termínu bylo zavedeno již předchozím zákonem z roku 1996 a podle důvodové zprávy k AML zákonu nebyl důvod jej měnit. V praxi se boj pro proti praní špinavých peněz hojně užívá zkratka AML, která je odvozena z anglického výrazu Anti Money- Loundering.

Jedná se o problematiku globální a bez mezinárodní spolupráce by nebylo možné dosahovat efektivních výsledků. K regulaci tedy nedochází pouze na úrovni jednotlivých států, ale i na úrovni evropské a mezinárodní. Důsledkem nadnárodní regulace je mnohdy potřeba úprav zákonů v českém právním řádu. Úsek práva týkající se AML je novelizován poměrně často, zejména v souvislosti s povinností transponovat předpisy Evropské unie, jejíž je Česká republika členem. Na nové metody zastření původu finančních prostředků dosažených trestnou činností je nutné pružně reagovat a nová rizika dostatečně právně ošetřit. Zároveň samotná praxe naráží na nedostatky právní úpravy, které je potřeba do právního řádu zahrnout, aby byla zajištěna co možná největší efektivita činěných opatření.

Na banky jakožto povinné osoby jsou kladeny mnohé povinnosti související s problematikou AML. Lze mezi ně řadit zejména:

- uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti stanovených právními předpisy:

[50] Tento pojem je užíván v Německu- Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten (Geldwäschegesetz) i v Rakousku- BGBl. I Nr. 118/2016, Bundesgesetz zur Verhinderung der Geldwäscherei und Terrorismusfinanzierung im Finanzmarkt (Finanzmarkt-Geldwäschegesetz).
[51] Viz např. 2017 No. 692. The Money Laundering, Terrorist Financing and Transfer of Funds (Information on the Payer) Regulations 2017.
[52] Historie a základní charakteristika boje proti praní špinavých peněz v České republice. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Stav_Historie-boje-proti-prani-spinavych-penez-v-CR.pdf

- provádění identifikace a kontroly klienta,
- uchovávání informací o klientech, obchodech a obchodních vztazích s nimi uzavřených,
- preventivní kontrola obchodů, zjišťování, zda naplňují znaky podezřelého obchodu a jejich oznamování vůči FAÚ,
- zadržení majetku klienta v odůvodněných zákonem stanovených případech,
- hodnocení rizik legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu pro jednotlivé druhy poskytovaných obchodů a obchodních vztahů;

- vypracování vnitřního systému zásad, postupů a kontrolních opatření, které slouží k naplnění povinností stanovených právními předpisy;
- pravidelné proškolování zaměstnanců, kteří mohou při své práci přijít do styku s podezřelými obchody;
- informační povinnost ve vztahu ke klientům a k Finančnímu analytickému úřadu (dále jen „FAÚ“) a povinnost poskytnutí spolupráce FAÚ;
- dodržování povinnosti mlčenlivosti.

3.2 Právní předpisy vztahující se k AML oblasti

3.2.1 Přehled právních předpisů

K efektivnímu řešení je třeba sjednocení základních postupů a samozřejmě mezinárodní koordinace a spolupráce jednotlivých států v globálním měřítku, neboť opatření přijaté pouze na úrovni národních právních řádů by bylo značně neefektivní a omezené. Na úrovni mezinárodního práva došlo k přijetí množství dokumentů[53], které mají za cíl formulovat hlavní cíle, zásady i prostředky v rámci řešení problémů v této oblasti. Jako celosvětové měřítko, které určuje základní principy a identifikuje opatření, kterými lze efektivně zabránit legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, lze označit The FATF Recommendations[54], tzv. 40 Doporučení, která vydal Finanční akční výbor.[55]

[53] Jedná se o dokumenty vzniklé na půdě různých mezinárodních organizací, např. Úmluva proti mezinárodnímu organizovanému zločinu přijatá v roce 2000 Valným shromážděním OSN, Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu přijatá v roce 1990 nebo Konvence OSN o nezákonném obchodování s narkotiky a psychotropními látkami z roku 1988.

[54] The FATF Recommendations, In: *The Financial Action Task Force* [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf

[55] KATOLICKÁ, M., BÉREŠ, J. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1. ISBN 978-80-7552-823-0.

Jak je již zmíněno výše, právní předpisy upravující opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu závazné pro subjekty na území České republiky jsou mimo národních i evropské, které kromě přímo účinných nařízení reprezentují i směrnice, které jsou do českého právního řádu transponovány.

Základní právní rámec je tvořen následujícími předpisy:

- *směrnice EP a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015* (dále jen „IV. AMLD“),
    - práce na revizi předchozí směrnice započaly mimo jiné na základě Akčního plánu k posílení boje proti terorismu[56] jako reakce na zneužívání informačních technologií, které teroristickým organizacím umožňují provádět snáze transakce finančních prostředků,[57]
    - dne 19. 6. 2018 byla v Úředním věstníku EU zveřejněna směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018 (tzv. V. AML směrnice) s tím, že základní implementační lhůta, která se uplatní pro většinu jejích článků, činí 18 měsíců, pro některé instituty je stanovena lhůta delší. V této době tedy bude třeba provést řádnou transpozici do národních právních řádů;
- *nařízení EP a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005;*
- *nařízení EP a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015;*
- *nařízení EP a Rady (EU) 2016/1675 ze dne 14. července 2016;*
- *AML zákon;*
- *zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí;*
- *vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti*,
    - tato vyhláška byla vydána na základě zmocňovacího ustanovení §21 odst. 9 AML zákona a deroguje vyhlášku č. 281/2008 Sb. a vyhlášku č. 129/2014 Sb.

3.2.2 AML zákon a jeho předmět

Stěžejním předpisem vnitrostátní právní úpravy je AML zákon, tedy zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

[56] Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o akčním plánu pro zesílení boje proti financování terorismu In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0050

[57] HURYCHOVÁ, K., SÝKORA M. *Compliance programy (nejen) v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 304 s. ISBN 978-80-7552-667-0, s. 218.

Jedná se o právní předpis, který do českého právního řádu transponuje požadavky plynoucí z evropské legislativy. K největší novelizaci AML zákona došlo v souvislosti s transpozicí IV. AMLD, a to zákonem č. 368/2016 Sb. s účinností od 1. 1. 2017. Jak vyplývá z důvodové zprávy k tomuto zákonu i z odůvodnění IV. AMLD, novelizací byly zohledněny i mezinárodní standardy pro boj proti praní špinavých peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení, které byly přijaty Finančním akčním výborem[58] a doporučení výboru Moneyval Rady Evropy. Zároveň probíhala komunikace s povinnými osobami a dalšími dotčenými orgány veřejné moci, díky čemuž byly do právní úpravy zahrnuty požadavky plynoucí z praxe.

Předmětem úpravy jsou opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a s nimi spojená práva a povinnosti povinných osob. Tato opatření mají napomoci zabránit zneužívání finančního systému z výše uvedených důvodů, zároveň mají napomáhat snazšímu odhalování tohoto nebezpečného jednání. Aby bylo možno zabývat se konkrétními opatřeními, je třeba si přiblížit význam jednotlivých pojmů, vůči nimž jsou opatření namířena.

Legální definice legalizace výnosů z trestné činnosti je obsažena v § 3 odst. 1 AML zákona, kde je stanovena poměrně široce jako jakékoliv jednání směřující k zastření pravého původu ekonomických výhod[59] plynoucích z trestné činnosti, s cílem navodit dojem, že se jedná o výnosy nabyté legální cestou. Pojem ekonomický výnos umožňuje zahrnutí co nejširšího okruhu obohacení, kterého může být trestnou činností dosaženo. Zároveň dané ustanovení podává pouze demonstrativní výčet, v čem může takové jednání spočívat. Nejedná se zde o výčet taxativní, zákon podává pouze výčet nejčastěji se vyskytujících jednání naplňujících stanovené znaky. Do procesu legalizace výnosů z trestné činnosti je obvykle zainteresován větší počet subjektů, mnohdy jde o činnost organizované zločinecké skupiny.[60]

Zákon se ale nevztahuje jen na situace spojené s legalizací výnosů z trestné činnosti, zabývá se i opatřeními proti financování terorismu a financování šíření zbraní hromadného ničení. V těchto případech se nemusí nutně jednat o financování prostřednictvím prostředků nabytých nelegální cestou, ač tomu tak mnohdy bývá.

V případě užití prostředků k financování terorismu, které je definováno v ustanovení § 3 odst. 2 AML zákona, je podstatný účel jejich použití, kterým je páchání trestné činnosti

[58] Revidovaná, aktuálně platná doporučení byla přijata 16. 2. 2012, The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.

[59] Dle IV. AMLD se může jednat o aktiva hmotná i nehmotná, materiální i nemateriální včetně dokumentů v jakékoliv formě prokazující právní nárok na taková aktiva.

[60] KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 291.

související s teroristickou činností. Nezáleží na původu těchto prostředků, ani na faktu, zda byly získány legálně či nelegálně. Legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu jsou činnosti pro společnost nebezpečné a je nutné je co nejvíce eliminovat. Vzhledem k podobným možnostem jejich potírání byl již existující AML systém využit i pro prevenci a obranu proti financování terorismu. Podobné řešení není v dalších státech výjimkou.[61]

Poslední dílčí záležitostí, vůči níž AML zákon směřuje, je financování šíření zbraní hromadného ničení. Co se jím rozumí, přibližuje § 3 odst. 3 AML zákona. V rámci boje proti tomuto jednání je postupováno stejným způsobem jako v případě financování terorismu, mezi těmito jednáními není z hlediska zákona činěn rozdíl. Potřeba zanést do právního řádu preventivní opatření k přerušení toku finančních prostředků a dalších aktiv za účelem šíření zbraní hromadného ničení je stanovena v The FATF Recommendations, konkrétně v doporučení č. 7.

K plnění zákonných povinností s cílem předcházet praní peněz a financování terorismu jsou povinny tzv. povinné osoby, které jsou stanoveny v § 2 AML zákona. Úvěrové instituce, tedy banky a spořitelní a úvěrní družstva, jsou subjekty, které se s problematikou týkající se AML setkávají ve značné míře, čemuž také odpovídá umístění v rámci výčtu povinných osob na první pozici. Ve zmíněném ustanovení jsou uvedeny další povinné osoby, nicméně vzhledem k zaměření diplomové práce budou dále jako osoby povinné zmiňovány pouze banky.

Banky jako povinné osoby musí dodržovat pravidla stanovená v části druhé AML zákona, které přispívají k prevenci a odhalování praní peněz. Pokud by pravidla dodržována nebyla, vystavovala by se banka uložení sankcí ve formě pokut, případné trestněprávní odpovědnosti a v neposlední řadě i ztrátě důvěry klientů.

3.3 Povinnost identifikace klienta

Mezi základní povinnosti ukládané bankám v rámci boje proti praní peněz patří identifikace, díky které je možné přesuny finančních prostředků jednoznačně spojovat s konkrétní osobou, což přispívá ke snazší detekci podezřelých obchodů a následně k plnění hlavního cíle boje proti praní peněz.[62] Je zřejmé, že získání správných údajů o dotyčné fyzické osobě, která provádí přesuny majetku, je naprosto základním předpokladem pro

[61] KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0, s. 292.
[62] HURYCHOVÁ, K., SÝKORA M. *Compliance programy (nejen) v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 304 s. ISBN 978-80-7552-667-0, s. 220.

zjištění původu takového majetku. Neexistence těchto informací by vedla ke značnému ztížení procesu rozkrývání nelegálních aktivit spojených se snahou legalizovat výnosy z trestné činnosti. Z tohoto důvodu je banka povinna dodržovat povinnost identifikovat konkrétní osoby v zákonem jmenovaných situací stanovenými postupy.

Na tomto místě je nutné vymezit pojem klient, aby bylo jasné, v jakých všech situacích povinnost identifikace existuje. AML zákon tento pojem žádným způsobem nedefinuje. S ohledem na smysl a cíl AML opatření usuzuji, že je nutné tento pojem vykládat largo sensu. Aby bylo možné zpětně trasovat pohyb finančních prostředků, je zapotřebí identifikovat všechny jednotlivé osoby, které s nimi prostřednictvím povinné osoby nakládaly, což znamená, že k tomuto pojmu nelze přistupovat pouze z pohledu vztahu banka- klient, který vzniká uzavřením smlouvy. Obecně ve smyslu AML zákona lze klienta pojmout poměrně široce jako každou osobu, která nakládá s peněžními či jinými prostředky s majetkovou hodnotou, případně která dává pokyny k nakládání s nimi. V návaznosti na takto formulovaný obsah pojmu by měla být za klienta považována osoba, která požaduje zprostředkování inkasa šeku, disponent, který vkládá na účet peněžní prostředky, ale i osoba, která chce prostřednictvím banky vložit na cizí účet u ní vedený peněžní prostředky v hotovosti. Na všechny tyto osoby se budou uplatňovat pravidla a postupy dále uvedené.

3.3.1 Identifikační údaje klienta

V ustanovení § 5 AML zákon stanovuje identifikační údaje, které je nutné při první identifikaci klienta zaznamenat, zároveň umožňuje jednotlivým bankám na základě hodnocení rizik získávat k identifikaci další údaje, např. kontaktní informace- telefonní číslo, e-mailovou adresu, fax či údaje o zaměstnání a zaměstnavateli. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 368/2016 Sb. by však rozšíření získávaných informací mělo odrážet rozdílnost jednotlivých služeb a produktů či rozdílnost jednotlivých typů klientů. Znamená to tedy, že banka může vyžadovat rozdílné vstupní informace v závislosti na rizikovosti transakcí a klientů. Tato úprava byla do AML zákona zakotvena v souvislosti s dokumentem „Hloubková kontrola klienta pro banky“[63] a jeho přílohou „Obecný pokyn k zakládání účtů a identifikaci klienta“[64], který byl přijat Basilejským výborem pro bankovní dohled. V příloze jsou uvedeny další informace, které by měly být bankami při identifikaci klienta zjišťovány.

[63] Customer due diligence for banks. In: *The Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: https://www.bis.org/publ/bcbs85.pdf.
[64] General Guide to Account Opening and Customer Identification. In: *The Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: https://www.bis.org/publ/bcbs85annex.htm

Rozsah a obsah identifikačních údajů, které musí banka zjistit, se liší v závislosti na tom, zda je klientem osoba fyzická, osoba fyzická podnikající či osoba právnická a s účinností od začátku roku 2017 bylo přidáno i ustanovení definující identifikační údaje potřebné u svěřenských fondů či u jiných právních uspořádání bez právní osobnosti. Toto ustanovení bylo doplněno v souvislosti se zavedením nového institutu svěřenských fondů v rámci práva soukromého, ke kterému došlo zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem. Vznik svěřenského fondu je podmíněn vydáním statutu, pro který je zákonem stanovena forma veřejné listiny[65], jejíž nedodržení by znamenalo absolutní neplatnost, následkem čehož by ke vzniku svěřenského fondu vůbec nedošlo. Správce svěřenského fondu je povinen při své činnosti postupovat v souladu s tímto statutem.

I přes existenci výše zmíněných zákonných povinností spojených se vznikem svěřenského fondu se vyskytovaly obavy z možného zneužití pro účely praní peněz či k jiným nelegálním činnostem, a to zejména v důsledku anonymity svěřenských fondů, kdy nebylo možné z rejstříků dohledat osoby s fondem spojené. K evidenci totiž docházelo pouze u notářů, kteří vyhotovili statut ve formě notářského zápisu. K naplnění požadavku zvýšení transparentnosti byla zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, zřízena evidence svěřenských fondů, a to s účinností od 1. 1. 2018. Ačkoliv se jedná o evidenci zčásti neveřejnou, mají banky jakožto povinné osoby definované AML zákonem společně se zákonem vymezeným okruhem orgánů a osob výsadní postavení a za účelem řádného plnění povinností plynoucích z AML předpisů jsou bankám poskytovány kompletní informace. Úpravy plynoucí z existence tohoto institutu byly zapracovány i do dalších ustanovení AML zákona.

Identifikační údaje potřebné k naplnění účelu AML zákona jsou tímto zákonem jasně stanoveny, výklad těchto ustanovení tedy nečiní větší obtíže. Problém by se mohl vyskytnout u údaje týkajícího se místa narození, k jehož určení AML zákon ani důvodové zprávy k němu či k novelizujícím zákonům nepodávají bližší vymezení. Z pojmu „místo“ zřejmě nelze usuzovat, že by postačovalo uvést pouze stát, do záznamu je třeba zanést konkrétnější údaj ohledně města narození. Lze-li z názvu města dovodit, že se nachází na území České republiky, postačí zaznamenat pouze město. Problém může nastat, pokud se shoduje název města v ČR s názvem města v jiném státě, z tohoto důvodu považuji za vhodnější řešení zaznamenat i stát ve všech případech.

[65] Dle § 3026 odst. 2 OZ se formou veřejné listiny rozumí zásadně notářský zápis, který může být v případech, kdy to povaha věci připouští, nahrazen rozhodnutím o schválení smíru (v civilním či v rozhodčím řízení) či jiným projevem vůle.

U cizinců může nastat problém, není-li město v průkazu totožnosti uvedeno. V takové situaci může být tento zákonem vyžadovaný údaj prakticky nedohledatelný, což by mohlo znamenat nesplnění identifikační povinnosti a důsledky s tím spojené. Nicméně po zvážení okolností případu a posouzení, zda na základě ostatních informací lze klienta bez pochybností a jednoznačně ztotožnit, může povinná osoba dojít k závěru, že i přes neznalost konkrétního města narození bude naplnění účelu celého procesu identifikace zachováno. V takovém případě by dle mého názoru nemělo dojít k označení povinnosti identifikace za nesplněnou.

Novinkou, která nabyla účinnosti od začátku roku 2017, je povinnost banky v rámci identifikace zaznamenat informaci o tom, zda je klient politicky exponovanou osobou či nikoliv a zda se nejedná o osobu, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce dle zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí. Tato povinnost je logická zejména z důvodu, že pokud nedojde k prověření již na počátku obchodního vztahu či obchodu, nelze s jistotou určit, zda je potřeba plnit zákonné požadavky plynoucí z provádění obchodů či uzavírání obchodních vztahů s osobami naplňujícími tato kritéria. Vzhledem k postavení povinností týkajících se podezřelých obchodů, tedy povinnosti prověřovat obchody a v případě podezření je nahlásit Finančnímu analytickému úřadu, by se nemělo jednat o novinku, ale pouze o vyzdvihnutí povinností s důrazem na následné uchování informace o jejich provedení v záznamech o provedení identifikace. Nelze s jistotou obchod vyhodnotit jako bezproblémový v případě, že nedojde k ověření, že se klient nenachází na seznamu osob, vůči nimž jsou uplatňovány mezinárodní sankce. Stejně tak nelze s jistotou splnit veškeré povinnosti bez preventivního zjištění, zda je klient politicky exponovanou osobou. Vzhledem k povinnosti zjišťovat v případě obchodního vztahu s politicky exponovanou osobou původ majetku, který u ostatních klientů zaznamenáván být nemusí, je potřeba již při vzniku takového vztahu vyloučit či potvrdit existenci této povinnosti.

3.3.2 Způsoby získávání identifikačních údajů klientů

Fyzická osoba je identifikována prostřednictvím průkazu totožnosti, tedy prostřednictvím platného dokladu vydaného orgánem veřejné správy. Tento doklad musí obsahovat stanovené údaje a musí z něj být patrná podoba držitele. Nejčastěji dochází k identifikaci prostřednictvím občanského či řidičského průkazu nebo cestovního pasu, může jít ale i o jiný doklad splňující zákonné požadavky, např. doklad o trvalém pobytu cizince s fotografií či

zbrojní průkaz.[66] Tyto průkazy totožnosti lze nicméně akceptovat pouze za splnění zákonných kritérií. Není možné přijmout doklad, pokud nebyl vydaný státem, je- li neplatný, pokud je míra jeho opotřebení natolik vysoká, že je nečitelný, je slepovaný či přepisovaný, nelze-li určit, kterým státem byl vydán, případně pokud existují pochybnosti o jeho pravosti.

U podnikající fyzické osoby AML zákon ukládá oproti fyzické osobě opatřit další doplňující údaje, které je možné ověřit z originálu živnostenského listu či z jeho kopie ověřené oprávněnou úřední autoritou. Povinnost zjistit tyto údaje se bude vztahovat samozřejmě pouze na obchody či obchodní vztahy, v nichž osoba bude vystupovat jako podnikatel.

Právnická osoba může požadované údaje prokázat zejména výpisem z obchodního rejstříku, případně ze zahraničního registru obdobného účelu. Pokud ale takový registr není dostupný, může být prokazování požadovaných údajů obtížnější.

U tuzemských právnických osob je způsob prokázání identifikačních údajů jednoduchý. Vzhledem k možnosti využití dálkového přístupu k obchodnímu rejstříku v ověřené podobě s veřejnou dostupností není nutné požadovat po klientovi předložení dokumentu. Jeví se jako postačující, pokud zaměstnanec banky výpis z elektronického OR stáhne a vytiskne, případně může pouze zkontrolovat, zda se údaje předložené klientem (ústně či písemně) shodují s výpisem z OR na portálu „justice.cz“. Stejně tak není zapotřebí výpis z OR připojovat k dokumentaci v případě využití zprostředkované identifikace ani předávat v případě převzaté identifikace. Protože informace poskytované aplikací obchodního rejstříku jsou závazné, lze nyní historii subjektů v OR evidovaných kdykoliv opětovně zjistit, a z tohoto důvodu tedy nemusí být výpis z OR ani uchováván, jak je vyžadováno u jiných dokladů předložených k identifikaci osoby.[67]

V případě zahraničních právnických osob může být postup složitější, protože každý stát nemusí vést rejstřík, který by byl v porovnání s českým obchodním rejstříkem koncepčně obdobný, případně takový rejstřík nemusí obsahovat všechny potřebné informace. Na zápisy v takovém registru se obvykle uplatňuje princip publicity, který ale nemusí být zakotven vždy, konkrétní právní úpravu daného státu je třeba vždy ověřit a případně přistoupit k získání informací jiným způsobem.

[66] KATOLICKÁ, M., BÉREŠ, J. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 248 s. ISBN 978-80-7552-823-0, s. 28.
[67] Viz Stanoviska Finančního analytického útvaru. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar

Obecně je možné říci, že dokládání údajů právnických osob sídlících v zemích EU a EHP bude jednodušší než v případě právnických osob pocházejících ze třetích zemí, což lze dovozovat mimo jiné z požadavků, které ukládá členským státům směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017 o některých aspektech práva obchodních společností[68]. Vzhledem k tomu, že se jedná o text s významem pro EHP, budou podmínky obdobné jako v členských státech i v Lichtenštejnsku, v Norsku a na Islandu. Podle této směrnice jsou státy povinny zajistit zveřejňování stanovených údajů a listin v rejstřících, ve kterých bude veden spis pro každou jednotlivou společnost v něm zapsanou. Tyto požadavky byly obsahem i směrnice předešlé[69], která byla výše uvedenou směrnicí nahrazena, z čehož vyplývá, že povinnost zřídit takové rejstříky pro státy EU a EHP není novinkou posledních let a všechny tyto státy by tedy měly mít fungující rejstřík, který v mnohých rysech představuje obdobu obchodního rejstříku českého. Ačkoliv se požadavky této směrnice vztahují pouze na vybrané právní formy právnických osob[70], je třeba říci, že většina států ve svých rejstřících uvádí informace o dalších právních formách právnických osob nad rámec povinností plynoucích z této směrnice.[71] Tyto rejstříky jsou navíc od června roku 2017[72] propojeny, a tedy dostupné z jednoho portálu- e-justice.europa.eu, čímž došlo ke značnému zjednodušení přístupu k důvěryhodným informacím, a tím bylo nepochybně dosaženo zvýšení právní jistoty i transparentnosti v rámci EU a EHP. Propojení národních obchodních rejstříků je ambicí plynoucí z Víceletého akčního plánu v oblasti evropské e-justice na období let 2009–2013[73], k právnímu zakotvení systému propojení rejstříků došlo na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/17/EU. Povinnost spočívající ve zveřejnění listin a údajů se vztahuje mimo jiné na zakladatelské právní jednání a stanovy včetně veškerých změn těchto dokumentů a na totožnost osob, které provádějí správu, dozor či kontrolu společnosti včetně osob, které mají pravomoc společnost zastupovat. Vzhledem k výše uvedenému lze říci, že i informace v tomto minimálním rozsahu jsou dostatečné k provedení identifikace právnické osoby pro účely AML zákona, a tedy že ve všech státech EU a EHP

[68] Viz čl. 13 a násl. směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017.
[69] Viz čl. 2 a násl. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009.
[70] Viz příloha II směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017.
[71] Konkrétní výčet informací, které daný rejstřík podává včetně informace o případném zpoplatnění a spolehlivosti údajů je k dispozici zde: Obchodní rejstříky v členských státech. In: *e-Justice Portal* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_in_member_states-106-cs.do?clang=cs
[72] Obchodní rejstříky. In: *e-Justice Portal* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_business_registers-104-cs.do
[73] Víceletý akční plán v oblasti evropské e-justice na období let 2009–2013, Úř. věst. C 75, 31.3.2009. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.075.01.0001.01.CES&toc=OJ:C:2009:075:TOC

postačuje k identifikaci právnické osoby výpis z obchodního rejstříku. Postup bude obdobný jako v případě české právnické osoby, pokud ovšem není v rámci zahraničních registrů možnost dálkového přístupu, je potřeba předložit originál či úředně ověřenou kopii takového výpisu.

Otázkou je, jakým způsobem zjistit identifikační údaje v případě, kdy země, ve které má právnická osoba sídlo, žádný obdobný registr nevede, resp. danou právnickou osobu do registru nezapisuje, což by se mohlo týkat např. některých neziskových právnických osob či entit bez právní osobnosti. AML zákon výslovně uvádí, že v případě identifikace právnické osoby je třeba identifikační údaje zaznamenat a ověřit z dokladu o její existenci. Z dikce zákona v souladu s jeho cílem předcházet legalizaci výnosů z trestné činnosti plyne, že není přípustné tento doklad nahradit pouhým prohlášením. V závislosti na specifikách jednotlivých států se domnívám, že dokladem o existenci by mohl být i originál či úředně ověřené zakladatelské právní jednání či stanovy, platná obchodní licence udělená vládou daného státu, smlouva o tichém společníkovi, zakládající listina trustu, statut udělený na základě královského dekretu či zákon, na jehož základě byla právnická osoba ustavena.

Pokud je výše uvedeno, že potřebné údaje lze prokázat pouze dostatečně průkazným dokumentem a nikoliv prohlášením, je tím míněno pouze prokázání existence právnické osoby jako takové. Co se týče členů statutárního orgánu, kteří v daném obchodu nejednají, požaduje IV. AMLD stejně jako The FATF Recommendations i AML zákon pouze zaznamenání jejich identifikačních údajů, a to v dostatečné míře, která umožňuje zjištění jejich totožnosti. Ze znění AML zákona nevyplývá nutnost fyzické přítomnosti těchto osob, což by bylo značně nepraktické, postačuje tedy pouhé zapsání údajů z dokladu prokazujícím existenci právnické osoby. Pokud by potřebné údaje v tomto dokladu obsaženy nebyly, je dle mého názoru přípustné pouhé prohlášení obsahující tyto údaje, což vyvozuji z cíle souboru AML opatření, pro který je podstatné zaznamenat údaje o osobě, která s majetkem manipuluje ať už přímo, či v zastoupení. V tomto smyslu není potřebné ani žádoucí trvat na úředně ověřeném prokázání údajů týkajících se členů statutárních orgánů, které v daném obchodě nejednají.

Jak již je naznačeno v předchozím odstavci, kromě provedené identifikace právnické osoby je samozřejmě nutná identifikace konkrétní fyzické osoby, která právnickou osobu zastupuje v jednotlivých obchodech, a to za podmínek uložených pro identifikaci fyzické osoby, tedy prostřednictvím dokladu totožnosti.

V případě svěřenského fondu je možné získávat potřebné informace z nově vzniklé evidence svěřenských fondů, což bankám napomůže zjednodušit proces identifikace u těchto entit.

Je nutné zdůraznit, že konkrétní postupy identifikace musí být zakotveny v systému vnitřních zásad[74], kde je třeba upravit, jaké informace z jakých dokumentů a jakým způsobem jsou od klientů získávány, jak a do jakých formulářů je zaměstnanec povinen je zaznamenat. Dále je třeba stanovit i pravidla uchování záznamů, jakým způsobem zajistit následnou možnost prokázání splnění této zákonné povinnosti v případě kontroly ze strany dohledového orgánu atp.

Je třeba se zabývat i otázkou provedených postupů identifikace za účinnosti dříve platného zákona, případně před novelizacemi AML zákona, v důsledku kterých dochází ke změnám dílčích povinností v rámci procesu identifikace. AML zákon tuto situaci neřeší, nicméně pokud dojde v rámci obchodního vztahu k dalšímu dílčímu obchodu, je zřejmé, že je nutné tyto informace doplnit, aby bylo v rámci dalších obchodů postupováno v souladu se zákonem. Ačkoliv v AML zákoně není uložena povinnost identifikační údaje doplnit o prvky, které požaduje případná nová právní úprava, obsahuje AML zákon povinnost aktualizovat identifikační údaje, když stanoví, že povinná osoba během existence obchodního vztahu kontroluje, zda jsou zapsané identifikační údaje nadále platné a úplné a případné změny eviduje. V návaznosti na toto ustanovení by měla banka nově vzniklé povinnosti splnit dodatečně. Po 1. 1. 2017 by tedy v důsledku aktualizace údajů měl být doplněn např. záznam ohledně zjištění, zda je klient politicky exponovanou osobou, či zda není na seznamu osob, vůči nimž jsou ze strany České republiky uplatňovány mezinárodní sankce. Není však potřeba zajistit již dříve provedenou identifikaci „tváří v tvář“ znovu, postačí pouze doplnit chybějící informace kontaktováním klienta.

3.3.3 Situace, ve kterých je prováděna identifikace a způsoby jejího provedení

V jakých případech je banka povinna klienta identifikovat stanovuje § 7 AML zákona, přičemž jsou rozlišovány situace, při kterých dochází k jednorázovému obchodu[75] a situace, kdy dochází ke vzniku nového obchodního vztahu[76]. V legálních definicích je užit pojem

[74] Povinnost vypracovat systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření k naplnění povinností stanovených AML zákonem je stanoven v ustanovení § 21 AML zákona, který je rozveden vyhláškou č. 67/2018 Sb.

[75] Legální definice je obsažena v § 4 odst. 1 AML zákona: „Obchodem se pro účely tohoto zákona rozumí každé jednání povinné osoby s jinou osobou, pokud takové jednání směřuje k nakládání s majetkem této jiné osoby nebo k poskytnutí služby této jiné osobě.“

[76] Legální definice je obsažena v § 4 odst. 1 AML zákona: „Obchodním vztahem se pro účely tohoto zákona rozumí smluvní vztah mezi povinnou osobou a jinou osobou, jehož účelem je nakládání s majetkem této jiné

majetek, jeho vymezení však AML zákon nepodává. Obecně je za majetek pokládáno vše, co osobě patří.[77] Než přistoupíme k rozboru jednotlivých případů, je třeba objasnit význam těchto výrazů, protože správné posouzení má následně význam pro identifikaci klienta.

V pojmu obchod lze spatřovat dvě roviny. Lze jej vnímat jako příležitostný obchod, jakým může být například jednorázová směna valut, ke které dojde bez vzniku obchodního vztahu. Dále jej lze vykládat jako dílčí obchod probíhající po navázání obchodního vztahu v rámci tohoto vztahu, jako jsou například jednotlivé převody finančních prostředků v rámci uzavřené smlouvy o účtu. Pod pojem obchod je nutné zahrnout veškeré jednání směřující k nakládání s majetkem osoby, půjde tedy o transakce na účtu klienta banky, zejména o hotovostní či bezhotovostní převody, nehledě na to, zda probíhají v rámci České republiky nebo se jedná o platby přeshraniční. Je zřejmé, že obchod představuje i transakce mezi jednotlivými účty dané osoby.

Obchodní vztah se od obchodu odlišuje tím, že při vzniku tohoto smluvního vztahu musí být zřejmé, že bude obsahovat opakující se plnění. Jde zejména o poskytování služeb a produktů na základě smluv o běžném či vkladovém účtu, smluv o úvěru, o pronajmutí bezpečnostní schránky atp. Aby se předešlo sporným případům, které se v praxi objevovaly, byla s účinností od roku 2017 do AML zákona včleněna úprava, která v nejednoznačných případech explicitně stanovila, že se jedná o obchodní vztah. O obchodní vztah půjde i v případě, je-li plnění rozděleno do více než dvou splátek[78].

Po základním objasnění pojmů lze přistoupit k vymezení situací, ve kterých je nezbytné provedení identifikace klienta. V případě uzavírání jednorázového obchodu nemusí dojít k provádění identifikace vždy, povinnost nastává až v okamžiku, kdy je zřejmé, že hodnota obchodu překročí limit 1 000 EUR[79], případně jeho ekvivalent v jiné měně. Tato částka představuje hodnotu hraniční, znamená to tedy, že banka může provést identifikaci i při nižší hodnotě obchodu, nicméně od této částky je povinna tak učinit vždy. AML zákon stanoví, že pokud na základě hodnocení rizik banka vyhodnotí některé typy poskytovaných obchodů za rizikovější, tedy dojde-li k závěru, že takové produkty můžou být ve vyšší míře zneužity

osoby nebo poskytování služeb této jiné osobě, jestliže je při vzniku smluvního vztahu s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že bude obsahovat opakující se plnění."

[77] § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

[78] TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 584 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-688-3, s. 23.

[79] Stanovený limit ve výši 1 000 EUR vychází z již neplatného nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátci doprovázejících převody peněžních prostředků č. 1781/2006, ve kterém tento limit sloužil jako hraniční pro vznik povinnosti poskytovatele platebních služeb plátce zjistit a uchovat záznamy o informacích o plátci při provádění bezhotovostních převodů finančních prostředků.

k legalizaci výnosů z trestné činnosti či k financování terorismu, měla by určit hraniční hodnoty jednotlivých typů obchodů, kdy bude banka povinna provést identifikaci. Z logiky věci nemůže být tato hodnota stanovena částkou převyšující zákonem stanovený hraniční limitu 1 000 EUR. Není vyloučeno, aby v těchto rizikových případech prováděla identifikaci vždy, bez ohledu na výši hodnoty obchodu.

Tato hranice se však neuplatní, pokud dochází ke vzniku obchodního vztahu, tedy smluvnímu vztahu, u nějž se v době vzniku předpokládá opakované plnění.

Nehledě na hodnotu obchodu je dále banka povinna provést identifikaci klienta v případě, kdy bude obchod vyhodnocen jako podezřelý a také v dalších situacích, které vyjmenovává AML zákon v § 7 odst. 2 a 3.

Bude-li prvotní identifikace řádně provedena, není již při uzavírání dalších obchodů opětovná identifikace potřebná, postačí ověření totožnosti jednající osoby, při kterém nemusí být tato osoba přítomna. Důvodová zpráva k AML zákonu uvádí, že k ověření postačuje například identifikační klíč, podpisový vzor či PIN, požadovaný postup je zachován i v případě zadání obchodní transakce prostřednictvím internetového či telefonického bankovnictví.[80] Stále je ale banka povinna být schopna jednoznačně určit, která fyzická osoba jedná při dalších obchodech či při pokračování obchodního vztahu, je tedy nutné vyloučit používání jednoho identifikátoru více fyzickými osobami.

Zákon umožňuje více způsobů, jakými lze identifikaci klienta provést. Základním a v praxi nejužívanějším způsobem je identifikace „tváří v tvář“, tedy za fyzické přítomnosti klienta. Takto je totožnost klienta prokazována při tzv. první identifikaci vždy, pokud nebude využita možnost zprostředkované identifikace dle § 10 či převzetí identifikace dle § 11 AML zákona. V rámci převzetí identifikace je dále rozlišováno mezi identifikací převzatou od finanční či úvěrové instituce (§ 11 odst. 1), identifikací předávanou mezi určitými právnickými profesemi (§ 11 odst. 2), identifikací provedenou vázaným zprostředkovatelem (§ 11 odst. 5) či investičním zprostředkovatelem (§ 11 odst. 6), dále je zakotvena možnost identifikace na dálku, tedy identifikace první platbou (§ 11 odst. 7) a tzv. elektronická identifikace, tedy identifikace s využitím elektronického podpisu (§ 11 odst. 8). Vzhledem k tomu, že všechny způsoby identifikace nahrazující identifikaci provedenou za fyzické přítomnosti klienta umožněné v § 11 AML zákona jsou rizikovější, stanovuje zákon jakousi pojistku, podle které tyto postupy nelze uplatnit, pokud banka dojde k závěru, že některý produkt, jednotlivý obchod či klient představuje zvýšené riziko zneužití pro legalizaci výnosů

[80] TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 584 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-688-3, s. 56.

z trestné činnosti nebo financování terorismu. V takové situaci je banka vždy povinna přistoupit k plnohodnotné identifikaci tváří v tvář, která je z pohledu AML nejbezpečnější. Kromě výše zmíněných výjimek nelze převést povinnost identifikace na jiný subjekt, banka jakožto povinná osoba musí identifikaci provést prostřednictvím svých zaměstnanců sama.

V této souvislosti je třeba zhodnotit, zda jsou tyto způsoby dostatečné vzhledem k dostupným technologiím, protože český právní řád prozatím neumožňuje využít žádný způsob online identifikace, ačkoliv v některých formách je v různých zemích EU zakotven již delší dobu. Je třeba zohlednit digitální inovace a posunout stávající konzervativní postupy směrem k moderním, efektivním, spolehlivým, jednoduchým a finančně i časově méně nákladným možnostem řešení daných situací. Bližší nastínění zahraničních řešení i možného řešení de lege ferenda je rozebráno v bodech 3.3.9 a 3.3.10 této práce.

3.3.4 Provádění identifikace tváří v tvář

Jak už je zmíněno výše, první identifikace klienta probíhá zásadně za jeho fyzické přítomnosti, nelze- li uplatnit výjimky stanovené v ustanovení § 10 či 11, těmito výjimkami se budou zabývat následující body práce.

Zaměstnanec banky[81] provádějící identifikaci klienta ze zákonem specifikovaných dokladů zaznamená požadované identifikační údaje, v případě fyzických osob také ověří shodu podoby s fotografií na průkazu totožnosti. Je-li identifikována právnická osoba, je nutné provést i identifikaci všech fyzických osob, které právnickou osobu zastupují v předmětném obchodu či obchodním vztahu. U těchto osob je nutné provést identifikaci tak, jak je popsáno výše v rámci fyzických osob, tedy zjistit veškeré identifikační údaje fyzických osob stanovené v § 5 AML zákona. Od osob jednajících v konkrétním obchodu je nutné odlišit osoby, které jsou členy statutárního orgánu právnické osoby, avšak v konkrétním obchodu či obchodním vztahu nejednají. U těchto se zaznamenávají pouze údaje, které lze získat z dostupných zdrojů, tedy nejsnadněji z obchodního rejstříku. Jedná se zejména o jméno, příjmení, datum narození a adresu.

AML zákon upravuje i postupy při identifikaci v situacích, kdy se nechá fyzická či právnická osoba zastoupit zmocněncem, a v případech zastoupení zákonným zástupcem či opatrovníkem.

Pokud se jedná o rozsah zjišťovaných informací, dříve nebylo v AML zákoně rozlišováno mezi fyzickými osobami obecně a fyzickými osobami působícími ve statutárních orgánech

[81] Banka je zastoupena k provedení identifikace svým zaměstnancem v souladu s § 166 OZ, tedy v rozsahu obvyklém v návaznosti na zařazení zaměstnance či jeho funkci.

právnických osob, které v daném obchodu či obchodním vztahu nejednaly. Tedy byl zakotven požadavek identifikovat tyto osoby v plném rozsahu včetně zaznamenání rodného čísla. Tato povinnost však v praxi činila potíže, protože v současné podobě obchodního rejstříku není informace o rodném čísle u členů statutárních orgánů veřejně dostupná, tudíž jeho zjišťování představovalo pro banky další nadbytečnou administrativní zátěž. Vzhledem k faktu, že předpisy na evropské ani mezinárodní úrovni tento rozsah zjišťovaných údajů nepožadují, rozhodl se český zákonodárce reflektovat tuto úpravu v tuzemské legislativě, od přísnější národní úpravy ustoupil a zakotvil povinnost zaznamenat pouze údaje postačující ke zjištění a ověření její totožnosti v míře, jaká je uvedena výše. Tímto došlo od začátku roku 2017 ke sjednocení české úpravy s mezinárodními standardy. Jedná se o krok dopředu, neboť současná míra regulace činnosti bank je pro banky velice zatěžující a každá nadměrná regulace znesnadňuje, zpomaluje a zdražuje její činnost. V tomto případě nebyla potřebnost takové regulace ničím podložená a pro účel AML byla zcela nadbytečná.

Výhodou této plnohodnotné identifikace není pouze spolehlivější získání dat. Podle pracovníků Finančního analytického úřadu[82] může správně a efektivně prováděné školení společně s nasbíranými zkušenostmi zaměstnanců napomoci k odhalení mnoha faktorů významných pro účely boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Příkladem může být situace, kdy za klienta jedná třetí osoba, která jej doprovází s tím, že na případné otázky ze strany pracovníka banky není schopen sám odpovídat, což může přispět k odhalení přítomnosti tzv. „bílého koně“ při hospodářské trestné činnosti. V minulosti byly také odhaleny případy vydírání seniorů, kteří byli nuceni v bance vybrat své úspory a předat je pachatelům. V těchto nestandardních situacích mohou zaměstnanci získat informace, které mohou v konečném důsledku významně napomoci odhalení pachatele.

3.3.5 Zprostředkovaná identifikace

Podstatou zprostředkované identifikace je provedení identifikace klienta notářem[83] či prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy („Czech POINT“) namísto banky, a to za fyzické přítomnosti klienta (případně fyzické osoby zastupující klienta) na jeho žádost či na žádost banky. Jedná se tedy o alternativu k osobní identifikaci, která je ovšem prováděna pouze pro konkrétní povinnou osobu na její žádost či na žádost klienta, a to za konkrétně daným účelem. Na druhou stranu je lhostejné, zda bude žádost sdělena notáři či oprávněnému

[82] HLADKÁ M., HYLMAR J. Identifikace klienta podle zákona proti praní špinavých peněz – výhled do budoucna. *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2018, roč. XXV, č. 8, str. 21.
[83] Je třeba zahrnout notáře zahraniční, u nichž je dle povinných osob služba využívána ve velké míře. Musí být ovšem podle mezinárodního práva možné zahraničním notářem vystavenou veřejnou listinu uznat i v ČR.

pracovníkovi kontaktního místa veřejné správy formou ústní či písemnou, postačí tedy i pouhé prohlášení klienta. O identifikaci musí být sepsána veřejná listina[84], která obsahuje zákonem stanovené náležitosti včetně příloh, které jsou tvořeny kopiemi dokladů, z nichž byla kontrolována totožnost identifikované osoby. Veřejná listina o identifikaci musí být neoddělitelně spojena s přílohami. Dle § 12 AML zákona musí klient tento svazek listin doručit bance před uskutečněním obchodu, aby jej mohla banka uložit.

Tuto možnost upravoval již zákon předcházející aktuálně účinnému AML zákonu. Oproti původnímu znění však došlo nedávnou novelizací[85] k úpravě ustanovení, kdy s cílem zajistit větší dostupnost této služby došlo k převedení působnosti z krajských a obecních úřadů s rozšířenou působností právě na kontaktní místa veřejné správy, čímž byl rozšířen počet míst, na kterých je možno tuto službu žádat.[86] Kontaktních míst veřejné správy je v současnosti přes 7 300[87] a zahrnují mimo výše uvedených úřadů i další subjekty[88]. Novelizované ustanovení vzniklo na základě informací získaných od povinných osob, které měly zájem na rozšíření služby i vzhledem k sílící tendenci co nejvíce usnadnit klientovi styk s bankou poskytováním služeb na dálku.[89] Diskutována byla i varianta rozšíření služby na zastupitelské úřady ČR v zahraničí, nicméně s přihlédnutí ke zvolenému způsobu řešení prostřednictvím kontaktních míst veřejné správy již nebyla tato úprava vyhodnocena jako nezbytná. Tato kontaktní místa jsou již na 52 zastupitelských úřadech[90] s tím, že se předpokládá jejich rozšíření.

Zároveň došlo k odstranění podmínky, která zužovala možnost využití zprostředkované identifikace pouze na případy, kdy byly prokázány vážné důvody, pro které byla znemožněna identifikace za přítomnosti klienta. Tato podmínka není nezbytná, protože identifikace probíhá obdobně jako v případě identifikace provedené bankou.

[84] Co se rozumí veřejnou listinou specifikuje § 576 OZ.
[85] Zákonem č. 368/2016 Sb. s účinností od 1. 1. 2017, prakticky však došlo k provedení této změny až k 1. 4. 2017.
[86] TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 584 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-688-3, s. 67-68.
[87] Viz Statistiky Czech POINT. In: *czechpoint.cz* [online]. [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: http://www.czechpoint.cz/public/statistiky-a-informace/statistiky-czp/
[88] Kontaktní místa veřejné správy jsou např. na obecních úřadech, České poště, u notářů či na zahraničních zastupitelstvích.
[89] Viz důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb.
[90] Viz Statistiky Czech POINT. In: *czechpoint.cz* [online]. [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: http://www.czechpoint.cz/public/statistiky-a-informace/statistiky-czp/

Vzhledem k nákladům, které jsou se zprostředkováním identifikace spojeny, je za tuto službu podle přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích[91], vybírán správní poplatek ve výši 200,- Kč.

3.3.6 Převzetí identifikace provedené jinou institucí

Další možnou výjimkou z provedení identifikace tváří v tvář je tzv. převzetí identifikace, jehož podstatou je převzetí identifikačních údajů včetně kopií potřebných dokladů od jiného subjektu, který již osobní identifikaci klienta provedl. Aby byla zachována spolehlivost dat a dodržen účel AML předpisů, může být k převzetí identifikace přistoupeno pouze za splnění zákonných podmínek.

Přebíraná identifikace musí být provedena zahraniční[92] či tuzemskou úvěrovou nebo finanční institucí s tím, že AML zákon z tohoto okruhu navíc vyjímá některé subjekty, od kterých identifikaci převzít nelze, což použití této alternativy ještě více zužuje. Pokud chce banka této možnosti využívat, je nezbytné, aby měla nejlépe smluvně zajištěno přebírání informací od dané osoby. Před samotným převzetím informací zde musí existovat právní poměr, jehož obsahem jsou práva a povinnosti s převzetím identifikace spojené. Z žádného předpisu nevyplývá povinnost tyto informace o klientovi třetí osobě poskytnout, je tedy nezbytná dohoda obou stran společně se souhlasem identifikované osoby.[93] Poskytování příslušných údajů o klientovi třetí straně je totiž nutné podřadit pod zpracování osobních údajů, které je definované v zákoně č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Tento zákon vyžaduje nejen souhlas klienta, ale i schopnost banky tento souhlas prokázat v případě provedené kontroly ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Je třeba zdůraznit, že odpovědnost za řádně provedenou identifikaci přechází na osobu, která informace přebírá, tato osoba bude v souladu s principem objektivního zavinění odpovídat za případný přestupek vzniklý v důsledku špatného provedení identifikace. Pokud si banka není jista správností a úplností přebírajících údajů, nesmí identifikaci převzít a je povinna ji provést sama.

S předáváním údajů o svých klientech konkurenčním institucím se zřejmě v praxi setkáme v minimální míře, neboť by tím byl umožněn snazší přechod klientů ke konkurenci,

[91] Část I položka 10 písm. c).

[92] Od zahraničního subjektu lze identifikaci převzít pouze za splnění zákonem daných podmínek, které lze shrnout jako kritéria srovnatelnosti vnitrostátního práva v oblasti AML, zejména musí působit na území státu, kterým je uložena povinnost identifikace srovnatelným způsobem jako v ČR. Seznam států splňujících tyto požadavky a případné aktualizace jsou k dispozici zde: Stanoviska Finančního analytického útvaru. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar

[93] HLADKÁ M., HYLMAR J. Identifikace klienta podle zákona proti praní špinavých peněz – výhled do budoucna. *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2018, roč. XXV, č. 8, str. 21.

což rozhodně není strategicky vhodné opatření. Tato alternativa je koncipována spíše pro instituce spolupracující, jako příklad lze uvést banku a pojišťovnu či platební instituci, které patří do jedné finanční skupiny. Vzhledem k výše uvedeným podmínkám si lze využití tohoto typu identifikace představit u osob spřízněných, které si nekonkurují.

3.3.7 Identifikace na dálku

Minimální požadavky provedení identifikace klienta „na dálku“ neboli „první platbou“ jsou stanoveny v §11 odst. 7 s tím, že obdobně jako u dalších způsobů identifikace se nejedná o vyčerpávající výčet požadavků a je nutné jej vykládat v souladu s dalšími ustanoveními AML zákona, které upravují podmínky související. Banka samozřejmě může na základě hodnocení rizik dospět k rozhodnutí o nutnosti uplatňovat další bezpečnostní opatření. Identifikace první platbou je způsob vyhrazený pouze pro úvěrové instituce a AML zákonem vymezené finanční instituce. Omezení použití spočívá také v okruhu produktů, pro které lze tento způsob identifikace využít. AML zákon uvádí, že tohoto ustanovení lze využít pouze v případě uzavření smlouvy v písemné formě, která se týká poskytování finančních služeb. Pojem finanční služby v našem právním řádu není zcela jednoznačně definován, podle důvodové zprávy k zákonu č. 368/2016 Sb. je možné vycházet z definice smlouvy o finanční službě uvedené v § 1841 OZ, a tedy za finanční službu lze považovat služby bankovní, úvěrové, platební, pojistné a další ve výčtu uvedené. Naopak nedávnou novelizací bylo upuštěno od omezení možnosti využití této výjimky jen na spotřebitelské smlouvy, nyní tedy lze tímto způsobem identifikovat i osoby právnické a fyzické osoby podnikající. Z pohledu okruhu klientů, u kterých je tento způsob identifikace aplikovatelný, se zde setkáme ještě s jedním omezením, neboť identifikace na dálku je myslitelná pouze u klientů, kteří disponují již založeným bankovním účtem.

Využití tohoto způsobu předpokládá kumulativní splnění následujících podmínek. Smlouvu je nutné uzavřít písemně, což samozřejmě splňuje uzavření smlouvy v listinné podobě. V návaznosti na § 562 OZ je písemná forma zachována i v případě využití elektronických či jiných technických prostředků[94] při současném umožnění zachycení obsahu takového právního jednání (což je splněno např. u textové zprávy či emailu) a možnosti určit, která osoba jednala. Pro zajištění vyšší míry bezpečnosti je potřeba dokument opatřit zaručeným elektronickým podpisem, který je jednoznačně s podepisující osobou spojen.[95]

[94] Pod pojem elektronické prostředky lze zahrnout internet a mobilní telefon, pod pojem technické prostředky telefax či telegraf.
[95] LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1−654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s 2026.

Dalším předpokladem je, že banka nemá pochybnost o skutečné totožnosti klienta, je tedy vhodné, aby byla zvážena další možná opatření, pomocí kterých by byla možnost záměny osob snížena na naprosté minimum.

K doložení faktu, že žadatel jedná skutečně za sebe, je povinen zaslat bance kopie průkazu totožnosti a dalšího podpůrného průkazu, který již nemusí splňovat atributy průkazu totožnosti[96], a dále doklad, kterým prokáže existenci účtu vedeného na jeho jméno u tuzemské či zahraniční úvěrové instituce působící v rámci EHP[97], čímž bude jednoznačně zaručeno, že první identifikace byla provedena v souladu s požadavky Evropské unie.

K úspěšnému završení procesu identifikace je nutné, aby první platba z uzavřené smlouvy o konkrétní finanční službě byla provedena právě prostřednictvím doloženého bankovního účtu.

K praktickému využití tohoto ustanovení dochází zejména při sjednávání úvěru či při zakládání bankovního účtu. Banky mají tento proces obvykle nastaven tak, že klient zašle naskenované doklady společně s výpisem z účtu či naskenovanou smlouvou o účtu bance elektronicky nebo prostřednictvím poštovní či kurýrní služby. V případě požadavku založení bankovního účtu banka účet zřídí a klient na něj zašle první platbu prostřednictvím doloženého bankovního účtu. Následně po provedení této platby banka umožní klientovi s nově založeným účtem disponovat. Pokud se bude jednat o úvěr, bude průběh obdobný s tím rozdílem, že první platba bude směřovat od banky ke klientovi.

Cílem stanovení povinnosti doložit druhý doklad je především znesnadnění možnosti zneužití odcizeného či ztraceného dokladu. Z pohledu zvýšení zabezpečení před zneužitím hodnotím tento požadavek kladně, u tohoto typu identifikace totiž v praxi dochází k podvodům, a to zejména z důvodu, že klient dokládá pouze kopie dokladů, které lze poměrně snadno padělat. Zároveň si nemyslím, že by naskenování dalšího dokladu představovalo jakoukoliv bariéru nebo znatelné prodloužení procesu. Naopak povinnost zaslání dokladu o existenci účtu považuji přínosnou pouze u smluv, u kterých bude ověřovací platba prováděna směrem ke klientovi (tedy u smluv úvěrového typu), v případě, že první platbu bude zasílat klient, je prokazování existence účtu nadbytečné. Podle mého názoru by mohl být požadavek zaslání dokladu potvrzujícího existenci účtu nahrazen požadavkem doložení existence účtu, což by mohlo být provedeno právě ověřující platbou bez nutnosti

[96] AML zákon neurčuje konkrétní doklad. Obecně jím ale může být např. řidičský průkaz, cestovní pas, oddací či rodný list, průkaz zdravotního pojištění nebo zaměstnanecký průkaz. Vzhledem k tomu, že za řádnou identifikaci je odpovědna banka, měla by v souladu s posouzením rizik sama určit, který typ průkazu akceptuje.

[97] Členy Evropského hospodářského prostoru jsou nyní všechny státy EU společně s Lichtnštejnskem, Norskem a Islandem.

zasílání výpisu z účtu či kopie smlouvy o účtu. Záleželo by poté na bance, zda by u některých finančních služeb vyhodnotila jako nezbytné zaslání takového dokladu a tento proces by zakotvila ve svých postupech.

3.3.8 Elektronická identifikace

Elektronická identifikace je distanční způsob provedení identifikace, který byl do AML zákona vložen s účinností od začátku roku 2017. Stejně jako identifikaci první platbou jej lze využít pouze v případě klienta, u něhož není pochybnost o jeho skutečné totožnosti. Opět jsou stanoveny pouze nezbytné podmínky, které musí být bezpodmínečně splněny, další vhodná opatření jsou ponechána na úvaze banky, která stanoví konkrétní postupy pro konkrétní typy produktů a klientů v závislosti na hodnocení rizik. Stále se jedná o náhradní způsob, který je rizikovější a z toho důvodu je na bance, aby nastavila taková pravidla, díky kterým bude schopna zajistit správnou identifikaci, za kterou je odpovědna.

Klient musí nejprve sdělit stanovené údaje způsobem, který banka určí, tedy může požadovat např. zaslání kopií dokladů. Následně banka ověří totožnost této fyzické osoby u kvalifikovaného poskytovatele služeb vytvářejících důvěru podle nařízení Evropské unie, pro které je užíváno zkratky eIDAS[98]. Adaptačními zákony k tomuto nařízení jsou v českém prostředí zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, a zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci. Na základě zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce může klient v rámci elektronické identifikace potvrdit správnost zasílaných údajů prostřednictvím elektronického podpisu. Ačkoliv není stanoveno, který typ elektronického podpisu[99] je nutné vyžadovat, domnívám se, že ze zákonného požadavku na to, aby banka nepochybovala o pravé totožnosti klienta, plyne požadavek kvalifikovaného elektronického podpisu, případně zaručeného elektronického podpisu založeného na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis. Co se právních účinků týče, podle čl. 25 staví nařízení eIDAS naroveň vlastnoručnímu podpisu pouze kvalifikovaný elektronický podpis, který zaručuje autenticitu elektronického podpisu v porovnání s ostatními typy v nejvyšší míře, jeho bezpečnost je zároveň zajištěna použitím kvalifikovaného prostředku pro vytváření elektronických podpisů.[100] Druhý jmenovaný typ

[98] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice1999/93/ES.
[99] Nařízení eIDAS rozlišuje: elektronický podpis, zaručený elektronický podpis, zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis neboli kvalifikovaný elektronický podpis.
[100] Důvodová zpráva k zákonu č. 297/2016 Sb, B. Zvlaštní část, k §5.

nevyžaduje pořízení kvalifikovaného prostředku[101], oproti kvalifikovanému elektronického podpisu již neposkytuje tak vysokou úroveň záruky, nicméně ani zákon č. 297/2016 Sb. netrvá vždy na použití kvalifikovaného elektronického podpisu. S přihlédnutím k tomu, že i tento typ lze označit za dostatečně bezpečný (i v tomto případě banka ověří totožnost podepisujícího se klienta u kvalifikovaného poskytovatele služeb vytvářejících důvěru), se domnívám, že by mohl být akceptován také.

S tímto ustanovením jsou ovšem spojeny některé problémy. Stále je poměrně nízký počet osob, na které se může tato výjimka vztahovat, tedy zdaleka není přípustná pro každého. Hlavním problémem je ale fakt, že tato výjimka není zcela funkční. Podle povinných osob, které ji implementovaly do svých postupů, není tento způsob provedení identifikace prakticky použitelný, protože ověření totožnosti certifikátem není možné, a to z důvodu nedostatku údajů, kdy kromě jména další identifikační údaje neobsahují. Zároveň tyto subjekty kritizují i náročnost tohoto procesu, a to jak z hlediska nutnosti učinění potřebných kroků z jejich strany, tak z pohledu klientů.[102] Bylo by tedy zapotřebí zhodnotit nalezené nedostatky a technicky právní úpravu nastavit tak, aby byla funkčně propojena s navazujícími a souvisejícími předpisy.

3.3.9 Komparace vybraných právních úprav online identifikace

Z výše uvedeného náhledu plyne, že způsob, kterým by bylo možné provést identifikaci zcela online, snadně a bezodkladně, způsob, který by byl zároveň uplatnitelný pro co nejširší okruh osob, v české právní úpravě chybí. Pokud se na situaci podíváme z pohledu osob, které prozatím nemají bankovní účet, online identifikace je ještě nedostupnější. Z tohoto důvodu je potřeba zakotvit další alternativní možnosti k provádění identifikace „tváří v tvář“. Pro posouzení, jaké legislativní řešení by daný cíl splňovalo nejlépe, je vhodné zanalyzovat postupy, jakými je tato problematika upravena v okolních zemích.

Online identifikace je řešena v právních řádech okolních států různým způsobem. V mnohých z nich se lze setkat se začleněním obecného ustanovení, které umožňuje první identifikaci online, čímž ji staví naroveň identifikaci provedenou za fyzické přítomnosti klienta. Takové ustanovení je vhodné zejména s ohledem na budoucí technologický pokrok, díky kterému může být online identifikace prováděna dalšími způsoby, které nejsou prozatím předvídány. Na vývoj nových technologických prostředků by díky obecnému ustanovení

[101] Může se jednat např. o certifikovanou čipovou kartu či USB token.
[102] Finanční trh a online identifikace a aml/ctf – Vyhodnocení konzultace. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Vyhodnoceni_2018_financni-trh-online-identifikace-a-AML-CFT.pdf

mohlo být pružně reagováno např. vydáním vyhlášky či metodického pokynu dohledového orgánu bez nutnosti novelizace zákona.

Takto obecně formulovanou identifikaci obsahuje např. slovenská právní úprava v § 8 odst. 1 zákona č. 297/2008 Z. z., o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov[103], ve kterém je umožněna kromě ověření údajů v průkazu totožnosti za fyzické přítomnosti klienta také varianta s použitím technických prostředků a postupů. Tuto variantu lze využít za předpokladu, že po zohlednění všech okolností a bezpečnostních rizik, které používání dané technologie přináší, banka vyhodnotí, že je takovým postupem možno ověřit identitu klienta na úrovni, která je z hlediska důvěryhodnosti obdobná ověření za fyzické přítomnosti. Slovenská úprava umožňuje při první identifikaci využívat elektronický občanský průkaz, elektronický podpis i další technologie, na což samozřejmě banky reagují implementací nových pravidel do vlastních postupů. V praxi zůstává na bankách, jakým způsobem budou elektronickou identifikaci klientů provádět. Podle výkonné ředitelky Slovenské bankovní asociace Mileny Koreňové[104] se banky s největší pravděpodobností budou ubírat směrem, který je funkční v západní Evropě, tedy že banka klienta nasměruje do svého technického rozhraní, následně klient naskenuje svůj průkaz totožnosti a proběhne videohovor, na základě kterého banka spáruje a potvrdí identitu klienta. Banka si ale může v návaznosti na obecné ustanovení po zhodnocení bezpečnostních rizik zvolit jiný způsob provádění identifikace s použitím technických postupů a prostředků, kterými je možné provést identifikaci na úrovni, která je z hlediska důvěryhodnosti výsledku ověření obdobná ověření za fyzické přítomnosti klienta. Tatra banka představila jako první na Slovensku nový způsob identifikace prostřednictvím biometrie.[105] Celý proces probíhá v rámci aplikace banky a k identifikaci dochází na základě porovnání tří fotografií. Nejprve je naskenován občanský průkaz a nasnímán obličej klienta, následně proběhne ověření platnosti průkazu a totožnosti klienta ze strany banky, a to porovnáním fotografií s databází Ministerstva vnitra SR. Aby bylo dosaženo ještě vyššího zabezpečení, musí klient po dobu snímání obličeje v rámci aplikace sledovat očima kuličku, která se pohybuje po obrazovce, čímž je zaručena přítomnost klienta,

[103] Zákon č. 297/2008 Z. z. In: *zakonypreludi.sk* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-297

[104] Slováci si budú môcť otvoriť bankový účet na diaľku. In: *SME Ekonomika* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: https://ekonomika.sme.sk/c/20751402/slovaci-si-budu-moct-otvorit-bankovy-ucet-na-dialku.html#ixzz5VmClrWUT

[105] Bežný účet cez mobil. In: *Tatra banka* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: https://www.tatrabanka.sk/ucet-uver-online/#bezny-ucet-cez-mobil

a tedy zamezeno zneužití třetí osobou prostřednictvím pouhé fotografie.[106] S ohledem na podstatu biometrie považuji tento způsob identifikace za velice bezpečný, šifrovaná komunikace je samozřejmá a dle banky ochrana osobních údajů dostatečně zabezpečená. Na druhou stranu zajištění fungování autentizace založené na bázi biometrie může být ale pro menší banky poměrně drahou a komplikovanou záležitostí.

Britská právní úprava týkající se identifikace klienta je obsažena v zákoně 2017 No. 692, The Money Laundering, Terrorist Financing and Transfer of Funds (Information on the Payer) Regulations 2017[107] v oddíle 3 s tím, že úprava je obdobně jako v případě slovenské poměrně obecná. Pro konkrétnější vymezení je třeba nahlédnout do dokumentu „Money service business guidance for money laundering supervision", který vydal Her Majesty's Revenue and Customs, což je orgán vlády Spojeného království.[108] Jedná se o pokyny, které byly schváleny Her Majesty's Treasury, tedy britským ministerstvem financí a jsou určeny pro subjekty poskytující finanční služby. V dokumentu jsou stanoveny pokyny, v jakých případech a jakým způsobem identifikaci provést. Kromě identifikace za fyzické přítomnosti klienta je obsažen i úsek věnovaný elektronické identifikaci[109], kterou je možno využít i pro účely první identifikace. Tento metodický pokyn je zpracován poměrně detailně, ačkoliv ve většině případů nezavádí striktní, konkrétní požadavky. Spíše zobecňuje směry, jakými lze řádně splnit požadavek identifikace a upozorňuje na možná rizika, kterým je nutné se vyvarovat. Ačkoliv videoidentifikace není výslovně zmíněna, obecné ustanovení ji nevylučuje a banky ji tedy mohou využívat.

Německá právní úprava je v porovnání s britskou koncipována odlišně. Také obsahuje obecné ustanovení, kromě toho je ale přímo v zákoně upravena i identifikace prostřednictvím elektronického občanského průkazu, identifikace za pomoci elektronického podpisu i videoidentifikace. Základ právní úpravy tvoří Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten, zkráceně také Geldwäschegesetz, pro nějž je užívána zkratka GwG[110]. Problematika identifikace je upravena v §11 a násl. GwG. §13 obsahuje obecné ustanovení,

[106] Ako si stiahnuť aplikáciu a založiť účet. In: *Tatra banka* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: https://www.tatrabanka.sk/ucet-uver-online/#ako-si-stiahnut-aplikaciu-a-zalozit-ucet

[107] 2017 No. 692. In: *legislation.gov.uk* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: http://www.legislation.gov.uk/uksi/2017/692/pdfs/uksi_20170692_en.pdf

[108] Money service business guidance for money laundering supervision. In: *assets.publishing.service.gov.uk* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/686152/Money_Service_Businesses_Guidance.pdf

[109] Viz bod 4.74 a násl.

[110] Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten. In: *gesetze-im-internet.de* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/gwg_2017/BJNR182210017.html

které říká, že povinná osoba musí totožnost klienta ověřit buď na základě dostatečně provedené kontroly dokladu předloženého na místě, tedy za fyzické přítomnosti klienta, nebo prostřednictvím jiného postupu vhodného k ověření totožnosti ve smyslu tohoto zákona, který zajišťuje stejnou úroveň bezpečnosti jako provedení identifikace tváří v tvář. Dále toto ustanovení obsahuje zákonné zmocnění, na jehož základě může Spolkové ministerstvo financí po dohodě se Spolkovým ministerstvem vnitra vydat vyhlášku, jejíž náplní má být konkretizace požadavků, případně stanovení dalších požadavků pro postup identifikace v obou výše jmenovaných případech. Zároveň má určit postupy, které jsou vhodné pro identifikaci v situacích, kdy není klient při identifikaci fyzicky přítomen. §12 dále stanovuje, jakými prostředky lze identifikaci provést v případě fyzických i právnických osob, tedy blíže určuje dokumenty, které je možné akceptovat s tím, že zvlášť jmenuje elektronický průkaz totožnosti, dále klade požadavky na elektronický podpis, při jehož využití stanovuje navíc povinnost provést ověřovací platbu z bankovního účtu klienta, mezi možné prostředky řadí i elektronické identifikační systémy ve smyslu nařízení eIDAS. Na obecné ustanovení navazuje Rundschreiben 3/2017 (GW) -Videoidentifizierungsverfahren[111], na jehož základě je upravena možnost videoidentifikace. Oběžník byl vydán orgánem BaFin, tedy německým Spolkovým ústavem pro dohled nad finančními službami, což je správní úřad, který podléhá dohledu Spolkového ministerstva financí. Účelem oběžníku je stanovit požadavky, které zajistí dostatečně spolehlivé ověření totožnosti klienta v rámci videoidentifikace a zároveň zabrání páchání trestných činů v AML oblasti. Tento oběžník nahrazuje pokyny stanovené v bodě III Rundschreiben 1/2014 (GW) - Verdachtsmeldung nach §§ 11, 14 GwG und anderes[112]. Oproti předešlé úpravě oběžník zejména podrobněji specifikuje techniku postupu ověření totožnosti a předkládá další požadavky na prověřování bezpečnostních prvků, mezi které patří např. šifrování mezi koncovými body.

V Rakousku je zdrojem právní úpravy této oblasti BGBl. I Nr. 118/2016, Bundesgesetz zur Verhinderung der Geldwäscherei und Terrorismusfinanzierung im Finanzmarkt, zkráceně též Finanzmarkt-Geldwäschegesetz, pro který je užívána zkratka FM-GwG)[113]. Povinnost

[111] Rundschreiben 3/2017 (GW) – Videoidentifizierungsverfahren. In: *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: https://www.bafin.de/DE/PublikationenDaten/Jahresbericht/Jahresbericht2017/Kapitel2/Kapitel2_5/Kapitel2_5_2/kapitel2_5_2_artikel.html

[112] Rundschreiben 1/2014 (GW) - Verdachtsmeldung nach §§ 11, 14 GwG und anderes. In: *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/DE/Rundschreiben/rs_1401_gw_verwaltungspraxis_vm.html

[113] Bundesgesetz zur Verhinderung der Geldwäscherei und Terrorismusfinanzierung im Finanzmarkt. In: *Bundesministerium für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort* [online]. [cit. 2018-11-04]. Dostupné z: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009769

identifikace je stanovena v 3. části zákona s tím, že podle § 6 odst. 2 má k ověření totožnosti dojít osobním předložením průkazu totožnosti. Ustanovení § 6 odst. 4 ale připouští nahrazení osobní přítomnosti klienta za předpokladu provedení bezpečnostních opatření, které zákon následně vyjmenovává. Mezi přípustná bezpečnostní opatření zákon řadí mimo jiné videoidentifikaci, v rámci které klient předloží svůj průkaz totožnosti prostřednictvím videa, dále identifikaci provedenou prostřednictvím elektronického průkazu totožnosti, dalším možným opatřením je zaslání prohlášení klienta o svých údajích, které je opatřeno kvalifikovaným elektronickým podpisem ve smyslu nařízení eIDAS i identifikace první platbou. Ke stanovení podrobností k videoidentifikaci je zmocněn Finanzmarktaufsicht Österreich, tedy rakouský Úřad pro dohled nad finančním trhem se souhlasem ministra financí. Toto zmocnění je naplněno předpisem BGBl. II Nr. 5/2017, Verordnung der Finanzmarktaufsichtsbehörde (FMA) über die videogestützte Online-Identifikation von Kunden (Online-Identifikationsverordnung – Online-IDV)[114]. Tento předpis blíže určuje organizační opatření, která se týkají např. školení zaměstnanců či ochrany dat, dále určuje opatření samotného procesu identifikace, jako je povinnost zaznamenávat hovor společně s vytvořením snímků dokladů a tváře klienta nebo povinnost zaslání vygenerovaného číselného kódu klientovi na email či mobil, který musí klient během probíhajícího videohovoru sdělit zaměstnanci banky. Předpis zároveň určuje situace, ve kterých nesmí být v procesu videoidentifikace pokračováno. Taková situace nastane zejména tehdy, pokud není možné provést kontrolu klienta či průkazu totožnosti např. v důsledku špatné kvality videa nebo nedostatečného osvětlení.

Kromě Německa a Rakouska je videoidentifikace upravena i v právním řádu Švýcarska. Švýcarský orgán pro dohled nad finančním trhem, zkráceně FINMA, přijal v roce 2016 Rundschreiben 2016/7 "Video- und Online- Identifizierung[115], což byl na území Švýcarska první dokument obsahující pokyny a požadavky na videoidentifikaci. Tuto první zkušenost s digitální identifikací zhodnotil dohledový orgán jako pozitivní. Nicméně s ohledem na technologické změny, ke kterým došlo od nabytí účinnosti tohoto oběžníku, dospěl k závěru, že je nutné oběžník revidovat nejen v důsledku vývoje technologií, ale i v návaznosti na vznik

[114] Verordnung der Finanzmarktaufsichtsbehörde (FMA) über die videogestützte Online-Identifikation von Kunden. In: *Bundesministerium für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort* [online]. [cit. 2018-11-04]. Dostupné z: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009774

[115] FINMA ermöglicht Video- und Online-Identifizierung. In: *Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: https://www.finma.ch/de/news/2015/12/20151221-mm-videoidentifizierung/

nových rizik zneužití.[116] Aktuální úprava je tedy obsažena v revidovaném oběžníku Rundschreiben 2016/7 Video- und Online- Identifizierung, Sorgfaltspflichten bei der Aufnahme von Geschäftsbeziehungen über digitale Kanäle[117] s tím, že videoidentifikace je obsažena v bodě III, který upravuje pravidla pro identifikaci fyzických i právnických osob. Podle úvodního ustanovení týkajícího se identifikace fyzických osob je videoidentifikace rovnocenná s identifikací provedenou při osobním rozhovoru, a to za předpokladu, že budou kumulativně splněny všechny vyjmenované zásady. V rámci těchto zásad lze rozlišovat zásady technické a organizační, tedy takové, které se týkají kvality obrazu a zvuku, povinnosti povinné osoby zajistit vhodné technické pomůcky pro bezpečný přenos, čtení a dešifrování informací ve strojově čitelné zóně na identifikačním dokumentu, povinnosti náležitého školení zaměstnanců, nahrávání hovoru a uchovávání záznamu atd. Dále je třeba dodržovat požadavky týkající se samotného postupu při kontrole totožnosti a také zásady, které stanovují, v jakých případech je třeba identifikační proces činěný prostřednictvím videa přerušit.

Zakotvení online identifikace je v právních řádech okolních zemí běžné, v našem právním řádu je v omezené míře online identifikace zastoupena také. Z provedené komparace plyne, že rozdíl právních úprav lze spatřovat v kvantitě umožněných způsobů provedení online identifikace, v míře konkretizace jednotlivých postupů, i v okruhu osob, na které se můžou tyto postupy vztahovat. Zatímco v Německu je zákonem upravena kromě obecného ustanovení v obecné míře také videoidentifikace, možnost provádět identifikaci na základě zaručeného elektronického podpisu, prostřednictvím elektronického občanského průkazu a teprve konkretizace požadavků je řešena podzákonným právním aktem, slovenská úprava obsahuje v zákoně pouze obecné ustanovení a možnost využít elektronického občanského průkazu. Všechny zkoumané právní řády ale obsahují v zákoně upravujícím boj proti praní špinavých peněz obecné ustanovení, na základě kterého je umožněno při první identifikaci klienta ustoupit od požadavku jeho fyzické přítomnosti a provést identifikaci jiným způsobem, který je kvalitativně srovnatelný s identifikací tváří v tvář. V porovnání s právní úpravou v ČR se jedná o koncepčně jiné řešení, protože v českém AML zákoně takové ustanovení chybí a první identifikaci je nutné zásadně provádět za fyzické přítomnosti klienta.

[116] FINMA revidiert Rundschreiben Video- und Online-Identifizierun. In: *Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: https://www.finma.ch/de/news/2018/02/20180213-mm-rs-video-und-online-identifizierung/

[117] Rundschreiben 2016/7 Video- und Online-Identifizierung Sorgfaltspflichten bei der Aufnahme von Geschäftsbeziehungen über digitale Kanäle. In: *Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: https://www.finma.ch/de/~/media/finma/dokumente/dokumentencenter/myfinma/rundschreiben/finma-rs-2016-07---20180801.pdf?la=de

Ačkoliv na Slovensku byla ještě nedávno možnost provedení identifikace online výrazně omezena, díky novelizaci[118] došlo k jejímu výraznému rozšíření, když byla zakotvena možnost identifikace prostřednictvím biometrických údajů, tedy s použitím elektronického občanského průkazu či biometrického pasu. Místopředseda vlády pro investice a informatizaci Peter Pellegrini uvádí, že s tímto krokem dal stát k dispozici bankám celý systém identifikace občana, který poskytuje vysokou úroveň záruky se státní garancí, že nedojde ke zneužití údajů.[119] V jiných státech online identifikace s širokým uplatněním existuje již delší dobu, příkladem může být Německo či Švýcarsko. Vzhledem k neustále se rozvíjejícím technologiím je přirozené, že v těchto zemích již došlo k novelizacím předpisů a revizím výkladových pravidel, čímž bylo reagováno nejen na změny ve vývoji technologií, ale i na nedokonalosti vzešlé z praxe. Při hledání nejvhodnějšího řešení národní právní úpravy je možné vycházet ze zkušeností okolních států a inspirovat se postupy, které v zahraničí fungují a zároveň se vyhnout ustanovením, které v minulosti činily obtíže.

3.3.10 Právní úprava online identifikace de lege ferenda

Z provedené analýzy současného stavu právní úpravy v ČR vyplývá, že online identifikace není umožněna v dostatečné míře, protože úprava elektronické identifikace není zcela funkční a identifikace první platbou je omezena pouze na osoby, které již mají založený účet u některé bankovní instituce, a ani v tomto případě není zcela jednoduchá a klientsky komfortní. Je nutné, aby AML zákon reflektoval stále se zvyšující digitalizaci finančních služeb.

Po provedené komparaci právních úprav v dalších státech usuzuji, že vhodným řešením by bylo vytvořit právní rámec pro online identifikaci, který by obsahoval obecné ustanovení, které by připouštělo při první identifikaci klienta vedle identifikace za jeho fyzické přítomnosti i kvalitativně srovnatelný alternativní způsob. Toto obecné ustanovení je možné doplnit fakultativním výčtem možných způsobů, kterými by mohlo být obecné ustanovení naplněno, čímž by bylo dosaženo vyšší právní jistoty a zamezeno případným výkladovým nejasnostem. Rozhodně by ale nebylo šťastné zatěžovat předpis přílišnou kazuistikou, konkrétní postupy by mohly být ponechány na dohledovém orgánu, který by je přiblížil výkladovým stanoviskem. Zároveň by takto pojaté řešení nevyžadovalo nadbytečné

[118] Zákon č. 52/2018 Z. z. In: *zakonypreludi.sk* [online]. [cit. 2018-11-04]. Dostupné z: http://www.zakonypreludi.sk/zz/2018-52

[119] Malý zázrak pre banky. Už aj na Slovensku si budeme môcť otvoriť účet na diaľku. In: *zakonypreludi.sk* [online]. [cit. 2018-11-04]. Dostupné z: http://www.tvnoviny.sk/ekonomika/1905085_maly-zazrak-pre-banky-uz-aj-na-slovensku-si-budeme-moct-otvorit-ucet-na-dialku

novelizace zákona, čímž by bylo možné reagovat pružněji na technologický vývoj. Následovat by tedy mělo ustanovení zmocňující dohledový orgán k vydání metodických pokynů, ve kterých by určoval konkrétní postupy a opatření, která je nutné zajistit, aby byla dostatečně kompenzována zvýšená rizika.

Potřeba zakotvit další alternativní možnosti k provádění identifikace tváří v tvář stejně, jako je tomu i v okolních zemích, je zřejmá. Pokud by k tomuto kroku přistoupeno nebylo, mohl by mít současný stav právní úpravy na banky negativní dopad ve smyslu snížení konkurenceschopnosti českého bankovního sektoru v rámci Evropské unie. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že rozšířením okruhu způsobů provedení identifikace by mohlo být umožněno snadnější obcházení AML předpisů. S každou inovací je tedy třeba prozkoumat možné dopady na stávající stav.

Jako vhodnou alternativu považuji videoidentifikaci, kterou mají ve svých právních řádech zakotveny některé země delší dobu. V Německu i ve Švýcarsku již došlo k revizím původních dokumentů, ze kterých je možné čerpat při vytváření české právní úpravy.

3.4 Povinnosti při detekci podezřelého obchodu

3.4.1 Podezřelý obchod

S výše komentovaným procesem identifikace souvisí i pojem podezřelý obchod a s ním související postupy. Jedná se o označení obchodu, k jehož uskutečnění dochází za okolností, které odůvodňují podezření, že takovými prostředky mají být legalizovány výnosy z trestné činnosti, nebo že tyto prostředky mají být užity k financování terorismu. Jako podezřelý se označuje i obchod jinak související nebo spojený s financováním terorismu.[120]

Pojem podezřelý obchod je v rámci AML pojmem klíčovým, protože na základě nahlášených obchodů lze stanovenými postupy účinně zakročit, snáze detekovat a postihnout nelegální aktivity související s legalizací výnosů z trestné činnosti či s financováním terorismu. Vyhodnotí-li povinná osoba obchod jako podezřelý, je povinna jej nahlásit Finančnímu analytickému úřadu, který následně na základě znaků podezřelého obchodu vyloučí nebo potvrdí riziko možného páchání trestné činnosti související s AML oblastí, případně věc předá k šetření orgánům činným v trestním řízení. Pro účely oznámení podezřelého obchodu není nutné znát a stanovit o jaký konkrétní trestný čin by se mělo jednat

[120] Tento dovětek byl do legální definice pojmu doplněn v rámci novelizace účinné od 1. 1. 2017, která byla provedena v souvislosti s hodnocením výboru Moneyval Rady Evropy, který dlouhodobě České republice vytýkal neúplnost legální definice pojmu podezřelý obchod.

ani kdo jej spáchal. Důležité je upozornit na možné nesrovnalosti a přenechat další postup na kompetentních osobách.

Jaké obchody je nutné posoudit jako podezřelé, přibližuje AML zákon v § 6, kde je předložena legální definice podezřelého obchodu společně s demonstrativním výčtem okolností, které mohou napomoci rozpoznat rizikový obchod. Zákonem uvedené příklady představují základní situace, ve kterých je možné spatřovat indicie vedoucí k prohlédnutí podezřelého obchodu, zároveň by mohly sloužit jako vodítko, které napomůže určit, zda může být konkrétní chování v rámci uskutečňování obchodu nežádoucí a následně zda je na místě obchod z hlediska AML vyhodnotit jako podezřelý. Vzhledem k neuzavřenému počtu produktů poskytovaných povinnými osobami i neustálému vývoji technologií nelze stanovit výčet taxativně, neboť je žádoucí pojem aplikovat na veškeré možné situace, ve kterých může obchod vykazovat znaky možného zneužití finančního systému k praní peněz. Totéž ustanovení zároveň určuje situace, ve kterých musí být obchod označený jako podezřelý obligatorně.

K postupům rozpoznávání podezřelého obchodu je možné přistupovat z několika úhlů. Obchod je nutné vyhodnocovat nikoliv izolovaně, ale ve vztahu k jiným klientům využívajícím daný produkt, dále je potřeba se soustředit na zvláštnosti daného obchodu, na chování klienta a na další odchylky, které mohou naznačovat možné zneužití finančního systému k praní peněz. Vykazuje-li obchod anomálie vůči jiným obchodům podobného typu, je třeba tyto anomálie zahrnout do vyhodnocování možného podezřelého obchodu. S cílem zajistit co největší efektivitu by banky měly provádět pravidelná školení, která by přispívala ke správné detekci podezřelých obchodů.

3.4.2 Postup při zjištění podezřelého obchodu

Jak je již uvedeno výše, dojde-li ke zjištění podezřelého obchodu, vzniká bance oznamovací povinnost vůči FAÚ, který blíže určuje obsah oznámení ve svém metodickém pokynu č. 4[121]. Podstatou této povinnosti je zejména získání dostatečných informací pro posouzení obchodu z hlediska AML, tedy přesného určení dotčených osob a co možná nejdetailnějšího popisu podstatných okolností provázejících daný obchod, a to v co nejkratším čase. Následná komunikace mezi FAÚ a bankou už by měla probíhat přes určenou kontaktní

[121] Metodický pokyn č. 4 Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ze dne 16. prosince 2015: Podání oznámení podezřelého obchodu jinou formou, než prostřednictvím spojení MoneyWeb. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupný z: http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1481699516_cs_4-pokyn-mf_c-004_2015-12-16_metodicky-pokyn-o-podani-oznameni-podezreleho-obchodu-jinou-formou-nez-prostrednictvim-spojeni-moneyweb.pdf

osobu, která je nazývána jako AML Compliance Officer, a která by kromě komunikace s FAÚ a zpracovávání oznámení o podezřelém obchodu měla být kompetentní i k zajišťování školení zaměstnanců v AML oblasti. Určení kontaktní osoby zajišťuje jednodušší a efektivnější spojení mezi FAÚ a kompetentní osobou jednající za instituci.

V návaznosti na splnění oznamovací povinnosti následuje analýza a šetření ze strany FAÚ, při kterém zaměstnanec ověřuje podezření na základě informací získaných od povinné osoby. Tato data získává téměř v reálném čase, zároveň si opatřuje další informace[122] potřebné pro rozhodnutí o následujícím postupu. V závislosti na dosažených zjištěních dojde v konečné fázi procesu k podání trestního oznámení, předání relevantních informací Celní či Finanční správě, případně dalším institucím, pokud existuje zákonné zmocnění, nebo bude podezření vyloučeno.

Pro účely boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu banky disponují dočasným zajišťovacím opatřením ve formě institutu odkladu splnění příkazu klienta ve smyslu § 20 AML zákona. Tento institut je zaveden pro případy, kdy by standardním splněním příkazu klienta hrozilo nebezpečí zmaření či ztížení zajištění majetku, který figuruje v daném podezřelém obchodě. Bude-li přistoupeno k odložení splnění příkazu klienta, je banka zavázána podat o tomto kroku informaci FAÚ v rámci oznámení o podezřelém obchodu, zároveň od tohoto okamžiku nesmí splnit daný příkaz před uplynutím 24 hodin od přijetí oznámení finančním analytickým úřadem s tím, že FAÚ je oprávněn tuto dobu prodloužit až o další dva pracovní dny. Podle vyjádření FAÚ je tento postup realizován poměrně často.[123]

Banka je obecně povinna na základě § 168 a násl. zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku, provést příkaz klienta v určených lhůtách. Toto ustanovení je modifikováno výše zmíněným ustanovením AML zákona, které stanovuje, že jedná-li se o podezřelý obchod, nesmí banka takový příkaz provést a jeho splnění musí odložit. Zároveň se v této situací uplatní dle § 38 AML zákona povinnost mlčenlivosti, která bance neumožňuje o nastalém problému klienta informovat. Banka jako subjekt soukromého práva je tedy nucena vystupovat nikoliv v zájmu svého klienta, ale v zájmu veřejném v rámci potírání legalizace výnosů z trestné činnosti. V opačném případě by mohl být mařen smysl daného ustanovení, zároveň by banka mohla naplnit skutkovou podstatu přestupku podle § 47

[122] FAÚ disponuje poměrně velkým počtem oprávnění, díky kterým získává informace např. od Policie ČR či orgánů veřejné moci.
[123] Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2017. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupný z: http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1519645003/1523605640_cs__vyrocni_zprava_fau_2017.pdf s. 3

AML zákona, a tím by se vystavovala možnému postihu za neplnění svých povinností. V tomto smyslu se jedná o ustanovení, které nekoresponduje s hlavním účelem podnikání, tedy snahou o maximalizaci zisku, s čímž souvisí úsilí o klientsky orientovaný přístup banky. Banka by tedy měla postupovat tak, aby se pokud možno nedostávala do situací, kdy by v průběhu šetření došlo k vyvrácení podezření, že se jedná o obchod prováděný za účelem legalizace výnosů z trestné činnosti či financování terorismu a k využití institutu odložení splnění příkazu přistupovat uvážlivě a v případech, kdy je to opravdu potřeba. Nastane-li situace, kdy by bylo podezření vyvráceno, což samozřejmě není vyloučeno, může vlivem odložení splnění příkazu dojít na straně klienta ke vzniku škody, a to zejména v případě, pokud klient při zadávání příkazu kalkuloval se zákonnými lhůtami, které za normálních okolností banka nesmí při provádění příkazů překročit. Vzhledem k tomu, že by ke škodě došlo v souvislosti s plněním zákonných povinností[124], nebyla by k náhradě povinna banka, ale stát, a to v důsledku nesprávného úředního postupu[125] na základě zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, konkrétně Ministerstvo financí, což dovozuji z § 6 tohoto zákona a současně za pomoci analogie i ze stanoviska FAÚ týkajícího se neuskutečnění obchodu podle § 15 AML zákona.[126]

3.4.3 Porovnání statistických hodnot

Nakolik efektivní je oznamování podezřelých obchodů poměřované ve vztahu k počtu podaných trestních oznámení ilustruje následující graf, který zahrnuje období let 2012 až 2017. V prvním sloupci je znázorněn celkový počet přijatých oznámení o podezřelém obchodu, v druhém sloupci počet trestních oznámení, která byla podána na základě oznámení o podezřelém obchodu, a třetí sloupec zobrazuje množství podaných trestních oznámení, při kterých bylo nutné zajistit finanční prostředky.

[124] Za současného splnění předpokladu, že nedošlo k zjevnému zneužití tohoto institutu.
[125] Dle § 13 je za nesprávný úřední postup považováno také porušení povinnosti učinit úkon v zákonem stanovené lhůtě.
[126] Stanoviska FAÚ MF ČR k problematice AML a CFT - Neuskutečnění obchodu podle § 15 zákona č. 253/2008 Sb. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar

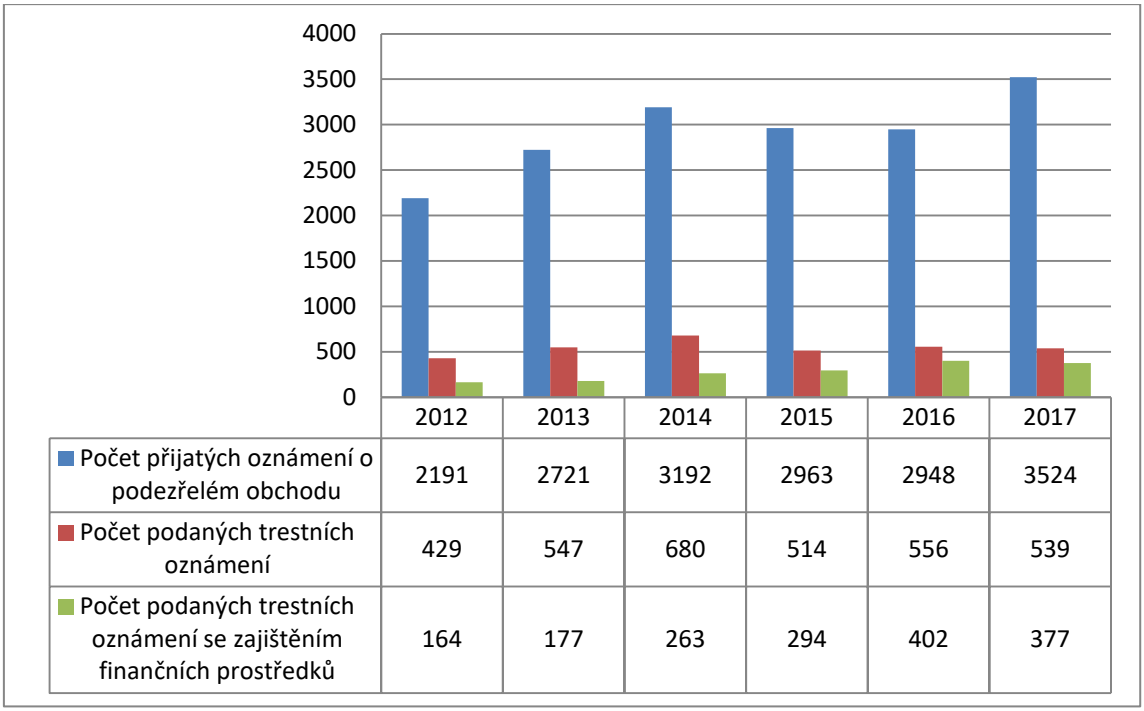

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet přijatých oznámení o podezřelém obchodu	2191	2721	3192	2963	2948	3524
Počet podaných trestních oznámení	429	547	680	514	556	539
Počet podaných trestních oznámení se zajištěním finančních prostředků	164	177	263	294	402	377

Graf č. 1. Použitá data: Zprávy o činnosti z let 2010-2017[127]; grafické zpracování vlastní.

Z grafu vyplývá, že v roce 2017 bylo Finančním analytickým úřadem přijato celkem 3 524 oznámení o podezřelém obchodu. V porovnání s předchozím rokem došlo k poměrně vysokému nárůstu, a to téměř o jednu pětinu. Tento nárůst by mohl být odůvodněn mimo jiné i okruhem povinných osob, k jehož rozšíření došlo novelizací AML zákona[128]. Že se nejedná o změnu trendu spočívajícího v navýšení počtu trestních činů v souvislosti s AML naznačuje i počet podaných trestních oznámení, který je v porovnání s předešlým rokem téměř shodný, a to nejen v celkovém počtu, ale i v počtu těch, společně s kterými FAÚ přistoupil k faktickému zajištění finančních prostředků, a tedy kdy došlo k využití institutu odkladu splnění příkazu klienta.

Podle mého názoru není počet oznámení o podezřelém obchodu nepřiměřeně vysoký v poměru k výslednému počtu podaných trestních oznámení. Je třeba vzít v úvahu, že výsledkem procesu šetření a analýzy přijatého oznámení o podezřelém obchodu je kromě podání trestního oznámení také předání informací především Celní správě a Finanční správě, a to v případě, pokud FAÚ shledá podezření ze spáchání přestupku, kde převládají zejména přestupky daňové povahy. Neznamená to tedy, že by počet oznámení o podezřelém obchodu

[127] Zprávy o činnosti z let 2010-2017. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: http://www.financnianalytickyurad.cz/zpravy-o-cinnosti.html

[128] K rozšíření osobní působnosti došlo zákonem č. 368/2016 Sb. Pravidla se tedy s účinností od 1. 1. 2017 vztahují např. i na investiční zprostředkovatele a téměř na všechny provozovatele hazardních her.

po odečtení počtu podaných trestních oznámení představoval obchody, které byly z právního hlediska v pořádku.

Povinné osoby by samozřejmě měly investovat do kvalitního a pravidelného školení zaměstnanců, aby byli schopni co nejkvalifikovaněji posoudit daný obchod z pohledu AML. Jistý podíl na správné detekci podezřelých obchodů by mohla mít i komunikace mezi FAU a povinnými osobami. Na druhou stranu fakt, že počet oznámení o podezřelém obchodu několikanásobně převyšuje počet podaných trestních oznámení, nelze vnímat pouze negativně. Z pohledu AML je vhodnější shromáždit upozornění na více obchodů vyhodnocených bankou jako podezřelých, ačkoliv se spojitost s praním peněz neprokáže než snaha o zajištění menšího poměru přijatých oznámení o podezřelém obchodu k podaným trestním oznámením, pokud by v důsledku toho měly být některé případy opomenuty.

Následující graf ilustruje množství zajištěných finančních prostředků v období let 2012 až 2017.

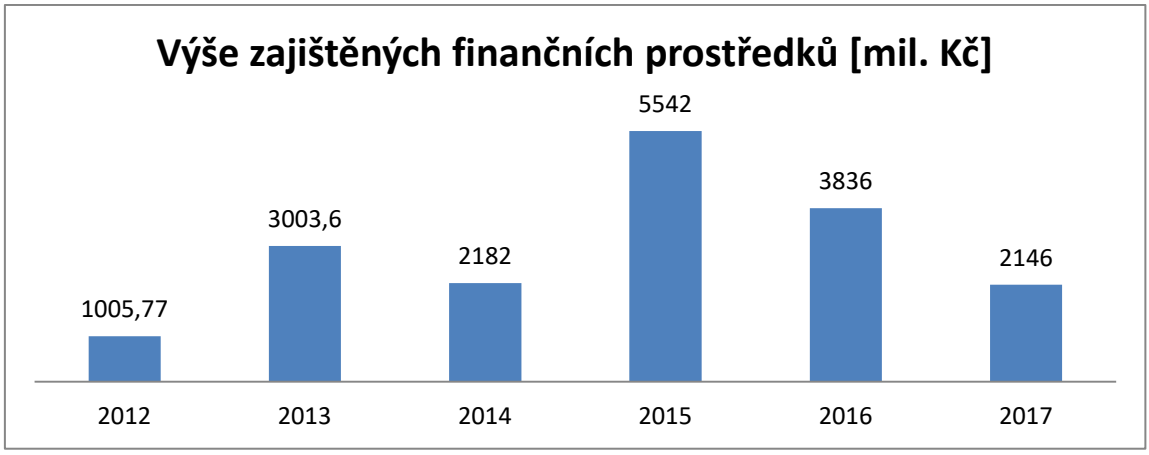

Graf č. 2. Použitá data: Zprávy o činnosti z let 2010-2017[129]; grafické zpracování vlastní.

Z grafu je patrná značná rozkolísanost množství zajištěných prostředků. Celková výše za loňský rok byla 2,146 miliardy korun, tedy téměř shodná jako v roce 2014. Oproti rokům 2015 a 2016 je ale zřetelný pokles zajištěných finančních prostředků.

Odhad vývoje v následujícím období je v oblasti AML značně komplikovaný, protože na něj má vliv významné množství faktorů. Kromě rozvíjejících se technologií, které pachatelé ke svým činnostem využívají, je zřetelná jejich výhoda spočívající v globalizaci, díky které je umožněno s majetkem operovat v různých částech světa, což vyžaduje zabezpečení úzké spolupráce mezi národními orgány a schopnosti rychlého předávání si informací navzájem.

[129] Zprávy o činnosti z let 2010-2017. In *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z: http://www.financnianalytickyurad.cz/zpravy-o-cinnosti.html

4 Zásady a postupy odměňování zaměstnanců bank

4.1 Důvody a cíle zavedení regulace

Pravidla odměňování zaměstnanců nepatří k tradičním oblastem právní regulace činnosti bank. K rozpracovanější právní úpravě zásad a postupů odměňování zaměstnanců bank bylo přistoupeno až v reakci na finanční krizi, která se rozpoutala v roce 2008. V důsledku této globální krize došlo k odhalení zásadních nedostatků týkajících se finančního systému, který bylo třeba obnovit a udržet s ohledem na jeho stabilitu a důvěryhodnost. Mnoho finančních institucí z různých zemí světa se potýkalo s vážnými problémy, což mělo za následek masivní přijímání opatření k obnovení finanční stability. S cílem zachránit krachující subjekty byla ze strany států přijímána opatření ve formě státních podpor, což veřejnost nesla nelibě vzhledem k velmi vysokým odměnám, které i přes přijetí podpor některé banky vyplácely vedoucím pracovníkům, kteří měli mnohdy podíl na stavu dané nepříznivé instituce. V reakci na potřebu poskytování státních podpor byla Komisí aktualizována pravidla pro poskytování státních podpor[130], která byla následně ještě několikrát pozměněna v souvislosti s postupující finanční krizí. Základním cílem bylo umožnit členským státům během finanční krize, poskytnout bankám státní podporu v zájmu finanční stability, a to za splnění stanovených podmínek, zejména aby nedocházelo k podstatnému narušení hospodářské soutěže v rámci EU. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že kdyby státní podpory poskytovány nebyly a banky by byly ponechány bez přísunu kapitálu, docházelo by k vyhlašování insolvencí na tyto subjekty, což by mohlo mít za následek ještě zásadnější prohloubení krize. V dané situaci je potřeba zajistit fungování finančního systému jako celku a předejít ztrátě důvěry ze strany veřejnosti. Oslabení důvěry může vést k hromadnému vybírání v bankách uložených vkladů, což paradoxně vede ke zhoršení situace, kdy zároveň dochází k omezení možnosti poskytování úvěrů podnikům i domácnostem.

Smyslem nové úpravy odměňování je eliminovat rizikové faktory, které přispívají ke vzniku finanční krize. Společně s dalšími nově zavedenými požadavky by měla zajistit, aby se v budoucnu tato situace spojená s poskytováním státních podpor neopakovala. Ačkoliv banky v ČR asistenci státu nepotřebovaly a z výsledků nedávno provedených zátěžových

[130] Sdělení Komise – Použití pravidel pro poskytování státní podpory na opatření přijatá ve vztahu k finančním institucím v souvislosti se současnou globální finanční krizí (2008/C 270/02) In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.270.01.0008.01.CES&toc=OJ:C:2008:270:TOC

testů[131] lze usoudit, že ani v případě další krize by nebylo k těmto opatřením nutné přistoupit, v rámci EU stav nebyl zdaleka tak příznivý. Z veřejných prostředků byly podporovány např. banky ve Velké Británii, Irsku, Finsku, Francii či v Belgii[132].

Základem úpravy bylo dosažení všeobecného konsensu ohledně potřeby zavedení regulace postupů odměňování na globální úrovni, k čemuž došlo v návaznosti na nutnost identifikace jednotlivých příčin krize. Primárním cílem evropské regulace je tedy závazné zakotvení mezinárodních principů na úrovni EU. Ze zkušeností nasbíraných v předchozích letech lze dovodit, že zásady a postupy odměňování stanovené v bankách úzce souvisí s případným rizikovým chováním vedoucích pracovníků, kdy nevhodně sestavený systém odměňování může ovlivňovat klíčové zaměstnance v rozhodovacích procesech s tendencí orientovat se na krátkodobé zisky.[133]

Je velice obtížné určit míru, jakou právě tato regulace přispěla k podpoře stability finančního systému jako celku. Ačkoliv někteří argumentují tím, že takovouto regulací je zasahováno do svobody podnikání[134], což v tržním systému není žádoucí, převažuje podle mého názoru potřeba zavést takové požadavky, které efektivně napomohou k preferenci dlouhodobé prosperity před sledováním krátkodobých zisků. Je zřejmé, že případný pád banky, která má na daném trhu významný podíl, negativně ovlivní celkovou ekonomiku. Otázkou zůstává, zda takto nastavené systémy stanovený cíl mohou naplnit v dostatečném

[131] ČNB – Zpráva o finanční stabilitě 2017/2018. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2017-2018/index.html#1

[132] Viz Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES — Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2008/C 43/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52008XC0216(01)
Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES — Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2009/C 235/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:235:0001:0004:CS:PDF
Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES — Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2009/C 112/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:112:0001:0004:CS:PDF
Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES — Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2009/C 38/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52009XC0217(01)

[133] Tento závěr podporují i mnohé dokumenty a publikace, srov. např. SHARMA K., DESA Working Paper No. 115 ST/ESA/2012/DWP/115 Financial sector compensation and excess risk-taking - a consideration of the issues and policy lessons. In: *United Nations* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/desa/papers/2012/wp115_2012.pdf nebo BEBCHUNK, L. A., COHEN, A., SPAMANN, H. The Wages of Failure: Executive Compensation at Bear Stearns and Lehman 2000-2008 . In: *SSRN* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=1513522

[134] Viz např. SVOBODA, J. Miliónové odměny bankéřům mají být kontrolovány. In: *Novinky.cz* [online]. 3. dubna 2009 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/ekonomika/165530-milionove-odmeny-bankerum-maji-byt-kontrolovany.html nebo JEDLIČKA, J. Platy v bankách chce ovlivňovat Evropská unie. In: *Novinky.cz* [online]. 5. 5. 2009 cit. [2018-11-13]. Dostupné z: https://www.penize.cz/svetova-ekonomika/52604-platy-v-bankach-chce-ovlivnovat-evropska-unie

rozsahu. Ačkoliv již uběhlo několik let od zavedení regulace, je stále brzo na celkové hodnocení, což plyne i ze zpráv, které shrnují efektivitu nastavených pravidel[135].

4.2 Právní rámec zásad a postupů odměňování

4.2.1 Zdroje aktuální právní úpravy

Právní úprava zásad a postupů odměňování zaměstnanců bank vychází z požadavků plynoucích z dokumentů přijatých na mezinárodní úrovni, které vznikly působením mezinárodních organizací zejména v důsledku snah o napravení nedostatků zjištěných v souvislosti s poslední finanční krizí.

Z mezinárodního pohledu jsou významné dokumenty:

- Basilejského výboru pro bankovní dohled (BCBS):
  - *Range of Methodologies for Risk and Performance Alignment of Remuneration*, publikováno v roce 2011,
  - C*ompensation Principles and Standards Assessment Methodology,* publikováno v roce 2010;
- Rady pro finanční stabilitu (FSB):
  - *FSF Principles for Sound Compensation Practices,* publikováno v roce 2009;
- Evropského výboru orgánů bankovního dohledu (CEBS):
  - *High-level principles for Remuneration Policies,* publikováno v roce 2009[136].

Záměrem výše jmenovaných dokumentů je podpoření vzniku vyvážených systémů odměňování v rámci finančních institucí, které by snížily motivaci zaměstnanců k podstupování nepřiměřených rizik, a to zejména zaměstnanců, jejichž činnost má významný dopad na rizikový profil banky s možností rozšíření na ostatní zaměstnance tam, kde je to vhodné.

[135] Viz např. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Detailed assessment of the remuneration rules under Directive 2013/36/EU and Regulation (EU) No 575/2013, ze dne 28. 7. 2016, SWD (2016) 265 final. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016SC0265 nebo Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě; Posouzení pravidel pro odměňování podle směrnice 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 575/2013 ze dne 28. 7. 2016, COM (2016) 510 final. In: *EUR-Lex*. [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0510:FIN:CS:PDF

[136] CEBS sice plnil úlohu poradní skupiny pro bankovní dohled v EU, nicméně v rámci systematiky relevantních dokumentů řadím *High-level principles for Remuneration Policies* pod dokumenty s mezinárodním významem, neboť při sestavování těchto zásad CEBS úzce spolupracoval s BCBS i s FSB, jak vyplývá ze zprávy o vnitrostátním uplatňování výše zmíněného dokumentu.

V návaznosti na dokumenty přijaté mezinárodními organizacemi vzniklo poměrně velké množství návrhů i na půdě Evropské unie.

Základem aktuální právní úpravy týkající se požadavků na odměňování zaměstnanců bank na evropské úrovni je regulace prostřednictvím právních aktů EU. Jedná se o:

- *CRD IV,*
    - požadavky na mechanismy odměňování obsahovala již směrnice předchozí, tzv. CRD III[137];
- *CRR*,
    - z hlediska oblasti regulace zásad a postupů odměňování je důležitý čl. 450, který upravuje podmínky a rozsah povinně zveřejňovaných informací vztahujících se k postupům odměňování;
- *nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014 ze dne 4. března 2014,*
    - k vydání tohoto nařízení došlo kvůli výrazným rozdílům v přístupech k určování zaměstnanců s významným vlivem na rizikový profil instituce v rámci EU. Prostřednictvím tohoto nařízení se stanovují kritéria a postup, jakým mají být určeny kategorie zaměstnanců, jejichž pracovní činnosti mají podstatný vliv na rizikový profil instituce. Jsou rozlišována kvalitativní kritéria, která souvisí s postavením dané osoby v rámci banky, s jejími rozhodovacími pravomocemi a odpovědností, a kvantitativní, která se odvíjí od přiznané odměny. Lze totiž očekávat, že osoby s vysokými příjmy přispívají k dosahování vytyčených cílů banky, a v souvislosti s tím mají i vliv na rizikový profil instituce. V souhrnu je předložen soubor jednoznačných kritérií, jehož smyslem je harmonizace identifikace zaměstnanců, na které se budou vztahovat některé regulační požadavky;
- *nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 527/2014 ze dne 12. března 2014,*
    - toto nařízení stanovuje kategorie nástrojů, které odrážejí dlouhodobou úvěrovou kvalitu instituce a jsou vhodné k použití pro účely pohyblivé složky odměny.

[137] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. listopadu 2010 , kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizace a o dohled nad zásadami odměňování.

Kromě přímo účinných nařízení vychází stěžejní úprava, kterou musí povinné osoby včetně bank respektovat, z předpisů, k jejichž přijetí došlo na základě zmocnění plynoucích z CRD IV, případně v důsledku implementace výše uvedených právních předpisů vydaných orgány EU. Jedná se o úpravu vydanou českým zákonodárcem, Evropským orgánem pro bankovnictví i Českou národní bankou jakožto tuzemským dohledovým orgánem.

Mezi dokumenty vydané EBA na základě evropské legislativy patří:

- *Obecné pokyny*[138] *k řádným zásadám odměňování podle čl. 74 odst. 3 a čl. 75 odst. 2 směrnice 2013/36/EU a k informacím zpřístupňovaným podle článku 450 nařízení (EU) č. 575/2013* (EBA/GL/2015/22 ze dne 27. 6. 2016),
    - pověření Evropského orgánu pro bankovnictví k vydání těchto pokynů plyne z ustanovení čl. 74 odst. 3 a zároveň čl. 75 odst. 2 CRD IV s tím, že v pokynech musí být promítnuty zásady odměňování uvedené v článcích 92- 95 CRD IV;
- *Obecné pokyny orgánu EBA k použitelné pomyslné diskontní sazbě pohyblivé složky odměny* (EBA/GL/2014/01 ze dne 27. 3. 2014),
    - povinnost vypracovat tyto pokyny stanoví čl. 94 odst. 1 písm. g) bod iii) CRD IV;
- *Obecné pokyny k zásadám a postupům odměňování v souvislosti s prodejem a poskytováním retailových bankovních produktů a služeb* (EBA/GL/2016/06 ze dne 13. 12. 2016);
- *Obecné pokyny ke shromažďování údajů o osobách s vysokými příjmy* (EBA/GL/2014/07 ze dne 16. 7. 2014),
    - cílem je zvýšit soudržnost shromážděných informací o počtu jednotlivců, kteří dosahují příjmů minimálně 1 milionu EUR za rok. Původní pokyny požadovaly zasílání informací v mnohem menší míře, v reakci na změnu legislativy byly pokyny rozšířeny;
- *Obecné pokyny ke srovnávání odměňování* (EBA/GL/2014/08 ze dne 16. 7. 2014).

V rámci české právní úpravy došlo v reakci na evropskou legislativu k vydání změnového zákona a dále prováděcího předpisu, k jehož vydání byla zmocněna ČNB:

- *zákon č. 135/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi,*

[138] Blíže k povaze obecných pokynů viz bod 1.2.2 této práce.

- tento změnový zákon je projevem implementace evropských předpisů do českého právního řádu, došlo k adaptaci na CRR i k transpozici CRD IV. Jeho prostřednictvím byly dotčené změny inkorporovány také do zákonů stěžejních pro úvěrové instituce, kromě dalších novelizuje i zákon o bankách;

- *vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry,*
  - převažující část vyhlášky má povahu transpoziční, text vyhlášky obsahuje mimo jiné požadavky plynoucí z obecných pokynů vydávaných orgánem EBA. Stěžejní částí pro oblast odměňování je příloha č. 1, která detailně rozvádí ustanovení vyhlášky týkajících se odměňování;
- *úřední sdělení České národní banky ze dne 18. září 2014 k výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry*[139]*,*
  - jedná se o výkladové stanovisko, které ve své příloze obsahuje věcné výklady a konkrétnější informace k požadavkům na postupy odměňování, které ČNB stanovila v příloze č. 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb. Ačkoliv je právně nezávazné, prakticky poskytuje povinným osobám informace o tom, jakým způsobem ČNB k regulaci přistupuje a jakým způsobem tedy zřejmě bude postupovat při následném dohledu.

4.2.2 Inkorporace postupů odměňování do české právní úpravy

K prvnímu zakotvení principů odměňování v rámci právního řádu ČR došlo s nabytím účinnosti vyhlášky č. 123/2007 Sb., kde byly stanoveny některé povinnosti ohledně systému odměňování včetně požadavku na zajištění uplatňování takových postupů, které povedou ke snížení rizika upřednostňování krátkodobých cílů.

Zásadní rozšíření požadavků společně s jejich konkretizací nastalo v souvislosti s přijímáním předpisů, které měly za cíl upravit oblasti, které přispěly k hloubce celosvětové finanční krize. Tyto předpisy měly společný primární cíl, a to zavést dostatečně účinnou prevenci, která by zamezila opakování takto rozsáhlé finanční krize, resp. snížila její dopady. V rámci evropské legislativy se v oblasti odměňování jedná o směrnici CRD III, která zavedla požadavky na takové postupy, které by zaměstnance motivovaly k obezřetnějšímu chování

[139] Úřední sdělení České národní banky ze dne 18. září 2014 k výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry – odměňování. Věstník ČNB, částka 15/2014 ze dne 23. 9. 2014. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2014/download/vestnik_2014_15_2_2014560.pdf

v souvislosti s podstupováním rizik. Transpozice CRD III byla provedena vložením přílohy č. 1a do vyhlášky č. 123/2007 Sb. s účinností od 1. 1. 2011. V návaznosti na tuto změnu bylo zveřejněno úřední sdělení České národní banky ze dne 22. 12. 2014 k výkonu činnosti banky, družstevní záložny a obchodníka s cennými papíry na finančním trhu – odměňování[140], které poskytlo povinným osobám výklad k požadavkům stanovených výše zmíněnou přílohou.

Evropský regulátor poté přistoupil k dalšímu rozšíření požadavků dopadajících na systém odměňování, které zakotvil v nové směrnici CRD IV. Tyto změny bylo potřeba uvést v soulad s národní regulací. Z tohoto důvodu vznikla nová vyhláška č. 23/2014 Sb., která byla účinná pouze 5 měsíců a následně byla nahrazena vyhláškou č. 163/2014 Sb. Z předchozí derogované vyhlášky byla úprava převzata a zároveň doplněna tak, aby byla provedena řádná implementace evropských předpisů.[141]

V průběhu transpozice unijních požadavků do českého právního řádu byl zřejmý odpor k poměrně rozsáhlé regulaci pravidel odměňování, a to zejména ze strany povinných osob, ale i ze strany ČNB, což je pochopitelné, protože důvody, které k zavedení regulace vedly, neměly svůj původ v ČR ani v českých institucích, které se obešly bez státní podpory. Ke správnému pochopení, zamezení špatné interpretace i k zajištění úprav praktických záležitostí i zásadních změn byly vedeny konzultace na úrovni evropské i národní. Z výsledků konzultací probíhajících mezi ČNB a dotčenými asociacemi vyplývá, že z pohledu povinných osob nebyla navrhovaná úprava zpracována dostatečně jasně, srozumitelně a vyváženě.[142] Tyto námitky ČNB následně předestřela v rámci diskuzí vedených na půdě EU, z kterých vzešly mnohé poměrně podstatné změny navrhované úpravy. Nicméně ne všechny nejasné otázky byly vyřešeny, příkladem může být používání principu proporcionality, který si dohledové orgány členských států vyložily způsobem, který evropským regulátorem zamýšlen nebyl. K této problematické otázce bude věnováno více pozornosti v kapitole 4.4.

[140] Úřední sdělení České národní banky ze dne 22. 12. 2010 k výkonu činnosti banky, družstevní záložny a obchodníka s cennými papíry na finančním trhu – odměňování. Věstník ČNB, částka 20/2010 ze dne 30. 12. 2010. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_20_22410560.pdf

[141] Viz odůvodnění vyhlášky č. 163/2014 Sb. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_163_2014_oduvodneni.pdf

[142] Viz odůvodnění vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění vyhlášky č. 282/2008 Sb. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_380_2010_oduvodneni.pdf

4.3 Sumarizace požadavků na postupy odměňování v ČR

4.3.1 Vymezení ústředních pojmů

Nejprve je vhodné vymezit, na jaké osoby pracující pro banku regulace dopadá a co se rozumí pod pojmem odměna. Současná úprava používá pojem „pracovník“, kterým byl nahrazen původně používaný pojem „zaměstnanec“. Ačkoliv odůvodnění vyhlášky č. 163/2014 Sb. ani úřední sdělení ČNB ze dne 18. září 2014 neobjasňuje důvod změny pojmosloví, lze se domnívat, že jím bylo pouhé zdůraznění, že pravidla je třeba vztáhnout nejen na zaměstnance, kteří jsou v bance zaměstnáni na základě pracovněprávního vztahu, ale i na osoby, které pro banku fakticky vykonávají činnosti, aniž by mezi nimi figuroval formální právní poměr. Domnívám se, že k významovému posunu nedošlo, protože pojem zaměstnanec byl chápán poměrně široce, navíc stejně jako v aktuální úpravě byly i v té předchozí obsaženy požadavky k předejití obcházení smyslu regulace, v jejichž důsledku bylo nutné za zaměstnance považovat i osobu, která z formálního hlediska pod tento pojem nespadá, ale reálně pro banku vykonává činnost dlouhodobě. Regulace se tedy vztahuje na jakéhokoliv pracovníka banky, který vykonává stanovené úkoly v rámci základního pracovněprávního či podobného vztahu nebo je-li členem jejího orgánu či výboru. Je zřejmé, že bude dopadat na osoby v pracovním poměru a v právních poměrech založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr, tedy dohodou o pracovní činnosti a dohodou o provedení práce, stejně jako na osoby vykonávající funkci na základě smlouvy o výkonu funkce. Dále by se pravidla odměňování měla vztahovat i na osoby vykonávající „outsourcované“ činnosti, které mají významný vliv na rizikový profil banky i na osoby, které jsou zaměstnány v instituci nepodléhající této úpravě, ale fakticky vykonávají činnost pro banku.

Podle vyhlášky č. 163/2014 Sb. pojem odměna zahrnuje kromě mzdy i peněžní a nepeněžní požitky a další příjmy pracovníka. Pokud se opět vrátíme k předchozí úpravě tohoto pojmu, je zřejmá snaha jej upřesnit, protože nyní jsou explicitně uvedeny nepeněžní požitky, které v původní definici chyběly. V tomto smyslu lze hovořit o rozšíření obsahu pojmu. I přes jisté zpřesnění zůstává definice velice obecná, čímž je znesnadněna možnost obcházet účel úpravy. Má-li být politika odměňování zaměstnanců bank v souladu s řádným a účinným řízením rizik a nepodporovat podstupování rizik, které přesahují míru tolerovatelného rizika, vnímám jako důležitý bod rozlišování mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny. Zatímco pevná část odměny by měla odrážet především relevantní odborné

zkušenosti a míru odpovědnosti za přijímaná rozhodnutí, pohyblivá část by měla zahrnovat zejména složky mzdy spojené s výkonem daného zaměstnance, s plněním daných cílů apod.

4.3.2 Struktura souboru zásad odměňování a jejich aplikace

Při bližším zkoumání konkrétních požadavků lze z hlediska osobní působnosti rozlišovat 3 okruhy zásad. První se vztahuje na všechny pracovníky všech bank. Tyto zásady[143] jsou určeny velmi obecně, spíše je lze vnímat jako základní cíle celé regulace, které umožňují bankám stanovit si základní systém odměňování v závislosti na zhodnocení své situace s jediným kritériem, a to aby byl v souladu s těmito cíli. V průběhu let, kdy se pravidla odměňování pozměňovala a upravovala, lze vyhodnotit základní cíle jako stabilní, protože v porovnání s předchozími úpravami došlo pouze k jejich drobným změnám, které nemají vliv na jejich smysl. Jako vůdčí princip vnímám zásadu, která požaduje zavedení takových postupů, které zajistí, aby nemohlo dojít k narušení schopnosti banky posílit svůj kapitál vlivem pohyblivých složek odměny. Realizace této zásady přispívá zejména k dlouhodobé stabilitě banky.

Druhý okruh zásad se uplatňuje opět v rámci všech bank, alespoň u vybraných pracovníků, jejichž pracovní činnost má podstatný vliv na rizikový profil banky. Aby byla zajištěna jednotnost při určení těchto pracovníků, bylo vydáno nařízení[144], které určuje kritéria, kterými se má banka řídit při vyhodnocování statusu těchto skupin zaměstnanců. Těmito vybranými pracovníky se v návaznosti na kvantitativní kritéria rozumí např. zaměstnanci, kterým byla za uplynulé účetní období přiznána odměna v minimální výši 500 000 EUR, kromě tohoto absolutního vyjádření nařízení obsahuje i vyjádření relativní, kde není relevantní přesná částka, ale příslušnost k 0,3 % počtu všech pracovníků, kterým byla v porovnání s ostatními pracovníky dané banky za uplynulé účetní období přiznána nejvyšší odměna. Bez ohledu na získanou odměnu se jimi dále rozumí osoby, které naplnily některé z kvalitativních kritérií, tedy např. členové vrcholného vedení nebo vedoucích orgánů zabezpečujících řídící a dozorčí funkce. Ačkoliv nařízení obsahuje poměrně velké množství kritérií, stále budou tyto zásady dopadat pouze na malé procento pracovníků, kteří mají

[143] Obecné zásady a postupy odměňování jsou vyjmenovány v bodě 3 přílohy č. 1 vyhlášky č. 163/2014 Sb,:
a) podporují řádné a efektivní řízení rizik a jsou s ním v souladu,
b) nepodněcují k podstupování rizika nad rámec míry rizika akceptované povinnou osobou,
c) jsou v souladu se strategií, cíli, hodnotami a dlouhodobými zájmy povinné osoby,
d) zahrnují opatření k zamezování střetům zájmů v souvislosti s odměňováním a
e) zajišťují, že pohyblivé složky odměny jako celek neomezují schopnost povinné osoby posílit kapitál.

[144] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014 ze dne 4. března 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se kvalitativních a vhodných kvantitativních kritérií k určení kategorií zaměstnanců, jejichž pracovní činnosti mají podstatný vliv na rizikový profil instituce.

opravdu podstatný vliv na rizikový profil banky. Cílem těchto opatření je zamezit nadměrnému riskantnímu chování osob, které mohou vážně ohrozit stabilitu banky, v tomto smyslu se nejedná o úpravu struktury odměn většiny pracovníků. Pro představu v roce 2016 tito pracovníci tvořili v průměru 2 % celkového počtu pracovníků, což byl oproti předešlým dvěma letem mírný pokles.[145] Na všechny osoby, které banka v souladu s nařízením vyhodnotí jako zaměstnance s podstatným vlivem na její rizikový profil, se budou uplatňovat stanovené zásady. Tyto zásady se dotýkají zejména postupů implementace požadavků na odměňování, jejich přezkumu a kontroly, způsobu měření výkonnosti daného pracovníka a struktury odměny, kdy maximální poměr mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny je 1:1. I zde je ale v souladu s principem proporcionality umožněno tyto zásady neaplikovat v případě, že by použití dané zásady neodpovídalo vlivu takového pracovníka.

Do posledního okruhu lze zahrnout zásady, které jsou povinny implementovat do svých postupů odměňování pouze některé instituce, a to pouze na některé z pracovníků, kteří naplní některé z kritérií podle nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014. Pokud se banka rozhodne některé z těchto postupů neaplikovat, je povinna v souladu s principem comply or explain takové rozhodnutí řádně odůvodnit. Zde se silně projevuje princip proporcionality, na základě kterého ČNB umožňuje některé zásady vůbec neaplikovat. K této problematice přistupuje podle mého názoru racionálně, protože menší a organizačně méně složité povinné osoby můžou některé zásady uplatňovat na užší okruh osob, který nemusí korespondovat s okruhem osob, které mají významný vliv na rizikový profil instituce. Naopak osoby, které mají na trhu významné postavení, jsou povinny zohlednit všechny zásady minimálně u všech pracovníků s významným vlivem na rizikový profil instituce. Na druhou stranu i osoby méně významné by měly některé zásady uplatnit aspoň na členy řídícího orgánu. Vzhledem k možnému použití těchto zásad na užší okruh osob než na které se vztahují zásady z druhého okruhu, je třeba současně s aplikací některé ze zásad stanovit vhodný okruh osob, na které ji bude banka uplatňovat. Důležitým institutem je oddálení přiznání nároku na alespoň 40 % pohyblivé složky mzdy (v případě mimořádně vysoké alespoň 60 %) a to na období následujících minimálně 3 let, pokud bude u daného pracovníka vyhodnocena jeho činnost jako vysoce riziková, je třeba odměnu rozložit aspoň na 5 let s tím, že v závislosti na posouzení rizik by mělo být toto období ještě delší. Další požadavek spočívá

[145] EBA report: Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. EBA-OP-2016-05, s. 25. 30.3.2016. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-11-16]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf

v povinnosti zaplatit minimálně 50 % oddálené a 50 % neoddálené pohyblivé složky mzdy ve specifikovaných nepeněžních nástrojích, např. akciích. Tímto nástrojem je možné motivovat pracovníky k redukci prováděných rizikových operací a naopak přimět je ke snaze o dlouhodobou prosperitu banky vzhledem ke své účasti na ní. Zohlednění negativního výsledku činnosti pracovníka, který se projeví až v budoucnu, umožňují instituty malus a claw back. Ex post může banka zohlednit ztrátu při vyplácení pohyblivé složky odměny, kterou může snížit. Nástroj malus umožňuje pohyblivou složku odměny nepřiznat vůbec či částečně v závislosti na celkové finanční situaci banky, ke které přispěl daný útvar či pracovník. Přitom je třeba zvolit vhodná kritéria, na základě kterých může být institut malus uplatněn. Výkonnost zaměstnance by měla být vždy hodnocena podle výsledků dané instituce, domnívám se tedy, že by nemělo docházet k uplatnění tohoto institutu ve vztahu k výsledkům celé finanční skupiny, protože v opačném případě by tento postup neodpovídal obecným cílům pravidel odměňování. Prostřednictvím institutu claw back je dokonce možné již přiznanou pohyblivou složku odměny zpětně odejmout, je ale nutné jej do postupů banky řádně implementovat např. prostřednictvím úpravy smluv s pracovníky. Využitím tohoto postupu je výrazně zasaženo do sféry financí daného zaměstnance a podle mého názoru by měl fungovat spíše jako preventivní prostředek, který zaměstnance banky od rizikových obchodů odradí. Na druhou stranu pokud dojde k situaci, na kterou lze tento institut odůvodněně použít, není důvod vyplacené odměny nepožadovat zpět.

Výše uvedené nástroje by měly být implementovány do postupů odměňování banky tak, aby ve svém souhrnu vytvářely komplexní soubor požadavků naplňující obecné cíle regulace odměňování. Banka by v mezích právní úpravy měla stanovit vhodný systém, ve kterém by byly zohledněny nejen zvláštnosti vztahující se k ní samé, ale i různé skupiny zaměstnanců, kteří disponují odlišnými pravomocemi a různou mírou odpovědnosti. Princip proporcionality zároveň umožňuje jednotlivé zásady vnímat nikoliv izolovaně, ale ve vzájemné spojitosti. Pokud je mezi některými zásadami zřejmá korelace, je možné jednu zásadu zavést sofistikovaněji a na její naplňování dohlížet přísněji a druhou zásadu aplikovat méně důsledně.

4.3.3 Maximální poměr mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny

Výraznou změnou, kterou zavedla směrnice CRD IV, je stanovení limitace výše poměru pevné a pohyblivé složky odměny. Tato zásada vyjadřuje povinnost banky stanovit vhodný a vyvážený poměr mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny, který se sice může v rámci jednotlivých kategorií skupin lišit, v každém případě však nesmí pohyblivá složka přesáhnout

100% pevné složky celkové odměny konkrétního pracovníka, ledaže by došlo ke změkčení pravidla rozhodnutím valné hromady banky, kterým by schválila možnou výši pohyblivé složky až do výše dvojnásobku pevné složky odměny. Tato zásada byla zavedena až předpisem CRD IV a evropský regulátor dal členským státům na výběr, zda vůbec umožní valným hromadám bank rozhodnout o navýšení úrovně poměru mezi pevnou a pohyblivou složkou a zda využije možnosti stanovit maximální hranici na 200 % nebo nižší. V ČR byla tato zásada nejprve transponována vyhláškou č. 23/2014 Sb., ve které byl stanoven maximální poměr 1:1, ale ještě nebylo zakotveno právo akcionářů navýšit úroveň poměru nad tuto základní úroveň. Následně byla úprava zakotvena ve vyhlášce č. 163/2014 Sb., ve které již ČNB zavedla právo valné hromady schválit vyšší poměr až do maximálního možného poměru, tedy 1:2. Od roku 2018 byla úprava včleněna do ZoB, v rámci tohoto přesunu ale k žádné další úpravě práv nedošlo.

Pokud porovnáme právní úpravu v rámci právních řádů členských států EU z dostupných dat poskytnutých orgánem EBA, s vysokým náskokem převládá zakotvení maximálního procentního podílu mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny pracovníka ve výši 100 %, a to celkově u 26 států. Tři z těchto států stanovily výjimky, u kterých je uplatněn nižší maximální poměr[146], a tři státy zavedly přísnější podmínky pro všechny zaměstnance.

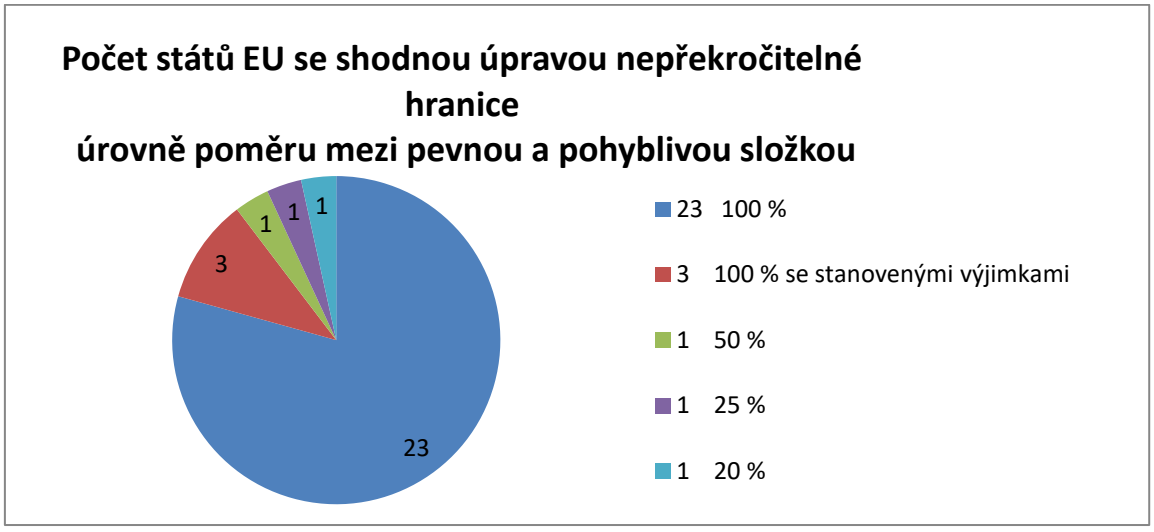

Graf č. 3. Použitá data: Opinion of the European Banking Authority on the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU[147], aktuální k datu 21. 12. 2015; grafické zpracování vlastní.

[146] Itálie se vydala cestou snížení maximálního poměru u členů orgánů kontrolních, u nichž je maximum 33 %, Dánsko uplatňuje nižší poměr (50 %) pouze u členů vrcholného vedení a řídícího orgánu. Belgie zakotvila úpravu alternativní, kdy se uplatní pro pracovníka výhodnější alternativa, a stanovuje buď nižší poměr (50 %) nebo 100 % s omezením do maximálně 50 000 EUR.

[147] Opinion of the European Banking Authority on the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-11-16]. Dostupné z:

Další graf znázorňuje, že přibližně tři čtvrtiny členských států umožnily valným hromadám bank navýšit poměr na maximální možnou procentuální hodnotu, pohyblivá složka v těchto státech tedy může přesáhnout 200 % pevné složky celkové odměny pracovníka, z toho dva státy uplatňování této zásady umožňují pouze ve stanovených případech. Kypr jako jediný využil tuto možnost s tím, že zakotvil nižší poměr než maximálně umožněný směrnicí CRD IV, a to na 100 %, k čemuž přistoupil z důvodu, že obecně snížil nepřekročitelnou hranici úrovně poměru mezi pevnou a pohyblivou složkou na 50 %. Šest států se rozhodlo tuto možnost neposkytnout a její právní zakotvení nezavedly.

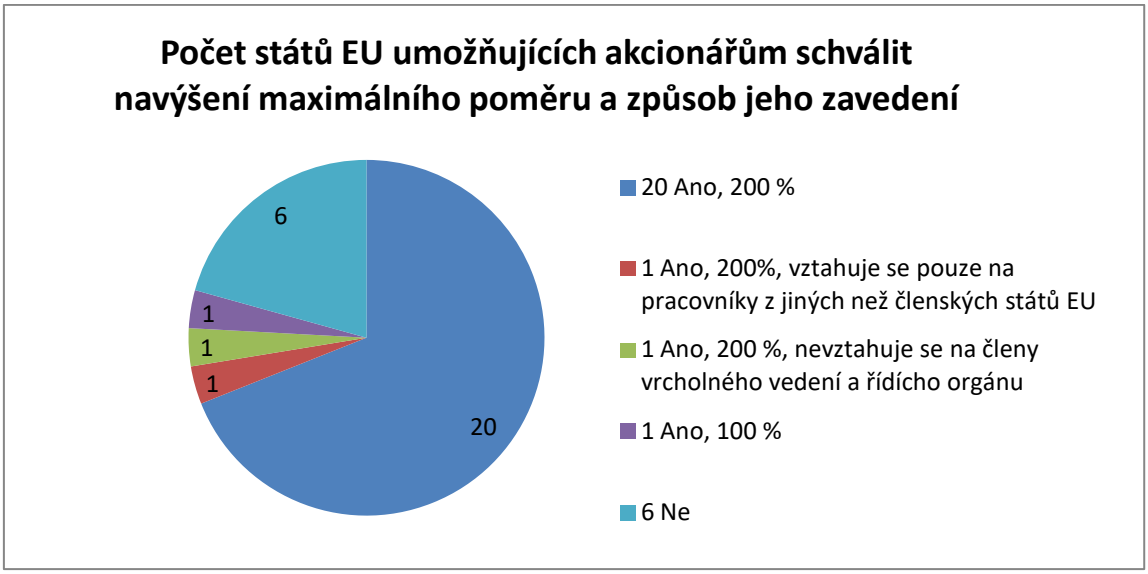

Graf č. 4. Použitá data: Opinion of the European Banking Authority on the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU[148], aktuální k datu 21. 12. 2015; grafické zpracování vlastní.

Z obou grafů lze vyčíst shodný závěr: většina členských států poskytla bankám maximální prostor pro vlastní úpravu vhodného poměru mezi pohyblivou a pevnou složkou odměny v rámci směrnicí stanovených mantinelů a další restriktivní úpravu nezavedla. Stejným způsobem postupovala i ČNB při rozhodování o národní úpravě. Tento závěr lze vnímat jako známku faktu, že většina států přílišně svázaná pravidla v této oblasti nepodporuje.

Určením maximálního podílu pohyblivé složky mzdy by mohlo docházet i k opačnému efektu, než který byl zamýšlen. Pokud by pracovníkovi byla před zavedením této zásady

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/983359/EBA-Op-2015-25+Opinion+on+the+Application+of+Proportionality.pdf

[148] Opinion of the European Banking Authority on the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-11-16]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/983359/EBA-Op-2015-25+Opinion+on+the+Application+of+Proportionality.pdf

přiznávána odměna, která neodpovídá současným parametrům, vedla by tato zásada ke zvýšení složky pevné na úkor pohyblivé, což by ve svém důsledku mohlo znamenat pokles motivace, která souvisí se složkou pohyblivou. Se zavedením této zásady by mohla souviset i obava o udržení si zaměstnance v důsledku nemožnosti nabídnout mu konkurenceschopnou finanční odměnu. Vzhledem k celkové výši odměn, kterou ve většině případů dané osoby pobírají, bych ale tomuto efektu nepřikládala větší váhu. Nejedná se o žádné snížení celkové odměny, pouze dochází ke změnám v její struktuře. Navíc podle údajů plynoucích z dokumentu SWD (2016) 265 final[149] u většiny pracovníků splňujících kritéria dle nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014 nedošlo vlivem zavedení maximálního poměru ke změně v odměňování, protože jejich pohyblivá složka odměny ve většině případů nepřevyšovala složku pevnou. Zároveň si nemyslím, že by tato nově zavedená zásada měla negativní vliv na konkurenceschopnost bank řídících se předpisy EU oproti bankám těmito pravidly nesvázaných. Samozřejmě lze uvažovat o možných ztrátách špičkových odborníků preferujících možnost získání vysoké pohyblivé složky odměny, nicméně omezení touto zásadou vyvolané představuje pouze jeden z mnoha faktorů ovlivňujících rozhodnutí takového pracovníka.

4.4 Použití principu proporcionality

Aktuální soubor požadavků na politiku odměňování stanovený evropskou legislativou byl do značné míry inspirován dokumentem vypracovaným Výborem pro finanční stabilitu, FSF Principles for Sound Compensation Practices[150]. Zásadní rozdíl spočívá v osobní působnosti těchto úprav, kdy mezinárodně dohodnuté zásady se vztahují pouze na významné instituce, zatímco naprosto převládající většina pravidel odměňování stanovených evropským regulátorem dopadá na všechny povinné osoby usazené v EU a EHP bez ohledu na jejich velikost nebo význam. Toto rozšíření okruhu osob, na které pravidla odměňování dopadají je kompenzováno zakotvením principu proporcionality, který umožňuje pravidla uplatňovat v rozsahu a způsobem přiměřeným velikosti, vnitřní organizaci a povaze činností dané instituce, čímž dochází k různému rozsahu uplatnění zásad.

Většina států (včetně ČR) s využitím tohoto principu přistoupila k zavedení výjimek, které spočívají v určení prahových hodnot založených na bilanční sumě, případně na úrovni

[149] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Detailed assessment of the remuneration rules under Directive 2013/36/EU and Regulation (EU) No 575/2013, ze dne 28. 7. 2016, SWD (2016) 265 final. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016SC0265

[150] FSF Principles for Sound Compensation Practices. In: *Financial Stability Board* [online]. [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_0904b.pdf

pohyblivé složky odměny, nebo v určení jiných kritérií, na základě kterých se některé zásady odměňování neuplatní, což bylo orgánem EBA a Komisí označeno jako právně nepřijatelné[151]. Ze statistik[152] vytvořených orgánem EBA z údajů získaných od povinných osob lze vyčíst, že v rámci Evropské unie využívají výjimky přibližně dvě třetiny úvěrových institucí a přibližně 60 % jejich pracovníků splňujících kritéria dle nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014, což je poměrně velké číslo vzhledem k tomu, že je ve statistice operováno pouze s úvěrovými institucemi, které zahrnují zejména banky. Na druhou stranu celkový podíl těchto institucí na trhu je pouze přibližně 18 %, z čehož lze s jistou mírou pravděpodobnosti vyvodit, že výjimky uplatňují převážně instituce s méně významným postavením na trhu. Orgán EBA již vydal doporučující stanovisko ke změně směrnice CRD IV[153], ve kterém navrhuje změny sledující právní zakotvení některých výjimek, které již dnes mnohé státy uplatňují, což by vedlo k odstranění nesouladu těchto výjimek s právní úpravou. Řešením této situace tedy bude nejspíše legislativní změna směrnice CRD IV, v rámci které by zaprvé mělo dojít k úpravě použití principu proporcionality a zadruhé by měla být výslovně uvedena možnost uplatnit výjimky, které by byly přípustné v návaznosti na zkušenosti z praxe, čímž by bylo dosaženo konzistentního uplatňování rozsahu výjimek v celé EU. Aby bylo dosaženo kýženého efektu, je třeba vymezit podmínky obezřetně, aby nedocházelo k obcházení nebo příliš mírné interpretaci ustanovení upravujících výjimky, čímž by mohlo dojít ke vzniku situace obdobné nynějšímu stavu, kdy jsou výjimky aplikovány v rámci EU značně rozdílně.

Ačkoliv se může zdát, že většina těchto výjimek na mnohé banky dopadat nebude, protože by se měly aplikovat zásadně na malé a méně složité instituce, nemusí tomu tak být. Začínající banky můžou mít zejména zpočátku své existence výrazně menší podíl na daném trhu oproti bankám, které jsou na trhu mnoho let. Příkladem můžou být tzv. online banky, na které se vztahují stejná regulatorní pravidla jako na banky tradiční. Tyto banky často vznikají

[151] Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě; Posouzení pravidel pro odměňování podle směrnice 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 575/2013 ze dne 28. 7. 2016, COM(2016) 510 final. In: *EUR-Lex*. [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0510:FIN:CS:PDF, s. 7.

[152] Viz Review of the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU, the EBA'S response to the European Commission's letter – 21.11.2016. EBA-Op-2016-20. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1667706/EBA+Opinion+on+the+application+of+the+principle+of+proportionality+to+the+remuneration+provisions+in+Dir+2013+36+EU+%28EBA-2016-Op-20%29.pdf

[153] Viz Opinion of the European Banking Authority on the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-18]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/983359/EBA-Op-2015-25+Opinion+on+the+Application+of+Proportionality.pdf, s. 5.

ze startupu a jejich počet se stále rozrůstá. Jako příklad lze uvést již zmiňovanou německou banku N 26 Bank GmbH. V těchto případech tedy nejspíše bude možné uplatit některé výjimky a s postupným růstem podílu na daném trhu budou tyto méně významné subjekty upravovat systémy odměňování a slaďovat je s právní úpravou. Zároveň by nová úprava měla obsahovat některé výjimky, které by dopadaly na určité skupiny zaměstnanců bank, jejichž okruh by na základě stanovených kritérií určovala banka. Takovou výjimku si lze představit např. u pracovníků, jejichž pohyblivá složka odměny je natolik malá, že nutnost aplikace pravidel na oddálení části této odměny nebo její vyplacení v nepeněžních nástrojích by ve svém důsledku byla zbytečně zatěžující, nákladná a pro účel této úpravy značně neefektivní.

4.5 Povinnost zveřejňovat informace

Se zavedením pravidel pro určování postupů odměňování souvisí i povinnost zveřejňování informací, které se těchto postupů týkají. Shromažďování těchto dat umožňuje analyzovat dopady zavedené regulace a v případě, že rozbor poukáže na možné negativní následky, lze na ně reagovat úpravou této regulace. Zpřístupňování informací plní i další funkce, zejména přispívá ke zprůhlednění struktur odměňování. Minimální soubor informací, které musí banka zveřejnit, podává CRR ve svém čl. 450. I v této oblasti se uplatní princip proporcionality, protože nařízení ukládá tyto požadavky dodržovat v rozsahu zohledňujícím stanovená kritéria, jako je velikost, povaha bankou realizovaných činností a složitost vnitřní organizace. Zároveň nařizuje institucím významným z hlediska výše uvedených kritérií některé informace zveřejňovat nejen ve vztahu k základnímu okruhu pracovníků, což je okruh tvořený kategoriemi pracovníků se zásadním vlivem na rizikový profil banky, ale i ve vztahu k okruhu pracovníků na úrovni vedoucího orgánu banky.

Před přijetím CRR byla tato oblast upravena směrnicí CRD III. Pokud srovnáme rozsah požadavku zveřejňování informací, je znatelný vysoký nárůst v množství shromažďovaných údajů. Odpověď na otázku, zda je takové kvantum vyžadovaných dat z hlediska účelu regulace odměňování efektivní, nebo jestli už se jedná o nadbytečnou regulaci, která pouze navyšuje náklady na chod banky, není jednoduchá. Jedná se o komplexně provázaný systém, na který má vliv mnoho faktorů a prozatím ani Komise není schopna s jistotou říci, nakolik je tato úprava efektivní, ačkoliv disponuje velice širokou informační základnou[154].

[154] Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě; Posouzení pravidel pro odměňování podle směrnice 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 575/2013 ze dne 28. 7. 2016, COM(2016) 510 final. In: *EUR-Lex*. [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0510:FIN:CS:PDF, s. 13.

Jednou ze zveřejňovaných informací je počet osob, které získaly v průběhu jednoho účetního období celkovou odměnu přesahující 1 milion EUR, zkráceně je lze nazvat jako osoby s vysokým příjmem. Tento požadavek je konkretizován obecnými pokyny[155] vydanými orgánem EBA, který je zároveň institucí pověřenou k vydávání zpráv, ve kterých zveřejní shromážděné informace a zanalyzuje trendy postupů odměňování.

Níže uvedený graf znázorňuje porovnání počtu těchto osob v letech 2014 až 2016 podle jednotlivých členských států. Hodnoty uvedené v grafu se vztahují k roku 2016.

Figure 2: Number of high earners by Member State (values shown refer to 2016; logarithmic scale)

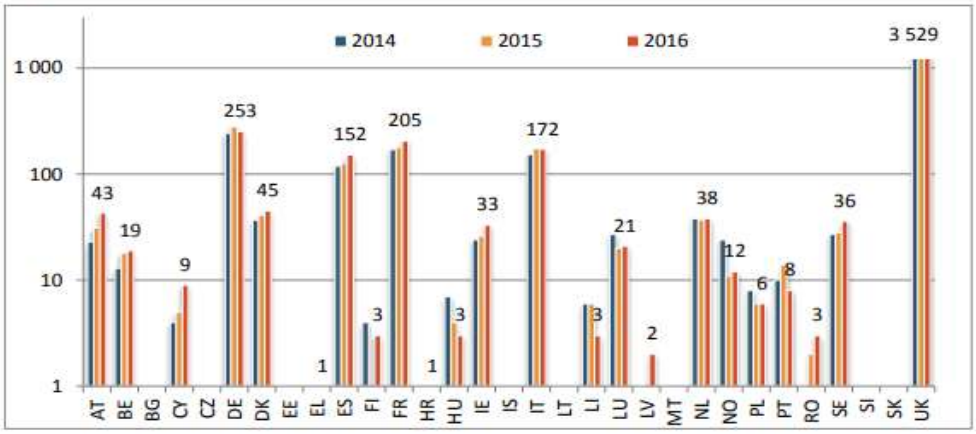

Graf č. 5. Použitá data: EBA report: Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners[156].

Z grafu lze vyčíst, že jedinou zemí, ve které hodnoty ve všech třech letech překročily hranici 1000, je Velká Británie. Z údajů[157] poskytovaných orgánem EBA vyplývá, že tento počet představuje 76,77 % z celkového počtu osob s vysokým příjmem, což znamená, že více než tři čtvrtiny všech osob pracujících v bankovnictví, jejichž roční odměna přesahuje 1 milion EUR, pracuje v britském bankovním sektoru. Londýn je největší finanční centrum v Evropě a lze říci, že společně s New Yorkem, Hongkongem a Singapurem tvoří finanční centrum světa[158]. V Londýně pracuje mnoho špičkových odborníků, není tedy překvapující, že množství osob, jejichž odměna překročila v období jednoho roku 1 milion EUR, je vysoké.

[155] Obecné pokyny ke shromažďování údajů o osobách s vysokými příjmy ze dne 16. 7. 2014 (EBA/GL/2014/07). In: *The European Banking Authority*. [online]. 10. 5. 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1504975/EBA-GL-2014-07+GL+on+data+collection+exercise+regarding+high+earners_CS.pdf/d6035a6c-1d69-4a7e-875d-0bd5ce77735a

[156] Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf

[157] Ibid. s. 13.

[158] Žebříček globálních finančních center: Karty míchá (nejen) brexit. In: *Investiční web s.r.o.* [online]. 30. 9. 2017 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.investicniweb.cz/zebricek-globalnich-financnich-center-karty-micha-nejen-brexit/

Bude zajímavé sledovat, jaký vliv na současnou pozici v rámci globálních finančních center bude mít blížící se brexit a s ním spojená omezená migrace pracovníků. Další poněkud překvapující informací vyplývající z grafu je, že žádná česká banka nevykazovala ve zkoumaném období ani jednu osobu s vysokým příjmem. Český bankovní trh je stabilní a banky vykazují velmi dobré výsledky. Z těchto důvodů by bylo legitimní očekávání vyšších odměn.

Druhý graf demonstruje změny v poměru pohyblivé složky odměny k pevné složce odměny osob s vysokými výdělky v rámci jednotlivých členských států v letech 2014 až 2016. Hodnoty uvedené v grafu se vztahují opět k roku 2016.

Figure 6: Ratio of variable to fixed remuneration for high earners by Member State (values shown in the graph refer to 2016)[6]

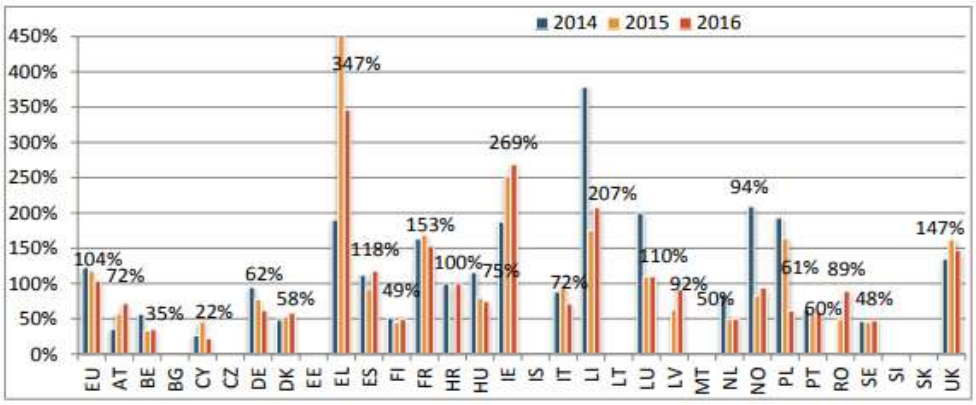

Graf č. 6. Použitá data: EBA report: Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners[159].

Je zřejmé, že reálně využívané poměry jsou v rámci EU velmi různé. Z výsledků tohoto grafu nelze s jistotou dovozovat, v jakém rozsahu je využíván legislativně upravený maximálně možný poměr, protože okruh osob s vysokým příjmem nekoresponduje s okruhem osob s významným vlivem na rizikový profil banky.

Podle grafu je poměr nejvýraznější v Řecku (EL), kde v roce 2015 dosáhl hodnoty 450 % a o rok později 347 %. Po porovnání s grafem č. 5 lze učinit závěr, že tento poměr je tvořen pouze údaji jediné osoby, která navíc nebyla vyhodnocena jako osoba s významným vlivem na rizikový profil banky[160], a z tohoto důvodu se na ní limitovaný poměr mezi pohyblivou

[159] Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf

[160] Tento údaj vyplývá ze souhrnné tabulky údajů pro Řecko: Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf s. 50.

a pevnou složkou odměny ve výši 100 % (případně se souhlasem akcionářů 200 %) nevztahuje.

Z dat[161] poskytovaných orgánem EBA vyplývá, že průměrný poměr mezi pohyblivými a pevnými odměnami u osob s vysokým příjmem se stále snižuje (ze 180 % v roce 2013 na 123 % v roce 2014, v roce 2015 došlo k poklesu na 118 % a v roce 2016 na 104 %), a stejný trend lze pozorovat i u kategorií pracovníků, jejichž činnost má významný dopad na rizikový profil instituce (poměr klesl ze 104.27 % v roce 2013 na 65,5 % v roce 2014, v roce 2015 se snížil na 62,2 % a v roce 2016 na 57,1 %). Z těchto údajů lze vypozorovat jistou souvislost mezi vyšším poměrem pohyblivé a pevné složky odměny a velmi vysokými odměnami, a tedy využívání vyššího poměru v případech osob, které dosahují na nadstandardní výdělky nehledě na jejich zařazení mezi osoby se zásadním vlivem.

V návaznosti na tyto závěry by mohla být právní úprava zavádějící maximální poměr označena za úspěšnou, protože pohyblivá složka mzdy v poměru k pevné fakticky klesá. Na druhou stranu tento klesající trend se nemusí odvíjet pouze od zavedení úpravy pravidel odměňování, může být ovlivněn také obezřetnostními požadavky či ziskovostí banky. Jedná se o komplexní záležitost, u které je velmi obtížné neomylně určit kauzální nexus mezi jednotlivými opatřeními a celkovým výsledkem. V této oblasti je i velice obtížné predikovat možný budoucí vývoj.

[161] Údaje vyplývají z: Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. (DATA AS OF END 2016). In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf s.16 a Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. (DATA AS OF END 2014). In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA+Op-2016-05++%28Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners+2014%29.pdf s. 25.

Závěr

Tato práce pojednává o právní regulaci činnosti bank s akcentem na českou právní úpravu, která je v mnohých případech ovlivněna právem nadnárodním, zejména právem Evropské unie. Stabilita bankovního sektoru má význam pro fungování ekonomiky jako celku, což je jeden z hlavních důvodů, proč je bankovní sektor podřízen poměrně značné ingerenci ze strany státu, a to prostřednictvím právní regulace a následného dohledu.

Cílem této práce bylo zanalyzovat vybrané regulované oblasti týkající se činnosti bank a posoudit vhodnost a dostatečnost či nadbytečnost právní úpravy daných oblastí z hlediska rozsahu a hloubky regulace. Během řešení tohoto výchozího cíle bylo nutné vypořádat se s dílčími otázkami, jejichž vyřešení bylo potřebné ke komplexnímu uchopení tématu.

Před zkoumáním regulace jednotlivých oblastí bylo nezbytné obecně charakterizovat pojem banka. V různých členských státech Evropské Unie se pojetí definice banky liší, z tohoto důvodu byla vymezena nejen ve vztahu k právní úpravě české, ve které je legální definice pojata ve smyslu formálním, ale i německé, kde je dána přednost definici materiální a anglické, jejíž právo ponechává vymezení pojmu v kompetenci soudů, které se opírají o rozsáhlou judikaturní praxi. S ohledem na velmi častou práci s prameny EU, které s výrazem banka neoperují, jsem považovala za potřebné vymezit i pojem úvěrová instituce, v rámci které je význam českého pojmu banka zahrnut.

V této době je zřejmý stále aktuálnější trend související se vznikem moderních bank, které se svými klienty komunikují díky novým technologiím výhradně online. V souvislosti s „boomem online bank“ v zahraničí je možné polemizovat o tom, zda v následujících letech budou převládat klienti, kteří mají zájem o konzervativní bankovnictví nebo klienti, kteří kladou důraz na co možná nejvyšší využívání moderních technologií. Ačkoliv se nyní může zdát, že převažuje požadavek přesunout pokud možno co nejvíce záležitostí do online světa, domnívám se, že i v budoucnu bude mnoho klientů, kteří budou považovat za komfortní řešení návštěvu pobočky, ve které budou moci konzultovat možná řešení jejich finanční situace s osobním bankéřem, který bude ochotně odpovídat na veškeré dotazy. Nemyslím si tedy, že by online banky mohly plně nahradit klasické banky s rozvětvenou sítí poboček. Podle mého názoru by se moderní banka měla vydat cestou spojení využívání technologického rozvoje společně s konzervativními postupy v oblasti péče o klienty.

Pozornost byla věnována kromě vymezení subjektů regulovaných i subjektům regulujícím. Domnívám se, že spolupráce v rámci regulace a dohledu na evropské i mezinárodní úrovni je nezbytná, což zdůraznila i poslední globální finanční krize.

Bez kontroly činnosti systémově významných bank může dojít ke snížení stability finančního trhu. Spolupráce může podstatně přispět i k zajištění rovných podmínek poskytování finančních služeb bankami a zároveň k dostatečné ochraně investorů i spotřebitelů. Některé oblasti dokonce předpokládají co nejužší spolupráci států, protože v opačném případě by nemohlo být dosaženo efektivních výsledků. Jako vhodný příklad uvádím oblast AML.

V rámci dohledových orgánů byla nastíněna povaha a úkoly České národní banky a Evropského orgánu pro bankovnictví. V této souvislosti bylo potřeba posoudit povahu tzv. obecných pokynů, které orgán EBA přijímá, a které mají nastolit konzistentní a efektivní postupy dohledu a zabezpečit jednotné uplatňování pravidel v rámci EU. Ačkoliv obecné pokyny nemají normativní povahu, bylo zjištěno, že s ohledem na požadavek vyvinutí pokud možno co největšího úsilí vnitrostátních dohledových orgánů k promítnutí pokynů v rámci výkonu svých pravomocí dochází velice často k převzetí myšlenek do publikací vydávaných národními orgány dohledu. V těchto případech může dojít ke vzniku závaznosti daných ustanovení, vždy je ale nutné pravidla inkorporovat do závazných normativních aktů.

Ačkoliv neexistuje celosvětově závazná právní úprava činnosti bank, základní pravidla vyplývají z mezinárodních doporučení a standardů. S ohledem na nezávaznou povahu těchto dokumentů je nezbytná jejich transpozice do národních právních řádů. Aktuálně platný základní evropský regulatorní rámec je tvořen směrnicí CRD IV a nařízením CRR. V této souvislosti podotýkám, že přítomnost přímo účinného nařízení považuji za významnou, protože vytváří základ jednotného souboru harmonizovaných obezřetnostních pravidel, které musí respektovat veškeré banky působící v Evropské unii, čímž dochází ke zvýšení integrity vnitřního trhu.

V souvislosti se vstupem subjektů do bankovního sektoru byl nastíněn postup České národní banky v rámci správního řízení, k jehož zahájení dochází podáním žádosti o bankovní licenci. Byly rozebrány možnosti řešení situace, do které se subjekt může dostat vlivem končící zákonné lhůty, kdy není schopen v rámci této lhůty provést všechny připomínky vznesené ze strany ČNB, což by mohlo vést k zamítnutí žádosti. Na základě analýzy právních předpisů jsem došla k závěru, že by mohlo být aplikováno ustanovení o přerušení správního řízení podle SŘ, a tedy pokud banka podá žádost o přerušení správního řízení, ČNB by měla vyhovět. Můj názor se ale neshoduje s výkladem ČNB, která vychází ze znění směrnice CRD IV a lhůtu v ní uvedenou považuje za nepřekročitelnou. Myslím si, že je-li ustanovení směrnice transponováno do českého právního řádu, jako v tomto případě, je nutné vycházet z předpisů ČR a nikoliv ze směrnice EU. V tomto směru se domnívám, že aby byl názor

ohledně nemožnosti přerušení řízení ze strany ČNB odůvodnitelný, muselo by být vyloučení použití SŘ pro případ přerušení řízení uvedeno výslovně v ZoB.

Před rozborem povinnosti identifikace klienta bylo nutné postihnout správné vyložení pojmu klient, protože AML zákon se k němu žádným způsobem nevyjadřuje. Domnívám se, že s ohledem na smysl a účel AML opatření je nezbytné tento pojem vykládat largo sensu. K zachování možnosti zpětně trasovat pohyb finančních prostředků je zapotřebí identifikovat všechny jednotlivé osoby, které s nimi prostřednictvím povinné osoby nakládaly, z čehož usuzuji, že k tomuto pojmu nelze přistupovat pouze z pohledu vztahu banka- klient, který vzniká uzavřením smlouvy. V tomto smyslu bych pojem klient definovala jako každou osobu, která nakládá s peněžními či jinými prostředky s majetkovou hodnotou, případně která dává pokyny k nakládání s nimi a v návaznosti na tuto definici bych za klienta považovala osobu, která požaduje zprostředkování inkasa šeku, disponenta, který vkládá na účet peněžní prostředky i osobu, která chce prostřednictvím banky vložit na cizí účet u ní vedený peněžní prostředky v hotovosti.

Dalším dílčím problémem, který bylo třeba posoudit, byla otázka způsobu získávání identifikačních údajů zahraničních právnických osob. V případě tuzemských právnických osob je postup jednoduchý, protože ke splnění regulatorních požadavků postačuje předložení výpisu z obchodního rejstříku. Bylo třeba zodpovědět, jakým způsobem budou údaje prokázány v případě, že daný stát, ve kterém právnická osoba sídlí, nevede koncepčně obdobný rejstřík, případně takový rejstřík vede, ale neobsahuje všechny potřebné informace. Došla jsem k závěru, že v rámci EU a EHP by k takové situaci mělo docházet minimálně, protože povinnost vést obdobný rejstřík vyplývá z evropského práva, ve kterém byla zakotvena již v roce 2009. Je pravdou, že povinnost zveřejňovat stanovené údaje a listiny se vztahuje pouze k určitým právním formám právnických osob, nicméně bylo zjištěno, že ve většině států jsou zveřejňovány informace přesahující rámec směrnice zakotvující tuto povinnost. V současné chvíli jsou téměř všechny rejstříky propojeny a dostupné z jednoho internetového portálu, což považuji za velký posun v souvislosti se zjednodušením přístupu k důvěryhodným informacím, podpořením transparentnosti a zvýšením právní jistoty. Pokud ale daný stát obdobný rejstřík nevede, případně do něj nezapisuje všechny potřebné informace, považuji za nutné předložení dokladu o existenci právnické osoby zejména ve formě originálu či úředně ověřeného zakladatelského právního jednání, případně v jiné formě v závislosti na specifikách dané země. Naopak považuji za nepřípustné tento doklad nahradit pouhým prohlášením. O prohlášení lze uvažovat pouze v souvislosti

se zaznamenáním údajů členů statutárního orgánu, kteří v daném obchodu nejednají, což dovozuji z cíle souboru AML opatření.

Prostřednictvím analýzy způsobů provedení identifikace klienta, které umožňuje český právní řád, jsem dospěla k závěru, že české právo dostatečně nereflektuje současný stav technologického rozvoje, který nabízí využití biometrických údajů i kvalitního snímání obrazu a zvuku. V návaznosti na toto zjištění byla provedena komparace právní úpravy způsobů online identifikace v několika zemích, a to na Slovensku, ve Velké Británii, v Německu, v Rakousku a ve Švýcarsku. Země jsou srovnatelné, protože jsou také členy Evropské unie, která stanovuje základní právní rámec pro činnost bankovního sektoru, tento vzorek pěti států považuji za dostatečný. Zakotvení online identifikace v některé z jejích forem je ve zkoumaných zemích EU běžné a nečiní větší obtíže ani v souvislosti s možným nežádoucím zneužitím takto získaných identifikačních údajů k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Vzhledem k dlouhodobému používání těchto metod dalšími státy se lze inspirovat již zavedenými úpravami a vyhnout se ustanovením, které v minulosti činily obtíže.

De lege ferenda bylo navrženo vytvořit právní rámec pro online identifikaci, v rámci kterého by bylo obsaženo obecné ustanovení, které by připouštělo při první identifikaci klienta vedle identifikace za jeho fyzické přítomnosti i kvalitativně srovnatelný alternativní způsob. S cílem dosáhnout vyšší právní jistoty by mohlo být obecné ustanovení doplněno fakultativním výčtem možných způsobů provedení online identifikace, předpis by ale neměl být zatížen přílišnou kazuistikou. Následovat by tedy mělo ustanovení zmocňující dohledový orgán k vydání metodických pokynů, ve kterých by určoval konkrétní postupy a opatření, aby byla dostatečně kompenzována zvýšená rizika. Samozřejmostí by měla být šifrovaná komunikace a dostatečné zajištění ochrany osobních údajů. Výhodu takto pojatého řešení považuji zejména v umožnění flexibilně reagovat na technologický vývoj, kdy by se předešlo nadbytečným novelizacím zákona. Jako vhodný způsob navrhuji zavést možnost video identifikace, díky které by podle mého názoru bylo možné zajistit klientům komfortnější, bezpečnější a jednodušší proces prokazování totožnosti, zároveň by jejím zakotvením byla odstraněna nevýhoda oproti bankám zahraničním, které této možnosti mohou využívat.

Je nezbytné se zamyslet, zda je přesun od konzervativního postupu identifikace tváří v tvář k moderní online identifikaci žádoucí a vhodný, protože se zavedením nové možnosti souvisí rozšíření možných cest ke zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Jako zásadní vnímám nebezpečí zneužívání padělaných průkazů, k čemuž by mohlo docházet v případě, že by v technologickém systému nebyl dostatečně ošetřen průběh snímání podoby a ověřování pravosti průkazu. Jako nezbytnou

součást úpravy tedy považuji zakotvení povinnosti zajistit takové postupy, které budou zahrnovat technologii s dostatečnou schopností rozlišit padělané průkazy. Nejbezpečnějším způsobem je podle mého názoru stále identifikace tváří v tvář. Po zhodnocení v současnosti umožněných postupů se však domnívám, že použitím dostupných technologií s využitím biometrických údajů je možné dosáhnout získávání informací spolehlivějším a bezpečnějším způsobem než doposud užívanou identifikací první platbou. V tomto smyslu považuji výše navrhovanou online identifikaci z bezpečnostního hlediska vhodnější než nyní využívané metody distančního způsobu identifikace.

Další zkoumanou oblastí byly postupy při detekci podezřelého obchodu. Požadavek používání dočasného zajišťovacího opatření ve formě institutu odkladu splnění příkazu klienta považuji v jistém smyslu za protichůdný s účelem podnikání, kdy se banka snaží o maximalizaci zisku a obvykle zaujímá klientsky orientovaný přístup. V tomto případě ale musí zachovávat povinnost mlčenlivosti, na základě které nesmí o nastalém problému klienta informovat. Z hlediska AML je ovšem využívání tohoto institutu velice důležité, protože legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu vnímám jako jednu z největších globálních hrozeb, které je nutné vhodnými prostředky co nejvíce minimalizovat. Tento cíl ve veřejném zájmu tedy převažuje nad soukromým zájmem banky. Pokud ovšem v průběhu šetření dojde k vyvrácení podezření, že se jedná o obchod prováděný za účelem legalizace výnosů z trestné činnosti či financování terorismu, může reálně klientovi vzniknout škoda v důsledku opožděného splnění příkazu klienta. V této souvislosti bylo třeba vyřešit otázku, kdo bude za vznik takové škody odpovědný. Protože ke vzniku škody došlo v souvislosti s plněním zákonných povinností, domnívám se, že orgánem povinným k její náhradě bude Ministerstvo financí a to v důsledku nesprávného úředního postupu, což dovozuji ze zákonného znění za současného použití analogie závěrů získaných ze stanoviska FAÚ týkajícího se neuskutečnění obchodu.

K ilustraci efektivity oznamování podezřelých obchodů poměřovaných ve vztahu k počtu podaných trestních oznámení byl vytvořen graf, který porovnává údaje shromážděné v minulých šesti letech. Ačkoliv se může zdát, že počet oznámení o podezřelém obchodu je nepřiměřeně vysoký v poměru k výslednému počtu podaných trestních oznámení, je třeba vzít v úvahu, že výsledkem procesu šetření a analýzy takového obchodu může být i podezření ze spáchání přestupku a následné předání informací dalším orgánům kompetentním k jejich řešení. Neznamená to tedy, že by počet oznámení o podezřelém obchodu po odečtení počtu podaných trestních oznámení představoval obchody, které byly z právního hlediska v pořádku. Tento poměr nepovažuji za nepřiměřeně vysoký. V tomto směru je pro mě

akceptovatelnější větší množství oznámených podezřelých obchodů než opomenutí některých případů v důsledku snažení o co nejvyšší efektivitu.

V poslední části jsem se zabývala relativně novou regulací zásad a postupů odměňování pracovníků bank, která byla zavedena v reakci na globální finanční krizi. Z analýzy právní úpravy vyplývá, že zejména zpočátku docházelo k mnohým případům nesprávné interpretace pravidel. Při zkoumání této problematiky bylo zjištěno, že většina států zavedla možnost výjimek, tedy neuplatnění některých zásad v návaznosti na nesprávnou interpretaci principu proporcionality. Tento princip je v CRD IV zakotven, nicméně orgán EBA i Komise upozornily na nepřijatelnost takového výkladu. Lze tedy předpokládat řešení této situace prostřednictvím legislativních změn směrnice CRD IV, v rámci které by podle mého názoru mělo dojít nejen k úpravě použití principu proporcionality, ale zároveň i k zakotvení možnosti uplatnit výjimky, které by byly přípustné v návaznosti na zkušenosti z praxe, čímž by bylo dosaženo konzistentního uplatňování rozsahu výjimek v celé EU. ČNB nebyla zdaleka jediným orgánem, který se odklonil od původně zamýšleného účelu zakotvení principu proporcionality, což v tomto případě poukazuje na nevhodně zvolený způsob zakotvení tohoto principu a na nedostatečnou preciznost při vytváření legislativy.

V ČR byly některé principy odměňování zakotveny již před regulací ze strany EU. V průběhu transpozice následně přijatých unijních požadavků do českého právního řádu byl zřejmý odpor k poměrně rozsáhlé regulaci pravidel odměňování ze strany povinných osob i ČNB. Důvody, které k zavedení regulace vedly, neměly svůj původ v České republice ani v českých bankách, které na rozdíl od některých zahraničních institucí během finanční krize nepotřebovaly pomoc ze strany státu. Vysokou míru stability českého bankovního sektoru potvrzují i současné výsledky zátěžových testů prováděných ČNB. Tuto reakci tedy považuji za pochopitelnou, protože regulace dopadá i na soukromé subjekty, které státní pomoc nečerpaly.

Větší pozornost byla věnována zásadě, která omezuje maximální poměr mezi pohyblivou a pevnou složkou odměny. Obecně považuji tuto zásadu za vhodně zvolenou, protože ve svém důsledku může napomoci omezit podstupování nepřiměřených rizik. Evropský regulátor dal členským státům na výběr, zda stanoví maximálně umožněný poměr ve výši 100 % a zda navíc umožní valným hromadám bank rozhodnout o navýšení této úrovně poměru, případně jakou hranici pro ně nastaví, zda maximální ve výši 200 % nebo nižší. V souvislosti s touto možností výběru byly vytvořeny dva grafy, které poukazují na reálné využití této možnosti stanovit si přísnější pravidla. Lze uzavřít, že většina členských států (včetně ČR) poskytla bankám maximální prostor pro vlastní úpravu vhodného poměru mezi pohyblivou a pevnou

složkou odměny v rámci směrnicí stanovených mantinelů a další restriktivní úpravu nezavedla. Tento závěr lze vnímat jako známku faktu, že většina států přílišně svázaná pravidla v této oblasti nepodporuje.

Se zavedením pravidel pro určování postupů odměňování souvisí i povinnost zveřejňování informací. Zavedení této povinnosti považuji za podstatné vzhledem k zajištění shromažďování informací na jednom místě, což umožňuje následnou analýzu dopadů regulace. Je tím usnadněno zaujetí obsahově správných stanovisek v reakci na novou úpravu, což může vést k provedení relevantních změn stávající regulace či zavedení nových požadavků. Tato povinnost tak může napomoci odstranění negativních důsledků právní úpravy a zajištění úpravy co nejefektivnější. Na druhou stranu množství takto shromažďovaných informací je podle mého názoru vysoké.

V důsledku celosvětové finanční krize byl přijat celý soubor předpisů, který cílí na zvýšení finanční stability. Tyto předpisy upravují pravidla řady dílčích faktorů, které přispěly ke vzniku a rozsahu finanční krize. Vzhledem k zakotvení velkého množství nových postupů nelze s jistotou říci, jaký vliv má nově zavedená regulace odměňování na celkovou finanční stabilitu. Domnívám se, že zavedení požadavků, které efektivně napomohou k preferenci dlouhodobé prosperity banky před sledováním krátkodobých zisků, je potřebné.

Z pohledu ČR vnímám některé aspekty dotčené regulace jako nadbytečné a lze uvažovat nad tím, zda klady regulace budou převažovat nad zápory. Určité postupy byly zavedeny již před evropskou regulací a implementace dalších pravidel v rámci postupů bank byla značně nákladná. Vzhledem k členství v EU ale bylo nutné se nové úpravě podřídit.

Podle mého názoru je zřejmé, že regulace bankovního sektoru je nezbytná, je však třeba vnímat, do jaké míry je vhodná a efektivní. V některých případech je nevyhnutelné určit bankám jasné mantinely a formu plnění regulatorních požadavků, zejména obezřetnostních. V jiných případech je třeba zvolit regulaci obecnější a detailní podobu ponechat na uvážení bank na základě jejich zhodnocení rizik.

K problematice právní regulace činnosti bank se váže mnoho témat, kterými by bylo možné se podrobněji zabývat, rozsah této práce ale jejich řešení neumožňuje. Jako příklad uvádím otázku diverzity. Podle směrnice CRD IV, která ji upravuje, by požadavky na stanovení a realizaci politiky podporující diverzitu v rámci vedoucích orgánů bank měly předejít skupinovému myšlení a usnadnit přijímání nezávislých stanovisek. Tento trend lze vnímat v mnoha větších korporacích a sledování jeho vývoje v ČR může být do budoucna zajímavé zejména s ohledem na stále se zvyšující migraci obyvatelstva. Je třeba zdůraznit, že ani témata, kterými se tato práce zabývala, nebyla zcela vyčerpána. Z pohledu AML považuji

za velice důležitou otázku mezinárodní spolupráce, protože tato oblast se vyznačuje významným globálním přesahem. Vzhledem ke stírání hranic z pohledu možnosti přesunu majetku z jednoho státu do druhého je zajištění dostatečné spolupráce na mezinárodní úrovni klíčové.

Seznam použitých zkratek

IV. AMLD	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES
AML	boj proti praní špinavých peněz
AML zákon	zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
BCBS	Basilejský výbor pro bankovní dohled
CEBS	Evropský výbor orgánů bankovního dohledu
CRD III	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizace a o dohled nad zásadami odměňování
CRD IV	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky
CRR	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012
ČNB	Česká národní banka
EBA	Evropský orgán pro bankovnictví
eIDAS	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice1999/93/ES
ESFS	Evropský systém finančního dohledu
FAÚ	Finanční analytický úřad
FSB	Výbor pro finanční stabilitu

GwG	Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten
OR	obchodní rejstřík
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
ZoB	zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
ZSÚD	zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

MOLONEY, N., FERRAN, E., PAYNE, J. *The Oxford Handbook of Financial Regulation.* Oxford: Oxford University Press, 2015. 816 s. ISBN 978-0-19-968720-6.

ELLINGER, E. P., LOMNICKA, E., HARE, C. *Modern Banking Law*. 5. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2009. 1056 s. ISBN 978-0-19-923209-3.

KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 356 s. ISBN 978-80-7552-935-0.

BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání, Praha: C. H. Beck, 2012. 519 s. ISBN 978- 80-7400-440-7.

REVENDA, Z. a kol. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 6. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2015, 423 s. ISBN 978-80-7261-279-6.

MEJSTŘÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, P. *Bankovnictví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2014. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7.

PIHERA, V., SMUTNÝ, A., SÝKORA, P. *Zákon o bankách*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 517 s. ISBN 978-80-7400-389-9.

LIŠKA, P., DŘEVÍNEK, K., ELEK, Š., KOTÁB, P., RÝDL, T. *Zákon o bankách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 668 s. ISBN 978-80-7552-385-3.

LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1−654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

POLOUČEK, S. a kol. *Bankovnictví*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 480 s. ISBN 978-80-7400-491-9.

REVENDA, Z. *Centrální bankovnictví*. 2. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1.

JUROŠKOVÁ, L. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012. 174 s. ISBN 978-80-87284-26-1.

ŠENKÝŘOVÁ, B a kol. *Bankovnictví*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. 256 s. Eupress. ISBN 978-80-7408-029-6.

BOOTH, R. *Money laundering law and regulation: a practical guide.* New York: Oxford University Press, 2011. 514 s. ISBN 978-0-19-954303-8.

TVRDÝ, J. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. 584 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-688-3.

KATOLICKÁ, M., BÉREŠ, J. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 248 s. ISBN 978-80-7552-823-0.

VONDRÁČKOVÁ, A. *Boj proti praní peněz v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. 94 s. ISBN 978-80-8797-549-7.

HURYCHOVÁ, K., SÝKORA M. *Compliance programy (nejen) v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 304 s. ISBN 978-80-7552-667-0.

SCHLOSSBERGER, O. a kol. *Znáte svého klienta?* 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2013. 96 s. EUPRESS. ISBN 978-80-7408-090-6.

KABELÍK, K. *Banking regulation: Trends & Impacts*. Prague: Czech Banking Association, 2014. 219 s. ISBN 978-80-260-7334-5.

WYMEERSCH, E., HOPT, K. J., FERRARINI, G. *Financial Regulation and Supervision: A post-crisis analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2012. 528 s. ISBN 978-0-19-966090-2.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Aktualizovaná stanoviska k některým ustanovením zákona č. 253/2008 Sb. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-195208768/1501763156_cs_170731-stanoviska-draftjt.pdf

Anti-money Laundering: Guidance for the Legal Sector. In: *The Law Society* [online]. 6. 3. 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z:

http://www.lawsociety.org.uk/policy-campaigns/articles/anti-money-laundering-guidance/

Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o akčním plánu pro zesílení boje proti financování terorismu. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0050

EDMONDS, T. Bank accounts: problems of identification. In: *parliament.uk* [online]. 9. 6. 2017 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z:

http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN03366#fullreport

The FATF Recommendations. In: *The Financial Action Task Force* [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z:

http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf

Customer due diligence for banks. In: *The Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z:

https://www.bis.org/publ/bcbs85.pdf

General Guide to Account Opening and Customer Identification. In: *The Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z:

https://www.bis.org/publ/bcbs85annex.htm

Závěrečná zpráva RIA k problematice opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/aktualne/ZZ-RIA-k-problematice-opatreni-proti-legalizaci-vynosu.pdf

Důvodová zpráva k zákonu č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [cit. 2018-04-06]. Dostupná z:

https://zakonyprolidi.cz/media2/file/1708/File17524.pdf?attachment-filename=5649530-2016-03-21-duvodova-zprava-6104078.pdf

Důvodová zpráva k vyhlášce č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. In: *Zákony pro lidi.cz* [cit. 2018-04-06]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_67_2018_oduvodneni.pdf

Metodický pokyn č. 7 Finančního analytického útvaru Ministerstva financí. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-04-26]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1502719599_cs_161222-mp-fau-7-pep.pdf

Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1495011685_cs_metodicky_pokyn_c_3_zjistovani_skutecneho_majitele.pdf

NEVRKLA, L. Evidence skutečných majitelů se blíží. In: *epravo.cz* [online]. 20. 9. 2016 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z:

https://www.epravo.cz/top/clanky/evidence-skutecnych-majitelu-pravnickych-osob-se-blizi-103153.html

Metodická pomůcka k provádění identifikace podle § 10 zákona č. 253/2008 Sb. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-05-26]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/zprostredkovana-identifikace.html

Výkladové stanovisko: Identifikace klienta na dálku. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-05-26]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/stanoviska-fau.html

BERGERMANN, M., LITTMANN, S. German fintech poster child N26's major security gap. In: *Handelsblatt Global* [online]. 24. 10. 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

https://global.handelsblatt.com/finance/germany-fintech-n26-security-loophole-banking-974992

Historie a základní charakteristika boje proti praní špinavých peněz v České republice. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-25]. Dostupné z:

https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Stav_Historie-boje-proti-prani-spinavych-penez-v-CR.pdf

Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2010. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1081303708/1481640518_cs_2010_zprava-o-cinnosti-financniho-analytickeho-utvaru-za-rok-2010.pdf

Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2012. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-108803409/1481640387_cs_vyhodnoceni_2012_vyrocni-zprava-fau_v01.pdf

Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2014. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1912551720/1481640045_cs_zprava_2014_vyrocni-zprava-fau-2014.pdf

Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2016. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1544483332/1493023750_cs_vyrocni_zprava_fau_2016.pdf

Finanční analytický úřad, Výroční zpráva 2017. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1519645003/1523605640_cs__vyrocni_zprava_fau_2017.pdf

HUSTÁK, Z. Hospodářská soutěž a státní podpora finančních institucí v době finanční krize - aktuální regulatorní rámec v Evropské unii. In *Právní rádce. ihned.cz*. [online]. 26. 5. 2010 [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

https://pravniradce.ihned.cz/c1-43823700-hospodarska-soutez-a-statni-podpora-financnich-instituci-v-dobe-financni-krize-aktualni-ramec-v-evropske-unii

Guidelines on the applicable notional discount rate for variable remuneration. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z:

http://www.eba.europa.eu/documents/10180/643987/EBA-GL-2014-01%20(Final%20Guidelines%20on%20the%20discount%20rate%20for%20remuneration).pdf

Range of Methodologies for Risk and Performance Alignment of Remuneration. In: *The Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z:

https://www.bis.org/publ/bcbs194.pdf

Compensation Principles and Standards Assessment Methodology. In: *The Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z:

https://www.bis.org/publ/bcbs166.pdf

FSF Principles for Sound Compensation Practices. In: *Financial Stability Board* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z:

http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_0904b.pdf

High-level principles for Remuneration Policies. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-09-22]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/High-level+principles+for+remuneration+policies.pdf

Obecné pokyny k řádným zásadám odměňování podle čl. 74 odst. 3 a čl. 75 odst. 2 směrnice 2013/36/EU a k informacím zpřístupňovaným podle článku 450 nařízení (EU) č. 575/2013 (EBA/GL/2015/22). In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1504751/EBA-GL-2015-22%20GLs%20on%20Sound%20Remuneration%20Policies_CS.pdf/46ed01b9-ae2b-47dd-87ac-4835fe506ef2

Obecné pokyny k zásadám a postupům odměňování v souvislosti s prodejem a poskytováním retailových bankovních produktů a služeb (EBA/GL/2016/06). In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1693444/Guidelines%20on%20sales%20staff%20remuneration%20(EBA-GL-2016-06)_CS.pdf/89aa125e-bb14-429d-ba1c-b902234b7893

Obecné pokyny orgánu EBA k použitelné pomyslné diskontní sazbě pohyblivé složky odměny. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

http://www.eba.europa.eu/documents/10180/748338/EBA_2014_00420000_CS_COR.pdf/3ca5dee4-cf77-448a-a09f-8177f74e0a7b

Guidelines on Remuneration Policies and Practices. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/106961/Guidelines.pdf

Obecné pokyny ke shromažďování údajů o osobách s vysokými příjmy (EBA/GL/2014/07 ze dne 16. 7. 2014) In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1504975/EBA-GL-2014-07+GL+on+data+collection+exercise+regarding+high+earners_CS.pdf/d6035a6c-1d69-4a7e-875d-0bd5ce77735a

Obecné pokyny ke srovnávání odměňování (EBA/GL/2014/08 ze dne 16. 7. 2014) In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-09-23]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1504756/EBA-GL-2014-08+GL+on+the+remuneration+benchmarking+exercise_CS.pdf/97e314e3-7b46-4cd2-9da4-b353e176867a

BIS Working Papers, No 630: How post-crisis regulation has affected bank CEO compensation. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-10-07]. Dostupné z:

https://www.bis.org/publ/work630.pdf

EBA Report: Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-10-07]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf

DOWD, K. The Case for Financial Laissez-Faire. In: *JSTOR* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z:

https://www.jstor.org/stable/2235576?seq=1#page_scan_tab_contents

JUDr. Ondřej Vondráček Ph.D., LL.M.& Transparency International – Česká republika, o.p.s. Příručka pro rozkrývání vlastnických struktur a skutečných majitelů, s. 123. In: *Transparency International – Česká republika* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z:

https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/P%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka-pro-rozkr%C3%BDv%C3%A1n%C3%AD-vlastnick%C3%BDch-struktur-a-skute%C4%8Dn%C3%BDch-majitel%C5%AF-%C4%8CJ.pdf

SHARMA K., DESA Working Paper No. 115 ST/ESA/2012/DWP/115 Financial sector compensation and excess risk-taking - a consideration of the issues and policy lessons. In: *United Nations* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z:

http://www.un.org/esa/desa/papers/2012/wp115_2012.pdf

BEBCHUNK, L. A., COHEN, A., SPAMANN, H. The Wages of Failure: Executive Compensation at Bear Stearns and Lehman 2000-2008 . In: *SSRN* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z:

https://ssrn.com/abstract=1513522

WEBER A. Against all odds: the trials of getting our banking license. In: *N26 GmbH* [online]. 18. 7. 2018 [cit. 2018-11-18]. Dostupné z:

https://n26.com/en-eu/blog/2-years-banking-license-n26

Banka CREDITAS vstoupila na trh s řadou novinek. In: *Banka CREDITAS a.s.* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://www.creditas.cz/aktualita?articleId=47659

MPU. Výroční zpráva (1. 1. 2016 - 31. 10. 2017). In: *Obchodní rejstřík.justice.cz* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://or.justice.cz/ias/content/download?id=628ef8741d624af99e2e5b0109cbba99

Bližší informace k zásadám, organizaci i politice dohledu vůči jednotlivým sektorům jsou stanoveny Českou národní bankou v dokumentu „Dlouhodobá koncepce dohledu“. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/dlohodoba_koncepce_dohledu/dlohodoba_koncepce_dohledu.pdf

Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. In*: European Central Bank* [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z:

https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/cs_statute_2.pdf

The European system of financial supervision. In: *European Commission* [online]. [cit. 2018-10-23]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/european-system-financial-supervision_en

The European Banking Authority at a glance. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z:

http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1401372/EBA+AT+A+GLANCE.pdf/e8686db2-6390-4c52-ad06-bc8d24b7aeb5

Compliance with EBA regulatory products. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-11-11]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/about-us/legal-framework/compliance-with-eba-regulatory-products

About the Commitee’s work. In: *Bank for International Settlements* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z:

https://www.bis.org/bcbs/bcbs_work.htm

Basel III: international regulatory framework for banks In: *Bank for International Settlements* [online]. [cit.2018-10-22]. Dostupné z:

https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm

What we do. In: *Financial Stability Board* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z:

http://www.fsb.org/what-we-do/

MEMO, Capital Requirements - CRD IV/CRR - Frequently Asked Questions. In: *European Commission* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z:

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-690_en.htm

Stínové bankovnictví. In: *Česká bankovní asociace* [online]. [cit. 2018-10-27]. Dostupné z:

https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/cba_kabelik_stinove_bankovnictvi.pdf

Finanční trh a online identifikace a aml/ctf – Vyhodnocení konzultace. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-27]. Dostupné z:

https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Vyhodnoceni_2018_financni-trh-online-identifikace-a-AML-CFT.pdf

ČNB – Zpráva o finanční stabilitě 2017/2018. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2017-2018/index.html#1

ČNB odnímá licenci ERB bank. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2016/20161024_erb_bank_licence.html

Jak jsou na tom banky? – otázky a odpovědi. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/faq/jak_jsou_na_tom_banky.html#otazka9

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-10-25]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0036&from=en

Jednotná bankovní licence. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-10-25]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovnik/j.html

Stanoviska Finančního analytického útvaru. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z:

https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/stanoviska-financniho-analytickeho-utvar

Obchodní rejstříky v členských státech. In: *e-Justice Portal* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z:

https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_in_member_states-106-cs.do?clang=cs

Obchodní rejstříky. In: *e-Justice Portal* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z:

https://e-justice.europa.eu/content_business_registers-104-cs.do

Víceletý akční plán v oblasti evropské e-justice na období let 2009–2013, Úř. věst. C 75, 31. 3. 2009. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-08]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.075.01.0001.01.CES&toc=OJ:C:2009:075:TOC

Statistiky Czech POINT. In: *czechpoint.cz* [online]. [cit. 2018-10-13]. Dostupné z:

http://www.czechpoint.cz/public/statistiky-a-informace/statistiky-czp/

Finanční trh a online identifikace a AML/CFT – Vyhodnocení konzultace. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2018-10-27]. Dostupné z:

https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Vyhodnoceni_2018_financni-trh-online-identifikace-a-AML-CFT.pdf

Slováci si budú môcť otvoriť bankový účet na diaľku. In: *SME Ekonomika* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z:

https://ekonomika.sme.sk/c/20751402/slovaci-si-budu-moct-otvorit-bankovy-ucet-na-dialku.html#ixzz5VmClrWUT

Bežný účet cez mobil. In: *Tatra banka* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z:

https://www.tatrabanka.sk/ucet-uver-online/#bezny-ucet-cez-mobil

Ako si stiahnuť aplikáciu a založiť účet. In: *Tatra banka* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z:

https://www.tatrabanka.sk/ucet-uver-online/#ako-si-stiahnut-aplikaciu-a-zalozit-ucet

Money service business guidance for money laundering supervision. In: *assets.publishing.service.gov.uk* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/686152/Money_Service_Businesses_Guidance.pdf

Rundschreiben 3/2017 (GW) – Videoidentifizierungsverfahren. In: *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z:

https://www.bafin.de/DE/PublikationenDaten/Jahresbericht/Jahresbericht2017/Kapitel2/Kapitel2_5/Kapitel2_5_2/kapitel2_5_2_artikel.html

Rundschreiben 1/2014 (GW) - Verdachtsmeldung nach §§ 11, 14 GwG und anderes. In: *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z:

https://www.bafin.de/SharedDocs/Veroeffentlichungen/DE/Rundschreiben/rs_1401_gw_verwaltungspraxis_vm.html

Verordnung der Finanzmarktaufsichtsbehörde (FMA) über die videogestützte Online-Identifikation von Kunden. In: *Bundesministerium für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort* [online]. [cit. 2018-11-04]. Dostupné z:

https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009774

FINMA ermöglicht Video- und Online-Identifizierung. In: *Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z:

https://www.finma.ch/de/news/2015/12/20151221-mm-videoidentifizierung/

FINMA revidiert Rundschreiben Video- und Online-Identifizierun. In: *Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z:

https://www.finma.ch/de/news/2018/02/20180213-mm-rs-video-und-online-identifizierung/

Rundschreiben 2016/7 Video- und Online-Identifizierung Sorgfaltspflichten bei der Aufnahme von Geschäftsbeziehungen über digitale Kanäle. In: *Eidgenössische Finanzmarktaufsicht FINMA* [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z:

https://www.finma.ch/de/~/media/finma/dokumente/dokumentencenter/myfinma/rundschreiben/finma-rs-2016-07---20180801.pdf?la=de

Malý zázrak pre banky. Už aj na Slovensku si budeme môcť otvoriť účet na diaľku. In: *TV noviny.sk* [online]. [cit. 2018-11-04]. Dostupné z:

http://www.tvnoviny.sk/ekonomika/1905085_maly-zazrak-pre-banky-uz-aj-na-slovensku-si-budeme-moct-otvorit-ucet-na-dialku

Metodický pokyn č. 4 Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ze dne 16. prosince 2015: Podání oznámení podezřelého obchodu jinou formou, než prostřednictvím spojení MoneyWeb. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1481699516_cs_4-pokyn-mf_c-004_2015-12-16_metodicky-pokyn-o-podani-oznameni-podezreleho-obchodu-jinou-formou-nez-prostrednictvim-spojeni-moneyweb.pdf

Zprávy o činnosti z let 2010-2017. In: *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2018-10-22]. Dostupné z:

http://www.financnianalytickyurad.cz/zpravy-o-cinnosti.html

Sdělení Komise – Použití pravidel pro poskytování státní podpory na opatření přijatá ve vztahu k finančním institucím v souvislosti se současnou globální finanční krizí (2008/C 270/02) In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.270.01.0008.01.CES&toc=OJ:C:2008:270:TOC

Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES: Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2008/C 43/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52008XC0216(01)

Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES: Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2009/C 235/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:235:0001:0004:CS:PDF

Povolení státních podpor v rámci ustanovení článků 87 a 88 Smlouvy o ES: Případy, k nimž Komise nevznáší námitku (2009/C 38/01). In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52009XC0217(01)

SVOBODA, J. Miliónové odměny bankéřům mají být kontrolovány. In: *Novinky.cz* [online]. 3. dubna 2009 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z:

https://www.novinky.cz/ekonomika/165530-milionove-odmeny-bankerum-maji-byt-kontrolovany.html

JEDLIČKA, J. Platy v bankách chce ovlivňovat Evropská unie. In: *Peníze.cz* [online]. 5. 5. 2009 cit. [2018-11-13]. Dostupné z:

https://www.penize.cz/svetova-ekonomika/52604-platy-v-bankach-chce-ovlivnovat-evropska-unie

Úřední sdělení České národní banky ze dne 18. září 2014 k výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry – odměňování. Věstník ČNB, částka 15/2014 ze dne 23. 9. 2014. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2014/download/vestnik_2014_15_22014560.pdf

Úřední sdělení České národní banky ze dne 22. 12. 2010 k výkonu činnosti banky, družstevní záložny a obchodníka s cennými papíry na finančním trhu – odměňování. Věstník ČNB, částka 20/2010 ze dne 30. 12. 2010. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2010/download/v_2010_20_22410560.pdf

Odůvodnění vyhlášky č. 163/2014 Sb. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_163_2014_oduvodneni.pdf

Odůvodnění vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění vyhlášky č. 282/2008 Sb. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2018-11-14]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vyhlasky/vyhlaska_380_2010_oduvodneni.pdf

Opinion of the European Banking Authority on the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU. In: *The European Banking Authority* [online]. [cit. 2018-11-16]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/983359/EBA-Op-2015-25+Opinion+on+the+Application+of+Proportionality.pdf

COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Detailed assessment of the remuneration rules under Directive 2013/36/EU and Regulation (EU) No 575/2013, ze dne 28. 7. 2016, SWD(2016) 265 final. In: *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52016SC0265

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě; Posouzení pravidel pro odměňování podle směrnice 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 575/2013 ze dne 28. 7. 2016, COM (2016) 510 final. In: *EUR-Lex*. [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z:

https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0510:FIN:CS:PDF

Review of the application of the principle of proportionality to the remuneration provisions in Directive 2013/36/EU, the EBA'S response to the European Commission's letter – 21.11.2016. EBA-Op-2016-20. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-18]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1667706/EBA+Opinion+on+the+application+of+the+principle+of+proportionality+to+the+remuneration+provisions+in+Dir+2013+36+EU+%28EBA-2016-Op-20%29.pdf

Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. (DATA AS OF END 2016). In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf

Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. (DATA AS OF END 2014). In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA+Op-2016-05++%28Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners+2014%29.pdf

Žebříček globálních finančních center: Karty míchá (nejen) brexit. In: *Investiční web s.r.o.* [online]. 30. 9. 2017 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

https://www.investicniweb.cz/zebricek-globalnich-financnich-center-karty-micha-nejen-brexit/

Benchmarking of remuneration practices at the European Union level and data on high earners. In: *The European Banking Authority*. [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/2087449/EBA+Report+on+Benchmarking+of+Remuneration+and+High+Earners.pdf

Obecné pokyny ke shromažďování údajů o osobách s vysokými příjmy ze dne 16. 7. 2014 (EBA/GL/2014/07). In: *The European Banking Authority*. [online]. 10. 5. 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1504975/EBA-GL-2014-07+GL+on+data+collection+exercise+regarding+high+earners_CS.pdf/d6035a6c-1d69-4a7e-875d-0bd5ce77735a

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí

Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Zákon č. 368/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

Zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Zákon č. 135/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi

Zákon č. 333/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 297/2008 Z. z., o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov

2017 No. 692. The Money Laundering, Terrorist Financing and Transfer of Funds (Information on the Payer) Regulations 2017

Gesetz über das Kreditwesen

Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten

BGBl. I Nr. 118/2016, Bundesgesetz zur Verhinderung der Geldwäscherei und Terrorismusfinanzierung im Finanzmarkt

BGB1. II Nr. 5/2017, Verordnung der Finanzmarktaufsichtsbehörde

Zákon č. 52/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Nařízení vlády č. 210/2008 Sb., vydané k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu

Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

Vyhláška č. 23/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

Vyhlášky č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 604/2014 ze dne 4. března 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy týkající se kvalitativních a vhodných kvantitativních kritérií k určení kategorií zaměstnanců, jejichž pracovní činnosti mají podstatný vliv na rizikový profil instituce

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 527/2014 ze dne 12. března 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy, jimiž se stanoví kategorie nástrojů, které odpovídajícím způsobem odrážejí dlouhodobou úvěrovou kvalitu instituce a jsou vhodné k použití pro účely pohyblivé složky odměny

Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013, o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012

Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovnictví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1675 ze dne 14. července 2016, kterým se směrnice (EU) 2015/849 Evropského parlamentu a Rady doplňuje o identifikaci vysoce rizikových třetích zemí se strategickými nedostatky

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice1999/93/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátci doprovázejících převody peněžních prostředků č. 1781/2006

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice1999/93/ES

Směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1977 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu,

o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017 o některých aspektech práva obchodních společností

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/17/EU ze dne 13. června 2012, kterou se mění směrnice Rady 89/666/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokud jde o propojení ústředních, obchodních a podnikových rejstříků

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/76/EU ze dne 24. listopadu 2010, kterou se mění směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokud jde o kapitálové požadavky na obchodní portfolio a resekuritizace a o dohled nad zásadami odměňování

4. Seznam ostatních zdrojů

PROCHÁZKA, P. Mění se pohled na regulaci bank v EU? *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2016, roč. XXIII, č. 10, str. 23.

Nová pravidla identifikace a kontroly klienta. *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2017, roč. XXIV, č. 1, str. 28.

Pozor na politicky exponované osoby! *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2017, roč. XXIV, č. 2, str. 42.

BÁBOVÁ, T. Hodnocení rizik praní špinavých peněz a financování terorismu. *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2017, roč. XXIV, č. 4, str. 10.

HLADKÁ M., HYLMAR J. Identifikace klienta podle zákona proti praní špinavých peněz – výhled do budoucna. *Bankovnictví*. Praha: 4H production s.r.o., 2018, roč. XXV, č. 8, str. 21.

Právní regulace činnosti bank

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je právní regulace činnosti bank. Důraz je kladen na oblasti nově regulované a z hlediska legislativních změn aktuální. Primárním cílem práce je zanalyzovat vybrané oblasti týkající se činnosti bank a posoudit vhodnost a dostatečnost či nadbytečnost právní úpravy daných oblastí z hlediska rozsahu a hloubky regulace. V tomto kontextu je práce doplněna předložením návrhů de lege ferenda.

První část práce je věnována subjektům bankovní regulace. V rámci této části je vymezen pojem banka včetně posouzení fenoménu online bank. Dále jsou představeny orgány dohledu, tedy Česká národní banka a Evropský orgán pro bankovnictví, společně s nastíněním jejich funkcí.

V následující části je dán prostor obecným východiskům regulace činnosti bank. Na tomto místě je popsána systematika zdrojů právní úpravy a jsou uvedeny cíle a důvody, které hovoří pro a proti regulaci. Obecně je také pojednáno o způsobech vstupu do bankovního sektoru a výstupu z odvětví s podrobnější analýzou možností získání bankovní licence.

Třetí část obsahuje rozbor vybraných povinností bank plynoucích z právních předpisů upravujících opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. První ze zkoumaných oblastí je povinnost identifikace klienta. Po analýze současné právní úpravy je přikročeno ke komparaci právních úprav některých států Evropské unie a její výsledek je porovnán se stavem právní úpravy v České republice. Druhou zkoumanou oblastí jsou povinnosti při detekci podezřelého obchodu. Zvláštní pozornost je věnována institutu odkladu splnění příkazu klienta.

Čtvrtá část se zabývá zásadami a postupy odměňování pracovníků bank. Po vymezení právního rámce a důvodů zavedení právní úpravy této relativně nově regulované oblasti je přikročeno k vymezení souhrnu jednotlivých zásad, z nichž větší prostor je věnován zásadě maximálního poměru mezi pevnou a pohyblivou složkou odměny. Tato část je uzavřena pojednáním o povinnosti zveřejňovat informace ohledně postupů odměňování.

Klíčová slova: bankovní regulace, AML, zásady a postupy odměňování

The Legal Regulation of Banking Activities

Abstract

The subject of this diploma thesis is the legal regulation of the activities of banks. Emphasis is placed on newly regulated areas and topical areas in respect to legislative changes. The primary aim of the thesis is to analyse areas related to the activities of banks and to assess the suitability and sufficiency or redundancy of the legal regulation of the selected areas in terms of the scope and depth of regulation. In this context, the work is complemented by proposals de lege ferenda.

The first section is devoted to the subjects of banking regulation. Within this part, the term "bank" is defined, including the assessment of online banks. After that, supervisors, namely the Czech National Bank and the European Banking Authority, are presented together with an outline of their functions.

The following section covers the general basis of the regulation of bank activities. The sources of regulation are described, and the objectives and reasons for and against regulation are outlined. A description of processes for entering and exiting the banking sector are included, with a more detailed analysis of procedures for obtaining a banking license.

The third section contains an analysis of the selected obligations of banks arising from the legislation regulating measures against money laundering. The obligation of customer identification is the first investigated area. Firstly, the current legislation is analysed. A comparative overview of the legal regulation in other states in the European Union is included, specifically focusing on differences and similarities between the regulations in these states and in the Czech Republic. The obligations related to suspicious transactions, especially regarding their suspension, are then covered.

The fourth section focuses on the remuneration policies and practices of bank employees. Firstly, the legal framework and the reasons for introduction of this relatively newly regulation are defined. Following on from this, a set of individual principles is described, of which more space is devoted to the principle of the maximum ratio between the variable component and the fixed component of the total remuneration.

Keywords: banking regulation, AML, remuneration policies and practices